

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČÍSLO 6 / JÚN 2012

**Raketomety:
naše a od susedov**

**MACE XIII
Křídla nad Slovenskom**

IDEB 2012

napriek kríze nestratil dych

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch - terénny automobil GAZ 69

Bratislavu „oslobodzoval“

/ Pavol VITKO

aj veterán z Afganistanu

„Niekedy som až prekvapený, čo všetko z dávnych vojen platí dodnes,“ povedal nám nadrotmajster Tomáš Németh, ktorý sa na jar vrátil z misie ISAF v Afganistane a ktorý sa v utorok 8. mája zúčastnil na historických ukázkach bojov o Bratislavu. Ako člen Klubu vojenskej histórie Dubňá Skala Martin „bojoval“ v uniforme vojaka Červenej armády.

Výstrely z diel, dávky zo samopalov a guľometov i rachot motorov obrnenej techniky – to všetko bolo súčasťou rekonštrukcie pouličných bojov z oslobodzovania nášho hlavného mesta. K organizátorom KVH Carpatia, Občianskemu združeniu Sahara a bratislavskému magistrátu patrili aj Vojenský historický ústav. „Pri príprave ukážok sme poskytli najmä metodickú pomoc, aby vyzerali čo najhodnovernejšie,“ povedal pplk. Miloslav Čaplovič, riaditeľ Vojenského historického ústavu.

„Na podobné prezentácie bojov z 2. svetovej vojny chodíme najčastejšie v Čechách. No na Slovensku mi diváci pripadajú vďačnejší a naše nasadenie vnímajú intenzívnejšie,“ porovnal Eduard Havlík z KVH Erika Brno, ktorý pricestoval aj so svojím 13-ročným Filipom, „synom pluku“. Medzi štyridsiatimi vojakmi v uniformách

Wehrmachtu a približne šesťdesiatkou tých, ktorým na čipiciach svietila červená hviezda, boli aj nadšenci vojenskej histórie z Maďarska.

Generálmajor vo výslužbe Boris Arsentievich Litvin, ktorý bojoval na Dukle, pre OBRANU konštatoval: „Jste, je to tak trochu hra, ale s veľmi ušľachtilým poslaním. Ukázať najmä mladým, že sloboda a porážka fašizmu nebola zadarmo, že si vyžiadala veľa utrpenia a obetí. Názor ruského generála iba potvrdzuje slová ministra obrany Martina Glváča, ktorý pri príležitosti sviatku 8. mája povedal, že zostávame dlhší vo výučbe mladej generácie, pretože „aj pripomínaním si takýchto sviatkov plníme určitú úlohu a určitý deficit voči mladej generácii, aby sa zamyslela nad tým, čo sa tu udialo a koľko ľudí zomrelo.“

„Nesmieme nikdy zabudnúť na vojakov, ktorí oslobodili našu krajinu. Protifašistické boje sú jedným zo základov tradícií našich ozbrojených síl,“ zdôraznil zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálpodporučík Jaroslav Vývlek. „Mimoriadne ma teší, že je tu tak veľa mladých ľudí. Ktovie, možno sa niektorí z nich neskôr stanú súčasťou našich budúcich záloh,“ s úsmevom dodal generál.

Pavol VITKO
šéfredaktor

Na zbrojársky veľtrh IDEB Bratislava sa pred jeho ostatným ročníkom pozerali niektorí tak trochu zvrchu. Azda aj s otázkou, či nám je vôbec potrebný. Či to nie je iba zbytočný sentiment, strata energie – a peňazí. Ukázalo sa, že veci sa majú trochu inak. Nie, nejde tu o porovnávanie sa so svetovými zbrojárskymi výstavami, ani o porovnávanie sa s minulým desaťročím. Ide o primeranosť – a o to, dať aj takto šancu prezentovať sa tým, čo na to majú. V súčasnosti hlavne nápadmi, inováciou a schopnosťou nadnárodnej kooperácie. Bola teda skepsa namiesto? Minister obrany Martin Glváč v tomto čísle OBRANY na strane 11 hovorí: „Pre mňa osobne je potešujúce, že tu vidím celý rad zástupcov slovenských firiem, čo je pre mňa pádnou a jednoznačnou odpoveďou na hlasy spochybňujúce ľudský a technický potenciál slovenského obranného priemyslu a jeho schopnosť zabezpečiť vývoj, výrobu, testovanie, opravy a modernizáciu zložitých zbraňových systémov.“

No a my sa IDEB-u ako ťažiskovej téme čísla venujeme aj na stranách 10 až 19. V rámci ďalších tém sa môžete oboznámiť s medzinárodným vojenským cvičením MACE XIII (6 - 9) či s bezpečnostnými opatreniami pred letnou olympiádou v Londýne (20-21). Sme zvedaví aj na vaše reakcie týkajúce sa novej rubriky Štýl (41 - 43). Bohužiaľ, samit NATO v Chicagu sa skončil v čase našej uzávierky, takže okrem krátkej spravodajskej informácie (4) viac až v budúcom čísle.

Milí čitatelia, iste ste si všimli zmeny v tiráži našej redakcie. Aj mňa sa pýtate: „Ako?“ Odpovedám: „Dobre.“ Nie, obzerat sa späť už na tomto mieste nebudeme. V každom prípade sa teším, že sme v redakcii privítali skúseného novinára Miloša Ščepku. Jeho aj našim cieľom je postupné skvalitnenie štruktúry časopisu, ako aj grafiky a obsahu. Budeme sa tešiť z vašich reakcií, rovnako radi privítame vaše tipy.

Pekný začiatok leta.

Z obsahu

str. 6 - 9

Letecké cvičenie MACE XIII

Na titulnej strane IDEB 2012 foto Ivan KELEMENT

IDEB

str. 10 - 19

Končím
v armáde,
ako ďalej?

str. 36 - 37

4-5 Krátko z rezortu
6-9 Medzinárodné letecké cvičenie MACE XIII
10-19 IDEB 2012
20-21 LOH 2012: Máme sa začať báť?

22-23 Líder lídrov
24-25 Nástupca Humvee
26-30 Raketometry naše a od susedov
31 Roboty pod vodou

32-33 Morské dravce z Británie
34 Partizánska spojka
35 Krátko z rezortu
36-37 Končím v armáde, ako ďalej?
38 Najlepší vojak pozemných síl
39 Po boku generálov

40 UNPROFOR otváral dvere
41-43 ŠTÝL
44-46 servis* typy* rady
47 Plukovník zdravotníctva MUDr. Štefan Ľudovít Darvaš

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XX, č. 6/2012
Redakčná uzávierka 22. 5. 2012
Do výroby zadané 28. 5. 2012

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný a tlačový odbor

Šéfredaktor:
PhDr. Pavol VITKO
tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Zástupca šéfredaktora:
PhDr. Miloslav ŠČEPKA
tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 996
e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk

Redaktor:
Jozef ZIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúca vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 31 30 54
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotoeditor:
Mgr. Ivan KELEMENT
tel.: 0960 31 28 06, 0903 820 698
e-mail: ivan.kelement@mod.gov.sk

Tajomníčka redakcie:
Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 31 29 84, fax: 0960 31 25 20
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia SEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

© Ministerstvo obrany SR
EČ 41208, ISSN 1336-1910

Na summite o budúcnosti NATO

Lídri krajín NATO na májovom 25. summite Aliancie potvrdili, že koniec roka 2014 bude aj koncom pôsobenia aliančných bojových jednotiek v Afganistane. V krajine zostanú podporovať afganskú vládu a jej bezpečnostné sily len výcvikové jednotky a poradné zložky. Generálny tajomník Aliancie Anders Fogh Rasmussen zároveň pred prítomnými 28 prezidentmi či premiérmi členských krajín zdôraznil: „Spoločne bude NATO naďalej schopné reagovať na bezpečnostné výzvy budúcnosti, pretože žiadna krajina, žiadny kontinent sa s nimi nevyrovná sám.“ Podľa neho je možné „nájsť spoločné riešenia spoločných problémov“.

Americký prezident Barack Obama označil dnes už 63-ročné NATO za „najsilnejšiu a najúspešnejšiu alianciu akú svet kedy poznal“. Podľa neho je Aliancia naďalej „základný kameň našej spoločnej bezpečnosti, našej slobody a prosperity“. Ďalšou ťažiskovou témou summitu bola protiraketová obrana.

Vedúci slovenskej delegácie prezident Ivan Gašparovič povedal, že naša republika by mala po roku 2014 finančne prispievať na podporu afganských bezpečnostných zložiek v záujme stabilizácie krajiny. Uviedol, že slovenskí vojaci by mali zostať v Afganistane pokiaľ to bude NATO potrebovať, hoci náš príspevok sa mohol aj transformovať. Minister obrany Martin Giváč sa počas summitu stretol aj so svojimi partnermi z V-4. Okrem toho, že hovorili o ďalšom spoločnom postupe, minister potvrdil účasť slovenskej strany na projekte Mnohonárodného výcvikového centra, ktoré má ambíciu stať sa spoločným centrom prípravy a výcviku pilotov vrtulníkov pod vedením Českej republiky. Na stretnutí, ako aj na rokovaní summitu, sa zúčastnil aj náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Vojtek.

text a foto Milan VANGA

Prezident menoval a povýšil generálov

Prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Ivan Gašparovič 7. mája povýšil do hodnosti generálporučíka náčelníka Generálneho štábu OS SR Petra Vojteka a náčelníka Vojenskej kancelárie prezidenta SR Mariána Áča. Do hodnosti brigádneho generála menoval Borisa Ďurkecha, ktorý si v ten deň z rúk prezidenta prevzal aj menovací dekrét rektora Akadémie ozbrojených síl. Na slávnostnom akte boli v Prezidentskom paláci prítomní minister obrany Martin Giváč, generalita ozbrojených síl a rodinní príslušníci generálov. „Generálske hodnosti ste si vyslúžili svojou profesionalitou a prácou v armáde. Ozbrojené sily sú stále vysoko v hodnotení občanov a som presvedčený, že aj s vašim príspevom tomu bude tak i naďalej,“ povedal prezident republiky.

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Vojtek v mene generálov zdôraznil: „Chceme vás ubezpečiť, že všetko svoje úsilie, um a snahu budeme aj naďalej vynakladať v prospech Ozbrojených síl SR tak, aby sme zabezpečovali ochranu a spokojný život našich obyvateľov.“ Generálporučík Peter Vojtek sa zároveň poďakoval za podporu a spoluprácu všetkým kolegom v ozbrojených silách, ako aj rodinným príslušníkom. „Vážim si prácu ozbrojených síl, ktorú robia v prospech našej republiky. Som presvedčený že spoločne urobíme veľmi veľa aj napriek situácii, aká v súčasnosti je. Že za nami bude vidieť dobré výsledky,“ povedal minister obrany SR Martin Giváč.

Pavol VITKO

Na pamäť účastníkom západného odboja

Na medzinárodnom vojenskom cintoríne v Brookwoode pri Londýne sa začiatkom mája konala pietna spomienka pri príležitosti 67. výročia konca 2. svetovej vojny. Podujatie organizovalo Združenie letcov slobodného Československa v súčinnosti s úradmi pridelenca obrany Slovenskej republiky a Českej republiky.

V československej časti cintorína pri hrobách 45 českých a slovenských letcov a pri pamätníku, ktorý tu stojí na ich počesť, privítal prítomných vojnový veterán a predseda združenia Zväzu letcov slobodného Československa plk. v. v. Arnošt Polák. S príhovormi vystúpili aj náčelník Generálneho štábu Armády Českej republiky generál Vlastimil Pícek, pražský arcibiskup kardinál Dominik Duka a pridelenec obrany SR plukovník Vladimír Samek.

Pridelenec obrany SR vo svojom prejave pripomenul podiel Slovákov a Čechov na vytváraní západného protinacistického odboja. Patrí k nemu vytvorenie 1. čs. pechotnej divízie vo Francúzsku, účasť čs. vojakov v bojových operáciách na Blízkom východe a v severnej Afrike, vytvorenie 1. čs. brigády v Cholmondeley Park v Británii, vytvorenie čs. leteckých jednotiek v RAF a účasť čs. pilotov v Bitke o Britániu. Súčasťou západného odboja je aj špeciálny výcvik výsadkárov, operácie Special Operation Executive, operácia Antropoid či výlonenie v Normandii a boje 1. čs. obrnenej brigády o pevnosť Dunkerque.

Na záver generál Vlastimil Pícek vyznamenal dvoch prítomných veteránov Záslužným krížom a Pamätnou medailou. Generál Pícek vyznamenal aj generálmajora v. v. Ivana Schwarza, rodáka z Bytče. I. Schwarz sa však kvôli zdravotnému stavu na slávnosti zúčastniť nemohol. Je pritom posledným žijúcim slovenským účastníkom z bojov o Britániu, ktorý pochádza zo

Slovenska. Bol príslušníkom 211. čs. bombardovacej perute RAF a podieľal sa na jej najväčšom úspechu. 27. 12. 1943 bol ako horný strelec súčasťou posádky bombardéra Liberator GR.Mk. V BZ796 (H), ktorá potopila ozbrojenú nemeckú obchodnú loď Alsterufer. Tá privážala do francúzskeho prístavu Bordeaux pre Nemcov strategický materiál z japonského Kobe.

Pavol VITKO

foto: archív Úrad vojenského pridelenca SR Londýn

Sme hrdí na víťazstvo

Vo štvrtok 10. mája sa v Klube MO SR uskutočnilo slávnostné zhromaždenie ministerstva obrany pri príležitosti 67. výročia víťazstva nad fašizmom.

„Som hrdý na to, že sa Slováci nezmierili s fašizmom a boli ochotní za svoju vlasť a jej slobodu bojovať,“ povedal štátny tajomník ministerstva Miloš Koterec. Pokračoval: „Hodnoty, ktoré vydobíli naši otcovia a starí otcovia sú univerzálne a riadite sa nimi aj vy - súčasní profesionálni vojaci. Svojou prácou denne podporujete, udržiavate a stabilizujete mier na rôznych miestach planéty. Aj naprieč Slovenskom pomáhate ľuďom pri povodniach, požiaroch, ochraňujete životy, zdravie, majetok... Mier a bezpečnosť sú základy, na ktorých sú budované naše ozbrojené sily. Ďakujem všetkým profesionálnym vojakom a civilným zamestnancom za kvalitnú prácu pre rezort obrany a našu spoločnosť.“ Tradične boli pri príležitosti víťazstva nad fašizmom vyznamenaní vojaci a zamestnanci rezortu.

Pavol VITKO

foto: Ivan KELEMENT

Odkaz M. R. Štefánika

Minister obrany SR Martin Giváč sa začiatkom mája v Ivanke pri Dunaji zúčastnil na pietnej spomienke pri príležitosti 93. výročia tragickej smrti generála Milana Rastislava Štefánika. Ako pripomenul vo svojom príhovore, generál Štefánik bol vojak – bojovník v tom pravom zmysle slova. Sloboda a nová podoba sveta boli pre neho hodnoty, za ktoré neúprosne a úspešne bojoval. „Pomohol vzniku prvej slobodnej republiky Slovákov a Čechov, v ktorej sme sa stali po prvýkrát vo svojej histórii štátnym národom a mohli sa slobodne rozvíjať. Bol to životný cieľ generála Štefánika a podarilo sa mu ho splniť,“ povedal minister Giváč.

Myšlienky generála Štefánika môžeme podľa šéfa rezortu obrany aplikovať i v dnešnej dobe. „Chceme predsa lepší život na Slovensku pre nás, naše mladé generácie a naše deti a ten môžeme dosiahnuť, keď budeme ctíť hodnoty a ideály, ktoré boli blízke generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi. Veď sú univerzálne a platné aj v súčasnosti,“ dodal minister.

/red/

foto: Ivan KELEMENT

Medzinárodné letecké cvičenie MACE XIII

Nevšedné divadlo, aké sa v našich zemepisných šírkach len tak nevidí, si v okolí letiska Sliač nenechalo ujsť niekoľko stoviek záujemcov o leteckú techniku. Veď zo vzletovej dráhy postupne štartovali na plnenie úloh dánske F-16, lietadlá s malou červenou vlajkou s bielym krížom. Onedlho ich vystriedali francúzske stroje. Najskôr Mirage 2000 a potom najmodernejší zástupca letectva Galského kohúta nadzvukové lietadlo Rafale. Po nich nasledovala dvojica slovenských MiG-29. A zo vzduchu na všetko dozerala lietajúca platforma systému včasnej výstrahy a riadenia E-3A AWACS.

Hlavným cieľom doposiaľ najväčšieho leteckého cvičenia v ére samostatného Slovenska MACE XIII (po slovensky buzogáň) v dňoch 16. - 27. apríla bolo podľa veliteľa vzdušných síl generálmajora Martina Babiaka precvičiť spoločné postupy pri plánovaní a vedení taktických leteckých operácií v podmienkach rádioelektronického rušenia. Súčasťou cvičenia bolo aj precvičovanie vzdušných bojov stíhacími lietadlami, postupov pohotovostného systému OS SR a riadenie operácie zo vzdušného prostriedku riadenia AWACS.

Mnohonárodné Stredisko riadenia

Vzlety a pristátia leteckej techniky boli z letiska Sliač, ktoré je hlavnou leteckou základňou našich vzdušných síl. „Jeho prioritou je zabezpečiť ochranu vzdušného priestoru SR a zároveň v rámci NATINADS aj celej Aliancie. Preto spomínané cvičenie prispelo k zvýšeniu spôsobilosti personálu podľa štandardov NATO. Z tohto pohľadu je to jedno z najdôležitejších cvičení našich vzdušných síl,“ zdôrazňuje generál Babiak.

MACE XIII riadil zo strediska riadenia cvičenia plukovník Igor Brandabura z veliteľstva vzdušných síl. Jeho zástupcom pre operácie bol Austrálčan a pre technickú časť Američan. Práca príslušníkov strediska sa začala už mesiace pred samotným

cvičením. Aby cvičenie úspešne prebehlo, bolo potrebných množstvo hodín práce pri plánovaní a zabezpečení všetkých jeho detailov. Nakoniec všetko dopadlo tak, ako malo. A za to patrí riadiacemu cvičenia plukovníkovi Brandaburovi a jeho tímu uznanie. Získali ďalšie potrebné skúsenosti z práce medzinárodného kolektívu a riadenia medzinárodného cvičenia takýchto rozmerov.

Boj o vzdušnú nadvládu

Veliteľ bojovej letky podplukovník Marián Bukovský pripomína, že cvičeniu predchádzala plánovacia konferencia, na ktorej sa na základe stupňa vycvičenosti bojovej letky, jednotlivých pilotov a možnostiach techniky dohodli predbežné plánované misie. Vzhľadom na to, že bojová letka a jej piloti sú primárne určení na zabezpečenie NATINADS, Air Policing a ochranu vzdušného priestoru Slovenskej republiky, jednotlivé misie boli zamerané na tieto oblasti. Teda na precvičenie postupov pohotovostného systému v rámci NATINADS v spolupráci s navigačným stanoviškom AWACS (zistenie, identifikácia cieľa), prepád vzdušného cieľa v spolupráci s AWACS a nie na poslednom mieste aj nácvik manévrových vzdušných bojov proti jednotlivým typom stíhacích lietadiel zúčastňujúcich sa na cvičení (F-16, Rafale, Mirage 2000).

„Hlavným očakávaním a cieľom cvičenia pre našu letku bolo uskutočnenie týchto misií v multinationálnom prostredí podľa štandardov NATO, ako aj implementácia jednotlivých skúseností a taktiky z podobných cvičení, na ktorých sa príslušníci letky zúčastnili v minulosti. Či už to bolo na cvičeniach v Poľsku, vo Francúzsku, alebo na

území Slovenska a Čiech s českými kolegami,“ hovorí podplukovník Bukovský.

Každé misii podľa neho predchádzal predletový briefing, na ktorom si piloti zúčastňujúci sa na misii detailne rozobrali jednotlivé fázy letu, zosúladiли postupy a vykonali dohovor s navigačným stanoviškom a posádkou lietadla AWACS. Potom nasledovala realizácia misie. V rámci nej sa posádky vo vzdušných bojoch usilovali získať vzdušnú nadvládu alebo splniť ďalšie stanovené úlohy.

„Vzhľadom na generačnú zastaranosť zbraňových systémov slovenských MiG-29 sa napriek energetickej prevahe nie vždy darilo vybojovať vzdušnú nadvládu. Ale to je vlastne účelom cvičenia, spoznať svoje reálne limity a posunúť sa ďalej v možnostiach používania zbraňových systémov. Počas celého cvičenia sa taktik tiež veľmi efektívne využíval systém debriefingov pomocou vyhodnocovacích zariadení. Slúžili nielen na vyhodnotenie samotného letu z hľadiska dodržania parametrov bezpečnosti, ale aj na analýzu taktických chýb počas misií, efektívnosti použitia zbraňových systémov a následnú diskusiu o možnostiach ich riešenia. Keďže tieto rozbor prebiehali so zahraničnými pilotmi a letovodmi z AWACS so skúsenosťami z vedenia reálnych bojových misií počas vojnových konfliktov, malo to pre príslušníkov bojovej letky obrovský prínos. Ich ťažko nadobudnuté skúsenosti sú nenahraditeľné a ochota zahraničných pilotov diskutovať o ich možnostiach, postupoch a systéme výcviku bola z našej strany veľmi vítaná,“ zdôrazňuje veliteľ bojovej letky.

Cvičenie nám pomohlo

Na cvičení sa zúčastnilo 80 percent príslušníkov bojovej letky. Všetci splnili stanovené úlohy na vysokej profesionálnej úrovni. Najrozsiahlejší rozsah úloh plnili okrem veliteľa letky major Richard Škuta, kapitáni František Pytlík, Peter Bača, Jaroslav Chromý a nadporučíci Ján Kurtík, Branislav Kysel, Erik Pagáč a Peter Lukáčik.

Veľkú dôležitosť cvičenia pre príslušníkov výcvikovej letky sliačskeho Zmiešaného krídla Otta Smika pripomína aj jej veliteľ podplukovník Roman Poláček. Veď okrem iného pomohlo zvýšiť operačnú spôsobilosť pilotov v prepadoch vzdušných cieľov používanie odbornej anglickej terminológie. Z pohľadu výcvikovej letky sa precvičili postupy podľa štandardov NATO, letka zabezpečovala najmä sprevádzanie jednotlivých členských krajín a plnila úlohy rozlietavacieho výcviku. V tejto činnosti sa najviac podľa neho osvedčili poručníci Peter Gregor, Peter Macko a Ján Susányi.

Precvičili sa aj spoločné operačné postupy pri vedení operácií NATO, zdokonalili sa postupy a činnosť operátorov pozemných prostriedkov PVO počas ich činnosti proti vzdušným prostriedkom pri rádioelektronickom rušení. Nové cenné skúsenosti získali aj riadiaci bojového použitia v riadení a navádzaní stíhacích lietadiel počas rušenia. Preverila sa vzájomná spolupráca strediska riadenia a uvedomovania (CRC) a systému AWACS pri plnení úloh. Celé cvičenie ďalej pomohlo prehliť súčinnosť a pôsobenie slovenských vzdušných síl v medzinárodnom prostredí.

V rámci NATINADS

„Je to veľký prínos z hľadiska výcviku mojich ľudí, pretože sa precvičovali aj nové taktické spôsoby a postupy pre efektívne a kvalitatívne zabezpečenie pohotovostného systému v rámci NATINADS (NATINADS – NATO Integrated Air Defence System – Integrovaný systém protivzdušnej obrany NATO), ktorého podstatou je nepretržitá ochrana vzdušného priestoru Slovenskej republiky a národných vzdušných priestorov

Veliteľ krídla hodnotí

Veliteľ zmiešaného krídla Ota Smiak plukovník Vladimír Lisý vidí hlavný prínos cvičenia MACE XIII v tom, že pomohlo zabezpečiť profesionálny odborný rast všetkých príslušníkov krídla. Nielen pilotov, technikov lietadiel bojovej a výcvikovej letky, technikov letky opráv a predpísaných prác, riadiacich lietania, ale aj zabezpečujúceho personálu práporu podpory a práporu zabezpečenia letovej prevádzky, na ktorých sa niekedy tak trochu zabúda. Pripomína, že práca v medzinárodnom prostredí na vlastnom území v oblasti riadenia a organizácie cvičenia je oveľa náročnejšia ako účasť na cvičení v zahraničí, kde sa veliteľ starajú len o vlastných ľudí.

„Bolo potrebné zabezpečiť cudzie letecké jednotky na Sliachi po logistickej stránke. Okrem iného aj vyčleniť zodpovedajúce priestory pre ich umiestnenie a logistické zabezpečenie. Vzlety a pristátia leteckej techniky sa vykonávali z leteckej základne Sliach. Spolu s osádkami zahraničných krajín cvičili aj slovenské MiG-29 a L-39.“

Takmer každý príslušník krídla sa na cvičení podieľal či už aktívne počas cvičenia alebo počas príprav. Cvičenie zabezpečovali takmer všetky súčasti krídla. Od administratívneho a zdravotníckeho zabezpečenia, logistického vybavenia, dopravy až po zabezpečenie lietadiel palivom, technickými plynmi ako dusík, kyslík a stlačený vzduch. Ale aj zabezpečenie priestorov pre opravu leteckej techniky. Počas prvého týždňa cvičenia špeciálnu starostlivosť venovali čistote dráhy, pretože motory lietadiel F-16 sú veľmi citlivé aj na menšie znečistenie. Intenzita vzletov a pristátí bola vysoká. Pocitili to najmä riadiaci letovej prevádzky na stanovisku veža a radar. Na cvičení sa nepodieľal len letecký personál, vyťažené boli všetky časti zmiešaného krídla. Všetko sa nám podarilo zvládnuť k plnej spokojnosti zahraničných účastníkov cvičenia,“ konštatuje plukovník Lisý.

Cvičenie bolo okrem iného aj zatažkávacou skúškou efektivity prostriedkov NATO, vynaložených v nedávnej minulosti pri rekonštrukcii priestorov a vybavenia niektorých priestorov leteckej základne Sliach. MACE XIII priebehom i výsledkami ukázalo, že to neboli vyhodnené peniaze.

európskych členských štátov NATO,“ konštatoval veliteľ Zmiešaného krídla Sliach plukovník Vladimír Lisý. Piloti a ich podporné tímy na zemi cvičili postupy pri taktických operáciách, zameraných na prekonávanie prostriedkov protivzdušnej obrany za podmienok rádioelektronického rušenia.

Súčasťou cvičenia bolo aj precvičovanie vzdušných bojov stíhačmi lietadlami a riadenie operácie zo známeho lietadla AWACS. Na cvičení lietal slovenské stíhačky MiG-29 a cvičné lietadlá L-39 Albatros, dánske stíhačky F-16, nórské DA-20 Falcon, nemecké Learjet 40, francúzske Rafale a Mirage 2000 D, ako aj turecké F-4.

Ľudský faktor aj radary

Na cvičení si svoju činnosť pri rádioelektronickom rušení zdokonalili aj operátori pozemných prostriedkov protivzdušnej obrany a radarov riadiaci bojového použitia. Stredisko riadenia a uvedomovania trénovalo spoluprácu s lietadlom AWACS lietajúcou základňou systému včasnej výstrahy a riadenia.

Slovenskí piloti na lietadlách MiG-29 vedli viacero vzdušných súbojov s dánskymi kolegami na strojach F-16, pri ktorých sa ukázalo, že MiG-29 sú stále obávaným súperom v blízkom manévrovom boji. Ale na cvičení sa ukázalo aj to, že v budúcnos-

ti bude v prípade ich ponechania vo výzbroji potrebné podstatným spôsobom modernizovať zbraňový systém, výzbroj a prostriedky vlastnej ochrany lietadla.

„O celkovom výsledku vzdušného boja síce rozhoduje ľudský faktor (kvalita pilota, jeho výcvik a pripravenosť), ale aj technické možnosti lietadla. Je rozdiel, či radar uvidí protivníka na 150-kilometrovú, alebo len na tretinovú vzdialenosť, koľko protivníkov vidí radar súčasne a ako sa dokáže lietadlo brániť pred protivníkom. Akú má lietadlo podvesenú raketovú výzbroj. Aké informácie o protivníkovi má pilot na palube svojho lietadla atď. Po zvážení vlastných schopností a možností leteckej techniky si pilot zvolí najvhodnejšiu taktiku, ktorá prináša ovocie v podobe víťazstva,“ konštatoval plukovník Lisý.

Na záver môžeme s hrdosťou skonštatovať, že ciele a úlohy cvičenia boli splnené. Zároveň sa týmto cvičením opäť potvrdila vysoká profesionalita našich leteckých jednotiek (svojím spôsobom sa na ňom zúčastnili aj príslušníci leteckého krídla z Prešova a Kuchyne), zástupcov brigády velenia, riadenia a prieskumu Zvolen, príslušníkov protiletadlovej raketovej brigády Nitra a ich schopnosť plnohodnotne pôsobiť v medzinárodnom prostredí.

Vedúci Stálej delegácie SR pri NATO František KAŠICKÝ:

Podnikanie s NATO je BEH NA DLHÉ TRATE

/ Pavol VITKO

/ foto Ivan KELEMENT

Skúsme teda konkrétnejšie definovať cieľ Priemyselných dní NATO.

Cieľ bol jednoduchý. Vytvoriť miesto na to, aby sa naše slovenské firmy skontaktovali s aliančnými agentúrami. Aby si vytvorili prvotný kontakt, aby sa u nich zaregistrovali a aby mali možnosť kooperovať s Alianciou. Robia to tak aj ostatné členské štáty. Čo je pritom tiež dôležité, registrácia do aliančných agentúr nestojí slovenskú firmu nič. No a aké iné podujatie by bolo na to vhodnejšie ako zbrojárska výstava? Čo je nóvum, pozvali sme aj firmy, ktoré už majú skúsenosti s NATO. Tak aby ich prezentovali – či už boli pozitívne, alebo negatívne. Na druhej strane je dôležité, že odborníci z NATO sa mohli stretnúť s odborníkmi zo slovenského ekonomického prostredia aj z rezortu obrany.

Sú už prvé výsledky vašej iniciatívy?

Je to začiatok, ktorý možno prichádza neskôr, ako prísť mal, ale obzerať sa dozadu je teraz zbytočné. Je dôležité, že naše spoločnosti z oblasti špeciálnej výroby sa dostali do povedomia dôležitých ľudí s veľkou zodpovednosťou a právomocami. Napríklad v roku 2011 slovenská firma, ktorá má patent využívaný na ochranu našej východnej hranice v rámci Schengenu, mimoriadne zaujala Spojenecké veliteľstvo NATO pre operácie v Shape. Ide o systém Ralen. Máme informácie, že začala prebiehať aj kooperácia s jedným členským štátom Aliancie. V rámci ekonomickej spolupráce s NATO sa realizovala modernizácia letiska Sliac, kde sme na dostavbu a modernizáciu dostali z prostriedkov NATO zhruba 30 miliónov eur. Spomeniem aj to, že sa nám podarilo zabezpečiť, aby ľudia zo spojeneckého veliteľstva v Monse navštívili Vojenský výcvikový priestor Lešť. Boli tam dvakrát. Výsledkom je, že sa tu zvýšil počet aliančných cvičení a je záujem aj v rámci jednotlivých krajín. Navyše veľmi ma potešili aktuálne informácie o tom, že dve slovenské firmy sa v súčasnosti zúčastňujú na výberových konaniach v Aliancii a majú veľkú nádej na úspech. Nechcem však predbiehať.

Hlavným sprievodným podujatím tohtoročného IDEB-u boli Slovenské priemyselné dni NATO. Čo nám môžu priniesť?

Predovšetkým možnosť ekonomickej spolupráce so štruktúrami NATO. Málo sa využíva a máme na viac. S touto myšlienkou sme prišli v roku 2010 v Bruseli a hneď sa nám podarilo do aliančnej agentúry NAMS v Luxemburgu dostať na prezentačné rokovanie desiatku slovenských firiem. Ďalších 16 slovenských spoločností sa v rámci Slovenských priemyselných dní v NATO mohlo predstaviť relevantným funkcionárom v roku 2011 priamo v sídle Aliancie.

Prečo po Luxemburgu a Bruseli aj Bratislava?

V roku 2011 sa zrodila myšlienka celý prístup otočiť. Teda aby nielen zástupcovia našich producentov chodili do Aliancie, ale čo keby lídri ekonomických štruktúr Aliancie prišli k nám? Na začiatku sa to zdalo ťažko realizovateľné, no podarilo sa. Do Bratislavy napríklad pricestovali zástupcovia dvoch najväčších obstarávacích agentúr: Agentúry NATO pre údržbu a zásobovanie (NAMS) a Agentúry NATO pre konzultácie, velenie a riadenie. Tiež prišli predstavitelia Spojeneckého veliteľstva NATO pre operácie (ACO), ktoré je najväčším obstarávateľom pre aliančné operácie. Mimoriadne dôležitá je aj Európska obranná agentúra (EDA).

A otázka previerok?

Sú obstarávania najmä v oblasti vojenskej techniky a technológií, kde je potrebná previerka Národného bezpečnostného úradu a registrácia cez ministerstvo obrany. Sú trebárs výberové konania na dodanie papiera, služieb, nábytku, tonerov či stavebných prác, kde ich netreba. Ale sú aj výbery na právne služby či tlmočenie – a ja by som bol spokojný, keby slovenských uchádzačov bolo oveľa viac než doteraz.

Tento rozhovor má skôr ekonomickú dimenziu. Na záver sa však vráťme k našim vojakom, k ich hodnoteniu zo strany Aliancie, najmä smerom k pôsobeniu v Afganistane a k očakávaniám od summitu v Chicagu.

Viem, už nám to zníe všedne, ale naši vojaci majú v centrále Aliancie skutočne veľmi dobré renomé. Svedčia o tom aj ostatné hodnotenia generálneho tajomníka počas roko-

vaní s naším premiérom Robertom Ficom, aj ministrom obrany Martinom Glváčom. V rámci týchto návštev predstaviteľia Slovenska potvrdili, že SR v aliančnej operácii ISAF v Afganistane zostane dovtedy, kým to bude potrebné. To nateraz znamená do konca roka 2014, keď NATO odovzdá zodpovednosť za bezpečnosť a vedenie krajiny afganským bezpečnostným silám. Tie však bude treba podporovať aj naďalej. A práve to bude jedna z ťažiskových otázok v Chicagu. Je to veľmi citlivá vec a ministerstvo zahraničných vecí spoločne s ministerstvom obrany, Úradom vlády, kanceláriou prezidenta a našou Stálou delegáciou pri NATO sa na ňu intenzívne sústreďuje. Práve aj vďaka takémuto koordinovanému prístupu pôsobíme v politickej rovine v NATO ako stabilný a predvídateľný partner. Nebudem preto predbiehať ani hovoriť o očakávaniach. Naše hlavné smerovanie v Afganistane po roku 2014 oznámi verejnosti s najväčšou pravdepodobnosťou prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Ivan Gašparovič, ktorý bude na summite v Chicagu vedúci slovenskej delegácie.

IDEB: napriek kríze nestratil dych

Spolu 221 vystavovateľov z 24 krajín sveta sa 2. až 4. mája predstavilo v areáli bratislavského výstaviska Incheba na medzinárodnom veľtrhu obrannej techniky IDEB.

„Teší ma, že hoci v posledných rokoch finančná kríza a hospodársky útlm poznačili diaľni priateľov IDET v Brne, nestratili svoj medzinárodný charakter,“ povedal na slávnostnom otvorení minister obrany SR Martin Glváč.

Potenciál a potreby

Na porovnanie, v poradí 11. brniansky IDET mal vlani 374 vystavovateľov z 26 krajín. Tento pomer bol však v prospech Brna v minulosti oveľa vyšší. Brno pritom deklaruje, že v roku 2005 bol IDET najväčším veľtrhom svojho druhu v Európe a od roku 1997 je európskou jednotkou pre nepárne roky. No ak sa vlani v Brne vystavovalo na 29 947 m², Bratislava v rámci 4. ročníka IDET-u deklarovala tú istú plochu. Ako však uviedol minister M. Glváč, dôležité je, že partnerské veľtrhy pokračujú vo svojej tradícii. „Pre mňa osobne je potešujúce, že tu vidím mnoho zástupcov slovenských firiem, čo je jednoznačnou odpoveďou na hlasy spochybňujúce ľudský a technický potenciál slovenského obranného priemyslu a jeho schopnosť zabezpečiť vývoj, výrobu, testovanie, opravy a modernizáciu zložitých zbraňových systémov.“

Podľa prezidenta a hlavného veliteľa Ozbrojených síl SR Ivana Gašparoviča by sa výrobci obrannej techniky, obchodníci a slovenská armáda mali dohodnúť na podmienkach, na základe ktorých by mohli slovenskí vojaci získať zbraňové systémy od slovenských firiem. Pomohlo by to úspechu predaja zbraňových systémov zo Slovenska aj v zahraničí. „Nemôžu však od armády chcieť ceny, ktoré sa niekedy prezentujú,“ povedal prezident. Takýto názor má aj minister obrany Martin Glváč. „Najmä obchodníci by mali zaujať voči Ozbrojeným silám SR inú stratégiu,“ povedal. Ministrovou ambíciou je pritom zmeniť štruktúru rozpočtu armády, aby viac peňazí išlo na jej modernizáciu. Potvrdil, že Slovenská republika bude v súlade so svojou obrannou stratégiou a záväzkami v rámci NATO a Európskej únie pokračovať v budovaní ozbrojených síl, ktoré sú pripravené už dnes flexibilne reagovať na hrozby a následné požiadavky rýchlych nasadení do spoločných, mnohonárodných expedičných operácií. „Ozbrojené sily potrebujú obmenu prakticky všetkých zbraňových systémov,“ zdôraznil náčelník generálneho štábu generálporučík Peter Voitek. Obmeniť podľa neho treba techniku potrebnú na každodenný výcvik, ale aj dopravné prostriedky a zabezpečenie výstroja pre vojakov v zahraničných misiách. Tak ako prezident Ivan Gašparovič a minister obrany Martin Glváč aj on

si prezrel i rezortné expozície. Prezentovali sa napríklad jednotlivé sily, vojenský zdravotníci, policajti, EOD, DUKLA, Topografický ústav a ďalšie súčasti rezortu.

Moderné technológie, nové partnerstvá

„Po vŕaňšom IDET-e v Brne, ktorý bol citeľne slabší ako predchádzajúci ročník, som očakával, že aj IDEB bude skromnejší v rovnakom koeficiente. Som však príjemne prekvapený jednak počtom vystavovateľov, ale aj tým, že vŕa z vystavovateľov sa usiluje predstaviť niečo nové,“ povedal prezident Združenia bezpečnostného a obranného priemyslu Slovenska Ľudovít Černák. Tých noviniek boli približne tri desiatky.

Priestorom na prezentáciu boli aj Priemyselné dni NATO v SR. Slovenské firmy tu mohli získať nielen rozsiahle informácie o systéme obstarávaní v rámci Aliancie a Európskej obrannej agentúry, ale aj konfrontovať svoje zábery s víziami NATO. Presne v zmysle tohtoročného motto IDEB-u: Moderné obranné technológie, nové partnerstvá (viac v rozhovore s Františkom Kašíckým).

K sprievodnému programu nepatril len prelet stíhacích lietadiel MiG-29 našich vzdušných síl, zoskok výsadkárov či dynamické ukážky techniky (tiež celkove striedejšie ako v minulom desaťročí), ale napríklad aj medzinárodná konferencia o vojenských a špeciálnych technológiách. Organizovala ju Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka. Ministerstvá obrany Slovenskej republiky a Českej republiky a vojenské športové kluby Dukla zastrešovali spoločné besedy s legendami vojenského športu pod názvom Armádný šport: tradície, partnerstvo a úspechy. Dana Zátoková, Jozef Pribilinec, Imrich Bugár, Robert Zmĕlík a ďalší olympijskí medailisti spomínali na skvelú spoločnú minulosť armádného športu. Zároveň prezentovali nevyhnutnosť zdravého životného štýlu pre všetkých aj dnes. Symbolické, že na IDEB zavítali aj námestník ministra obrany Českej republiky Jiří Šedivý a náčelník Generálneho štábu Armády Českej republiky generál Vlastimil Pícek.

Predstavenie odbornej publikácie z oblasti obrany či nového dokumentu o našej vojenskej histórii patrilo tiež do programu tohtoročného IDEB-u. Už teraz sa chystá jeho ďalší ročník, ktorý sa uskutoční v máji 2014. A prečo by mal byť? Odpovedá prezident Združenia bezpečnostného a obranného priemyslu Ľudovít Černák: „Nie je to len o tom, že každé priemyselné odvetvie, ak sa chce udržať nad vodou, musí absolvovať aj isté povinné tance, k akým pre nás patrí aj účasť na zbrojárskech výstavách. Slovensko

Ľahké obrnené vozidlo IVECO so zbraňovou stanicou ZSRD 07

sa skrátka donekonečna nemôže prezentovať len ako krajina s lacnou a kvalifikovanou pracovnou silou. Preto sa musí sústrediť na výrobky s vyššou pridanou hodnotou. Sú to aj výrobky špeciálneho priemyslu. A IDEB je v tomto smere jednou z ciest, ktorá môže nielen výrobcom, ale aj našej krajine pomôcť.“

Spolupráca s rezortom obrany je

Prezident Združenia bezpečnostného a

V čom podľa vás vŕazne a v čom má perspektívu spolupráca združenia a rezortu obrany?

Spoluprácu ministerstva obrany a Združenia bezpečnostného a obranného priemyslu hodnotím v celkovom meradle ako dobrú. Takmer vždy sme si našli priestor, aby sme sa stretli, aby sme diskutovali o záujmoch obrany štátu a o záujmoch slovenských výrobcov. Predchádzajúci ministri dosť jasne cítili, že počet výrobcov klesá a že ak chcú pomôcť udržať aspoň nejakú zbrojársku výrobu na Slovensku, treba rokovať a hľadať preniky týchto záujmov. Uvedená snaha viedla až k tomu, že pred dvoma rokmi sme na IDEB-e slávnostne podpísali s ministrom obrany Jaroslavom Baškom dohodu o spolupráci. No onedlho po podpise zmluvy došlo k zmene vlády. Začali sa diskusie o tom, čo všetko zmluva pokrýva, čo obsahuje, či je v poriadku a podobne. Predchádzajúci pán minister sa napokon s nami oficiálne nestretol, hoci oceňujem spoluprácu s minulým vedúcim služobného úradu. Aj vinou tejto situácie však ostala nedoriešená a nedopovedaná základná otázka – zriadenie spoločnej technickej rady. Verím, že v spolupráci s novým vedením ministerstva obrany sa nám ju podarí kresovať. Obrana do nej v zmysle uvedenej zmluvy bude delegovať odborníkov a my priemyselníkov. V predstihu by tak mohli diskutovať o tom, čo budú napríklad ozbrojené sily potrebovať v budúcnosti a akou cestou pôjde vyzbrojovanie armády. Peňaží v štáte nie je veľa a takýto postup nepochybne pomôže, aby boli efektívne využité. Aby sme aj my vedeli, kam smerovať vývoj a o čo sa usilovať. Predpokladám, že v tomto ťažiskovom bode dospejeme k riešeniu.

pre nás dôležitá

obránného priemyslu SR Ľudovít ČERNÁK

Od vzniku samostatného Slovenska však máme nejednu skúsenosť, že práve v oblasti zbrojárskeho priemyslu nemalé množstvo štátnych financií išlo do nenávratna práve po ich nasmerovaní do výskumu a vývoja špeciálnej techniky.

Ak je evidentne jasné, že prostriedky neboli správne použité, že boli predražené, nech za to nesú zodpovednosť tí, ktorí sa na tom podieľali. Čím budú tú zodpovednosť niest exemplárnejšie, tým lepšie pre budúcnosť. Na druhej strane sú projekty, ktoré bez akejkoľvek štátnej pomoci dokázali aj na IDEB-e predstaviť nové riešenia. Treba povedať, že štátna pomoc, ktorá má vzhľadom na pravidlá z Bruselu veľmi tvrdé pravidlá, v súčasnosti v našej oblasti de facto ani neexistuje. Ak, tak môžeme hovoriť len o štátnych zákazkách. Tu si treba uvedomiť, že my ako priemyselníci sa ocitáme medzi dvoma mlynskými kameňmi. Na jednej strane je slovenský trh malý na to, aby sa slovenský výrobca sústredil len na slovenský trh. Ak však chce ponúknuť svoju produkciu v zahraničí, prvá otázka potenciálneho partnera znie, či je výrobok zavedený aj v našej armáde. Alebo či už aspoň prešiel našimi vojskovými skúškami. Práve tu je veľmi dôležitá istá súčinnosť s rezortom obrany. Bez nej sa naše šance zmenšujú. Pritom si dovoľím tvrdiť, že je to vec aj nadrezortná, pretože zasahuje aj do oblasti zamestnanosti a podobne. Je pritom jasné, že v oblasti verejného obstarávania musí

me dodržiavať prísne pravidlá hry, ktoré stanovil Brusel. Tu vnímam ako možné riešenie spoločné nákupy napríklad s Českou republikou. Keď obstarávajú dve krajiny, nemusia ísť takými komplikovanými výberovými konaniami, ako keď obstaráva jedna armáda. Stále existuje mnoho oblastí v jednej aj druhej krajine, na ktoré by sa dalo spoločne nadviazať. A navyše v rámci spoločných projektov sa pokúsiť preraziť aj v rámci EÚ. Na IDEB-e sme mali pracovné stretnutie s ministrom obrany SR Martinom Glváčom, aj s námestníkom ministra obrany Českej republiky Jiřím Šedivým. Som si istý, že všetky súvislosti chápu. Ide o to nastaviť systém tak, aby sme v oblasti slovenskej „zbrojáreny“ nespievali labutiu pieseň. Aby sme sa nepozerali na to, ako sa nám rozsypa pod rukami, ale usilovali sa o revitalizáciu.

Pavol VITKO

Bolo sa na čo pozerat'

Na bratislavskom výstavisku na pravom brehu Dunaja v Petržalke bolo aj napriek šetreniu v nákupe zbraní a vojenskej techniky začiatkom mája čo obdivovať. Napríklad aj diaľkovo ovládanú zbraňovú stanicu TURRA 30. Bola namontovaná na podvozku bojového vozidla pechoty (BVP-1). Nie náhodou.

Diaľkovo ovládaná zbraňová stanica TURRA 30

Ukazuje cestu, ako obdobnou modernizáciou zvýšiť bojovú hodnotu aj zavedených, a nie už najmladších obrnených vozidiel, pričom užívateľ nemusí kupovať celé nové vozidlo. To by bolo vzhľadom na dnešné obmedzené zbrojné rozpočty jednotlivých armád aj dosť problematické.

Cesta pre šetrnú modernizáciu

Výrobok Elektrotechnického výskumného a projektového ústavu (EVPU) Nová Dubnica je jednou z výziev dneška. Podstatne zvyšuje bojovú hodnotu obrnených vozidiel. Diaľkovo ovládaná zbraňová stanica môže byť integrovaná na rôzne typy obrnených vozidiel. Bez ohľadu na to, či sú na pásovom, alebo kolesovom podvozku.

Jej výzbroj pozostáva z 30-milimetrového automatického kanóna, guľometu kalibru 7,62 mm. Ďalej má k dispozícii vrhače zadymovacích granátov a optický kontajner. V kontajneri je zabudovaný okrem chladenej IR kamery, aj laserový diaľkomer a TV kamera so zoomom. V prípade potreby je možné do stanice integrovať ďalšie pomocné zbraňové systémy. Napríklad PTRS či PLRS na likvidáciu obrnených a nízkoletiacich cieľov až do vzdialenosti 2 500 metrov. Zbraňová stanica je ovládaná z pracoviska operátora. Prostredníctvom joysticku a ovládacieho panela riadi celú stanicu v niekoľkých režimoch. Medzi ne patria pozorovanie či palba. Ovládací panel je navyše prispôbený na pripojenie k systému detekcie palby, laserovému varovnému systému, prípadne k ďalším voľiteľným prísľušenstvám.

Bojové vozidlo pechoty BVP-1 so spomínanou zbraňovou stanicou a viacstupňovou balistickou ochranou spoločnosti sa preto oprávnene stalo jedným z magnetov výstavy. TURRA 30 je totiž zatiaľ len druhou pancierovanou diaľkovo ovládanou zbraňovou stanicou na svete. Prvenstvo patrí bezposádkovej veži nového nemeckého bojového vozidla pechoty Puma. Odborníci z Novej Dubnice tak nadviazali na svoju predchádzajúcu prácu, keď v uplynulom období v spolupráci s českým vojenským opravárenským podnikom vyvinuli bezposádkovú zbraňovú stanicu ZSRD 07 (na IDEB 2008 získala ocenenie prix). Česká strana ju využíva na ľahkom obrnenom vozidle Iveco M65E. Jej nasledovníčka ZSRD 08 pred dvoma rokmi v Bratislave dokonca získala Grand prix IDEB 2010. V kategórii: Zbrane a munícia záujem odbornej verejnosti priťahoval aj výrobok ZVS Holding z Dubnice nad Váhom. Išlo o modernizovanú 152 mm muníciu. Dubnickým vývojárom sa podarilo vyvinúť 152 mm delený, triestivo-trhavý diaľkový náboj s dutým výtokom, určený na použitie v samohybných kanónových hufniciach. Používa sa na ničenie živej sily, zákopov, zátarasov, ľahkej bojovej techniky či budov. Podľa vojenských odborníkov jej veľkou výhodou je, že modernizovaná strela má pôvodnú hmotnosť a dĺžku. Môže sa teda využívať v súčasných zbraňových systémoch bez ich konštrukčnej úpravy a zmeny. Vývojárom zo stredného Považia sa podarilo práve modernizáciou strely s dnovým výtokom a novou nábojkou predĺžiť dostrel o cca 5 500 metrov...

Nový Aligator

Veľmi fotografovaným a diskutovaným exponátom bol aj ocenený modernizovaný kolesový obrnený transportér Aligator 4x4 Master, ktorý ponúka Kerametal. Jeho zástupcovia tvrdia, že úspešné, rok trvajúce skúšky v NATO certifikovanej skúšobni VTÚPV

S-300 PMU

Výškov ukázali, že sa im podarilo odstrániť niektoré nedostatky, ktoré sprevádzali prevádzku Aligatora v ozbrojených silách.

Vozidlo má okrem iného úplne nové podvozkové riešenie a unikátnu konštrukciu odnímateľného štítu v tvare V na spodku vozidla. Tým zabezpečuje ochranu proti mŕtinám a nástražným výbušným systémom. Ale predovšetkým Master má plne inovovaný a silnejší pohonný agregát. Predstavuje ho štvorvalcový dieselový motor s objemom 4,8 l, spĺňajúci normu Euro 3, s výkonom 160 kW. Dojazd na ceste je asi 600 km a maximálna rýchlosť dosahuje 125 km/h. Vodič má v modernizovanom Aligatore k dispozícii plne automatickú 6-stupňovú prevodovku s redukciami do pomaly, pneumaticky nastaviteľné sedadlo, posilovač brzd a riadenia. Ale aj účinnú klimatizáciu či ABS systém.

Už pri pohľade zvonka zaujmú veľké čelné sklá. Zmeny je vidieť aj pri pohľade do vnútrajška vozidla. Má zmenené vnútorné usporiadanie, ktoré umožňuje viesť až 6 členov osádky. Plávajúce vozidlo je približne o pol tony ťažšie než predchádzajúci model (Aligator 4x4), ale prepraví asi o 1 200 kg viac nákladu. V základnej verzii má hmotnosť 9,8 tony (v prípade Aligatora 4x4 – 6,7 t), prázdna hmotnosť vozidla je 6,0 (5,5) t a užitočná hmotnosť 2,8 (1,2) t. Rozmery sa skoro nezmenili – dĺžka je 4 340 (4 340) mm, šírka 2 390 (2 370) mm a výška 2 020 (1 950) mm. Jednou z veľkých výhod pre užívateľa predchádzajúcej verzie Aligatora je, že všetky spomínané zmeny a zlepšenia je možné použiť aj pri prevádzkovaných vozidlách v našich ozbrojených silách.

Hasí aj čistí vodu

Bratislavská spoločnosť Stražan vystavovala niekoľko zaujímavých vozidiel. Okrem iného aj terénne a sanitné na prepravu chorých a ranených na osvedčenom podvozku Mercedes-Benz triedy G s nadstavbou slovenskej produkcie, ktorá plne zodpovedá potrebám vojenského zdravotníctva OS SR (viac o tomto vozidle i niektorých ďalších zaujímavých exponátoch na výstave IDEB 2012 sa dočítate v niektorom z nasledujúcich čísiel nášho časopisu). Okrem toho spoločnosť sa predstavila aj špeciálnym cisternovým vozidlom na hasenie a výrobu – prepravu pitnej vody. Jeho základ predstavuje podvozok Mercedes-Benz Zetros 2733/6x6. Ale špeciálna nadstavba vznikla už na Slovensku. Skrýva v sebe samonosnú nádrž s kapacitou 8 000 litrov vody a 200 litrov penidla na hasenie. V nadstavbe je zabudovaný unikátny systém na úpravu vody. Aj preto možno spomínané vozidlo veľmi účelne využiť pri riešení následkov živelných pohrôm (napr. povodní, zemetrasení...).

Vozidlo je schopné v krízovej situácii čerpať svojim vonkajším čerpadlom vodu z prírodného zdroja do membránového systému ovládaného počítačom. Po vyčistení vody (bez chemických prípravkov, len filtrovaním nečistôt, baktérií a vírusov) sa vyčistená voda naberá v nádrži s objemom 100 litrov, ktorá je pripravená na použitie. Tento vitaný pomocník teda môže pri živelných pohrómach, keď je väčšinou problém s dostatočnými zdrojmi zdravej pitnej vody v postihnutej oblasti, pri dennej spotrebe pre jedného človeka zhruba 3 litre vody zabezpečiť bezpečnou vodou každý deň cca 20-tisíc obyvateľov...

Stražan predstavil odbornej verejnosti na výstavisku aj svoj ďalší produkt, vodné delo 10000/Wawe 10 Cobra.

Iný Tatrapan

Medzi vystavenými novinkami patrilo medzi najdiskutovanejšie na prvý pohľad staré známe obrnené kolesové vozidlo Tatrapan, postavené na vojenskej verzii podvozka Tatra T-815. V mnohých verziách (transportnej, veliteľskej, hládokovej, policajnej či ako ambulancia) už dlhší čas spoľahlivo slúži v slovenských ozbrojených silách. Svoje kvality preukázal Tatrapan aj v zahraničných misiách a operáciách (Eritrea, Irak, Afganistan, Golanské výšiny, Cyprus, Kosovo). Kabína i nadstavba zabezpečovala balistickú ochranu proti 7,62 mm protipancierovým strelám a črepinám. Špeciálna konštrukcia dna zasa poskytovala zvýšenú protiminovú odolnosť.

Spoločnosť Vývoj Martin, ktorá sa už 57 rokov zaoberá vývojom vojenskej techniky, predstavila v Bratislave novú verziu Tatrapanu. Ide o Tatrapan 8x8 nosič kontajnerov. Vozidlo je schopné prepravovať kontajnerové nadstavby ISO, 1D, 1C, 1 DPL, 1 DPS v náročných terénnych podmienkach s nízkou únosnosťou terénu. Vozidlo je podľa svojich tvor-

cov schopné prevádzky v prašnom piesočnatom teréne a po verejných komunikáciách.

Vozidlo je prepravitelné prostriedkami strategickej prepravy v súlade so STANAG 3548. Teda letecky, podvalnikovým spôsobom, po železnici i lodou. Užitočná hmotnosť je minimálne 14-tisíc kg, celková 32-tisíc kg, jazdný dosah je 800 kilometrov. Vozidlo okrem toho umožňuje pripojenie prívesu vybaveného systémom ABS, ako aj prívesov štandardne používaných v slovenských ozbrojených silách. Vyslobodzovanie vozidla zabezpečuje integrovaný navijak. Vojenský odborník si vozidlo aj preto so záujmom pozerali, lebo v nedávnej minulosti sa vyskytli určité problémy s nosičom kontajnerov pre systém MOKYS...

Česko – Slovenská spolupráca

Najpočetnejšie zastúpenie zo zahraničných vystavovateľov mali celkom prirodzene spoločnosti a firmy spoza rieky Moravy. Osobitnou kapitolou je expozícia Ministerstva obrany Českej republiky (obdobnou zasa na brnianskej výstave IDET expozícia slovenského ministerstva obrany). Táto tradícia sa začala už v roku 2006. Expozícia sa venovala najmä česko-slovenskej spolupráci v oblasti zbraní a techniky, účasti v zahraničných misiách, spoločnej česko-slovenskej vojenskej histórii, ale aj niektorým novým formám spolupráce.

Armáda Českej republiky predstavila niektoré nové zbrane a techniku, ktorú využíva doma i v zahraničných misiách. Ide napríklad o kolesový obrnený transportér Pandur, konkrétne jeho najnovšiu zdravotnícku verziu KOT-Zdr Pandur II, ľahké obrnené vozidlo Iveco M65E 19WM 4x4. Iveco je zaujímavé nielen tým, že už bolo úspešne odskúšané (obdobne ako kolesové transportéry Pandur) v operácii ISAF v Afganistane, ale aj tým, že využíva zbraňovú stanicu ZSRD 07. Tá je výsledkom spoločného slovensko-českého vývoja. Konkrétne EVPÚ z Novej Dubnice a VOP-026 Šternberk.

Záujem vojenskej verejnosti púťali aj verzie novej útočnej pušky českej armády CZ 805 BREN. Zbraň sa v súčasnosti zavádza do výzbroje armády našich západných susedov a postupne v útvaroch obmieňa starý známy samopal vzor 58. Využívajú sa zatiaľ jej dve verzie: útočná puška CZ 805 A1 a karabína CZ 805 A2 (má kratšiu hlavň). Ide o unifikovaný modulárny zbraňový systém pre náboje rozmerov 5,56 x 45 mm NATO (pripravuje sa do výroby verzia pre náboje 7,62 x 39 mm). Zbraň je konštruovaná tak, že jednoduchou výmenou niekoľkých dielcov zabezpečí strelcovi využívanie jedného alebo druhého náboja. Výhodou (najmä pre ľavákov) je aj napínacia páka záveru, ktorú môže vojak jednoducho premiestniť na druhú stranu zbrane. Česká armáda si objednala takmer 6 700 útočných pušiek a 1 250 karabín. Súčasne s tým aj bodáky, podvesné granátomety a ďalšie vybavenie.

Armáda Českej republiky sa prezentovala aj novým ľahkým minometom Antos LR kalibru 60 mm, letkovým simulátorom LS-159. Ten využíva aj Centrum leteckého výcviku v Pardubiciach. Česká strana pri tejto príležitosti uviedla aj svoju predstavu projektu Mnohonárodného centra leteckého výcviku pre pilotov a posádky vrtulníkov (doteraz v ňom cvičili najmä afganských pilotov a podpísali spoluprácu s Chorvátskom).

Česká spoločnosť Retia predstavila ľahký prehľadový radar ReVISOR, slovenská firma Tanax Trucks zasa valníkovo vozidlo Aktis 4x4, 1R-08 VV na prepravu materiálu alebo osôb. Ďalšie spoločnosti ponúkali systémy velenia, spojenia a prieskumu, zabezpečovaciu techniku, prostriedky logistiky, prostriedky zabezpečenia a ochrany osôb a mnohé ďalšie.

Jozef ŽIAK

Špeciálne terénne vozidlo na prepravu ranených a chorých od spoločnosti Stražan

Vozidlo s balistickou ochranou – TATRA PAN 8x8 – nosič kontajnerov

CENY IDEB 2012

Kategória: Zbrane a munícia

GRAND PRIX

Dialkovo ovládaná zbraňová stanica TURRA 30
Vystavovateľ: EVPÚ, a. s., Nová Dubnica

PRIX

Modernizovaná 152 mm HE munícia so zvýšeným
dostrelom (152 mm EOFd DV)
Vystavovateľ: ZVS HOLDING, a. s., Dubnica nad Váhom

Kategória: Obrnené vozidlá

PRIX

ALIGATOR 4x4 MASTER

Vystavovateľ/Exhibiter: KERAMETAL, s. r. o., Bratislava

GRAND PRIX

MAN HX 32.440 8x8 IAC – (HX77)

Vystavovateľ: TANAX TRUCKS, a. s., Bratislava

Kategória: Špeciálne vozidlá

GRAND PRIX

Špeciálne terénne vozidlo na prepravu
chorých a ranených

Vystavovateľ: STRAŽAN, s. r. o., Bratislava

PRIX

MEERKAT – Univerzálny NRBC systém

Vystavovateľ: S.M.S., spol. s r. o., Dubnica nad Váhom

Kategória: Zabezpečenie a ochrana osôb

GRAND PRIX

Bunda zimná, poľná s digitalizovanou potlačou „Púšť“

Vystavovateľ: GEMOR FASHION, s. r. o., Prešov

PRIX

Vystavovateľ: INTERLINK CS, spol. s r. o., Praha
RECON SCOUT XT THROWBOT

Kategória: Elektronické systémy

GRAND PRIX

VCG Hlasová komunikačná brána

Vystavovateľ: ALITER TECHNOLOGIES, a. s.,
Bratislava

PRIX

M-ELVIS24 [Multifunkčný elektronický vozidlový
informačný systém]

Vystavovateľ: AKERMAN ELECTRONIC PRAHA,
spol. s r.o.

NOVINKA veľtrhu IDEB 2012

Úžitkové vozidlo CRAFTER

Vystavovateľ: PORSCHE SLOVAKIA, spol. s r. o.

Vodné delo 10000/WAVE 10 COBRA

Vystavovateľ/Exhibiter: Stražan, s. r. o.

Vozidlo s balistickou ochranou – TATRA PAN 8x8 – nosič kontajnerov

Vystavovateľ: Vývoj Martin, a. s.

LOH 2012: Máme sa začať báť?

/ Peter SUSKO

/ foto TASR, archív

V našich médiách pred pár týždňami prebehla správa, že britská armáda uvažuje o umiestnení rakiet typu zem-vzduch na strechách obytného domu vo východnom Londýne v rámci bezpečnostných opatrení pred tohoročnými olympijskými hrami. Pravdou však je, že rakety budú len jedným z mnohých mimoriadnych opatrení, ktoré môžu Londýňania pred dôležitým športovým podujatím očakávať.

Ked v stredu, 6. júla 2005 prezident MOV Jacques Rogge predniesol slová: „Hry 30-tej Olympiády v roku 2012 usporiada.... Londýn!“, nastala v hlavnom meste Veľkej Británie pochopiteľná eufória. Dnes, pár desiatok dní pred slávnostným otvorením Hier zdobia čelá organizátorov vrásky, a nejedna z nich kvôli bezpečnosti.

Niekdajší poradca premiéra pre otázky bezpečnosti admirál Alan West označil Olympiádu 2012 za „pravdepodobne najväčší bezpečnostný problém, akému Veľká Británia čelí od konca druhej svetovej vojny.“ A zrejme nie je ďaleko od pravdy: Londýn sa pripravuje na viac ako 14 000 atlétov zo 105 krajín sveta, organizátori sa tešia na tržby z predaja viac ako 9 miliónov vstupeniek (!).

Nečudo preto, že organizátori berú otázku bezpečnosti viac než vážne – na olympijské hry vyčlenili jeden z najväčších policajných a bezpečnostných kontingentov v mierovej histórii Veľkej Británie a prakticky od momentu oznámenia o mieste konania OH 2012 sa pustili práce na strategickom dokumente so skratkou OSSSRA (Olympic Safety and Security Strategic Risk Assessment, Strategické hodnotenie bezpečnostných rizík Olympiády).

Dokument, pod ktorý sa spoločne podpisujú experti z ministerstva vnútra, spravodajských služieb a ďalších zložiek obsahuje rovnako identifikáciu jednotlivých bezpečnostných rizík, aj návrh jednotlivých reakcií na ne. Rozlišuje medzi následkami prírodných javov a nehodami ako zemetrasenia, požiare, povodne, atď. na jednej strane – nazýva ich spoločne nebezpečenstvá; a úmyselnými činmi ako sú terorizmus, organizovaný zločin, extrémizmus, občianske nepokoje na strane druhej – pod spoločným označením hrozby. Ide, samozrejme, o utajovaný dokument, jeho „očesaná“ verzia sa však dostala na verejnosť.

Nielen rakety na strechách

Podobne ako pri iných strategických bezpečnostných analýzach, aj v prípade OSSSRA je na každé nebezpečenstvo respektíve hrozbu použitá metodológia najhoršieho možného scenára, pričom sa vyhodnocuje pravdepodobnosť vzniku danej situácie a jej dopady. Pri prírodných úkazoch sa takéto zhodnotenie zakladá na historických a vedeckých poznatkoch a predpovediach. Pri hrozbách sa berie do úvahy úmysel a možnosti potenciálnych pachateľov a zraniteľnosť daných cieľov. Následky (ako napríklad počet obetí, rozsah škôd, ale aj ujma na reputácii Hier či Veľkej Británie po danom incidente) sa vyhodnocujú s využitím špecifického súboru kritérií, nastavených špeciálne pred podmienky Olympiády. Po identifikácii rizík stra-

tégia načrtáva požiadavky na aktivity, ktoré eliminujú dané riziko, a to buď preventívne znížením potenciálu vzniku danej hrozby, alebo – ak ide o reakciu ex post – redukováním jeho dopadov. OSSSRA sa aktualizuje každého pol roka, pribúdajú v nej nové riziká a nové spôsoby reakcie na ne.

Terorizmus

Veľká Británia neustále čelí hrozbe terorizmu. Popri tradičných metódach útokov sa teroristi môžu počas LOH pokúsiť aj o počítačové útoky, prípadne o využitie nekonvenčných metód s použitím chemického, biologického, rádioaktívneho či jadrového materiálu. Keďže ide o podujatie v centre pozornosti celého sveta,

olympijské hry predstavujú atraktívny cieľ pre jednotlivcov alebo teroristické skupiny. Špecificky sa sily rýchlej reakcie pripravujú na:

Útoky na miestach s veľkým výskytom obyvateľov. Počas LOH zavíta do Londýna obrovské množstvo športových nadšencov, ktorí sa budú sústreďovať v presne definovaných teritóriách – tak na štadiónoch a športoviskách Hier, ako aj na organizovaných podujatiach ako sú napríklad zhromaždenia na námestiach pred veľkoplošnými TV obrazovkami.

Útoky na dopravné systémy. Je vysoko pravdepodobné, že počas Hier dôjde k nárastu počtu cestujúcich vo všetkých typoch dopravných prostriedkov. Poznatky z minulosti ukazujú, že konvenčný útok na niektorý zo systémov hromadnej prepravy osôb ako napríklad metro je viac pravdepodobný než iné typy hrozieb, identifikované v rámci OSSSRA. Rovnako je útok na metro pravdepodobnejší než útok na lietadlá či lode, pre ktoré je typický vyšší stupeň bezpečnostnej kontroly cestujúcich.

Nekonvenčné útoky. Sú definované ako útoky s použitím nekonvenčných – chemických, biologických, rádioaktívnych a jadrových – materiálov. Rozsah a následky škôd spôsobených takýmto typom útoku závisí od typu použitého materiálu a od miesta jeho použitia: v prostriedku hromadnej prepravy osôb, na športoviskách a podobne. Tento typ útoku by spôsobil dlhodobšie narušenie bežného života v porovnaní s inými typmi útokov, pre kontamináciu občanov aj infraštruktúry.

Útok „osamelého vlka“. Tento typ hrozby bol do OSSSRA zaradený operatívne po bombovom útoku v Oslo a následnom masakri na nórskom ostrove Utøya, za ktorý bol zodpovedný Anders Behring Breivik, a ktorý si vyžiadal životy 69 ľudí.

Reakciu na teroristické útoky si britské bezpečnostné zložky vyskúšali počas komplexného dvojdného testu pripravenosti v polovici februára tohto roka, keď reagovali na simulovaný teroristický útok na stanicu metra Aldwych, neďaleko londýnskeho Justičného paláca. Do akcie sa zapojilo viac ako 2 500 ľudí, od strážnikov až po členov krízového štábu Cobra, „trénovali“ sa disciplíny identifikácie a izolovania teroristov, evakuácie obetí a zranených, vzájomnej komunikácie zásahových zložiek a všeobecnej koordinácie nasadenia.

Výber metra ako dejiska testu nebol náhodný – 7. júla 2005, deň nato čo bol Londýn oficiálne menovaný hosťiteľom hier XXX. Olympiády, samovražední atentáčníci zabili v Londýne pri bombovom útoku v metre 52 ľudí. Starosta Londýna Boris Johnson označil výsledky testu za uspokojivé: „Čiastková explózia síce stála životy dvoch ľudí, ale zásahové jednotky boli veľmi spokojné, že sa im podarilo všetkých ostatných evakuovať. Chcem, aby všetci vedeli, že londýnske metro je najbezpečnejšie v Európe.“

Zločiny a e-crime

Skúsenosti z doterajších olympijských hier ukazujú, že na športoviskách a areáloch a v ich bezprostrednej blízkosti zločinnosť počas konania Hier klesá. V Olympijskom parku a olympijskej dedine však bude posilnená ochrana atlétov i majetku. Organizovaný zločin. Skutočnosť, že Veľká Británia je hosťiteľom olympijských

hier ponúka celý priestor pre domáce i medzinárodné organizované zločinecké skupiny obohatiť sa na úkor jednotlivcov – návštevníkov Hier, alebo na úkor dodávateľských organizácií. Jedným z prejavov, ktoré má OSSSRA na zreteli sú snahy o falšovanie vstupeniek.

Počítačový útok. Olympijské hry sa budú v dosiaľ nevídanom rozsahu opierať o technológiu internetu a takáto závislosť predstavuje bezprecedentnú zraniteľnosť voči útokom zvonka, vrátane priamych hackerských útokov na olympijskú internetovú stránku a elektronickú infraštruktúru Hier, ako aj internetom sprostredkovaný predaj falošných vstupeniek. Osobitné firewally zamedzujúce nelegálnemu prístupu cez internet sa zavádzajú aj pre IT siete, komunikačné a dopravné systémy, aby sa zamedzilo úniku, modifikácii či vymazaniu údajov.

Demonštrácie. Skúsenosti z minulých olympiád rovnako ukazujú, že predstavujú vďačnú tribúnu na hlásanie rôznych názorov a to tak zákonným ako aj nezákonným spôsobom. V porovnaní s ostatnými hrozbami však majú minimálny vplyv na olympijské hnutie.

Náhody, nehody a iné katastrofy

Výskyt nehôd väčšieho rozsahu, napríklad v dopravnom systéme alebo v iných kľúčových odvetviach infraštruktúry nemožno počas olympijských hier vylúčiť.

Navyše, existuje celý rad mimoriadnych udalostí, ktoré by mohli ovplyvniť Hry, v škále od závažných prírodných úkazov až po epidémie.

Závažné výkyvy počasia. Vzhľadom na načasovanie a miesto konania LOH 2012, je vlna horúčav (definovaná ako pretrvávajúce teploty nad 32 °C) pravdepodobne najväčšou hrozbou pre účastníkov Hier. Hoci záplavy v dôsledku prudkých letných lejakov sú menej pravdepodobné, predstavujú na istých športoviskách a areáloch potenciálne riziko.

Choroby. Pravdepodobnosť prenosu nového alebo novoobjaveného infekčného ochorenia ako napríklad SARS do Veľkej Británie je nízka, avšak pri veľkom počte návštevníkov Hier sa musí zákonite zvýšiť aj pripravenosť na identifikáciu a zastavenie šírenia infekčných chorôb, a reakciu na pravdepodobnejšie epidémie otravy jedlom alebo spôsobenej norovírm.

Typhoony, Lynxy a mariňáci

Hoci väčšina spomínaných nebezpečenstiev a hrozieb predstavuje výzvy pre dovšetkých pre policajné jednotky a poriadkové sily, ani britské ozbrojené zložky nezaostávajú. Začiatkom mája si svoje zručnosti v zásahu na Temži vyskúšali príslušníci elitných jednotiek s využitím nafukovacích člnov a podporou z námorného vrtuľníka Lynx; nebo nad Londýnom si na deväť dní prisvojili štyri stíhačky Typhoon a niekoľko vrtuľníkov s podporou systému AWACS v cvičení Olympic Guardian – príprav na scenár, ktorý piloti označili za „nie nepodobný útoku z 11. septembra“.

Súčastou bezpečnostných opatrení bude obmedzená letová zóna a vyhradený vzdušný priestor nad Londýnom v čase konania Hier od 27. júla do 12. augusta.

Letecké operácie, spolu s už avizovaným rozmiestnením rakiet zem-vzduch na strechách niektorých domov v juhovýchodnom Londýne a prítomnosťou vrtuľníkovej platformy HMS Ocean v Greenwichi neďaleko Olympijského parku, komentoval britský minister obrany Philip Hammond slovami: „Hoci v súčasnosti nemáme poznatky o žiadnej špecifickej hrozbe pre Hry, musíme byť pripravení pomôcť zaručiť bezpečnú Olympiádu pre všetkých zúčastnených.“ Úlohou najväčšieho plavidla britského námorníctva bude fungovať ako vzletová a pristávacia plocha pre 8 vrtuľníkov Lynx a ako základňa pre ostreľovačov kráľovskej námornej pechoty – ich úlohou bude odkloniť a v prípade neuposlušnosti aj zostreliť lietadlá, ktoré narušia vyhradený vzdušný priestor.

Celkovo vyčlení britské ministerstvo obrany na ochranu olympijských hier viac ako 13 500 príslušníkov ozbrojených síl (vrátane 2 100 záloh) kontingenty námorných vrtuľníkov typu Sea King zo základne v Northolte, a typu Puma z Ilfordu vo východnom Londýne, HMS Ocean s vrtuľníkmi typu Lynx, HMS Bulwark a sprievodné plavidlá z prístavov Weymouth Bay a Portland Harbour s príslušníkmi britskej námornej pechoty na palube, letku stíhačiek Typhoon plus zatiaľ nešpecifikovaný počet protiletadlových systémov na šiestich stanoviiskách po celom Londýne.

Líder lídrov

„Patrolovali sme bez zbraní, aj keď naša pozorovateľská jednotka v priestore nárazníkovej zóny medzi Sýriou a Izraelom a na okupovanej časti Golanských výšin bola čisto vojenská,“ spomenie major JÁN ČEŠEK, ktorý sa v marci vrátil z pozorovateľskej misie UNTSO. Do marca tu ako prvý slovenský dôstojník velil medzinárodnej jednotke dislokovanej v Tiberiade (Observer Group Golan Tiberias – OGG-T) s prepožičanou hodnotou podplukovník. V súčasnosti v UNTSO slúžia ako pozorovatelia kpt. Štefan Géci v Libanone (na fotografii vľavo) a kpt. Jozef Beregházy v Sýrii.

Ján ČEŠEK

/ Pavol VITKO

/ foto Ivan KELEMENT a archív šg

Skupine pozorovateľov v Tiberiade velil Slovák

Od marca 2011 do marca 2012 velil skupine pozorovateľov misie UNTSO, dislokovanej v Tiberiade (Observer Group Golan Tiberias - OGG-T), prvý raz slovenský dôstojník. Podplukovník Ing. Ján Češek prevzal funkciu v období, keď bezpečnostná stabilita v tomto regióne začala písať svoju ďalšiu smutnú kapitolu. V Sýrii sa zdvihla vlna protestov proti súčasnej vláde a trvá doposiaľ. Táto situácia bezprostredne ovplyvňuje celý región Blízkeho východu, a to najmä Libanon, pásmo Gazy a západný breh Jordánu.

Oficiálna zmena velenia OGG-T sa prebehla 22. marca 2012. Zúčastnil sa na nej hlavný veliteľ misie UNTSO genmjr. Juha Kilpia, veliteľ operácie UNDOF genmjr. Natalio C. Ecarma, veľvyslanec SR v Izraeli Radovan Javorčík, vojenský pridelelec SR plk. Jozef Štang a ďalší významní hostia. Hlavný veliteľ vo svojom príhovore vysoko ocenil prácu, lojalnosť, profesionálny prístup medzinárodnej jednotky pozorovateľov. Vyzdvihol najmä bezproblémové velenie a riadenie pozorovateľskej skupiny s 37 pozorovateľmi z 19 krajín. Za výborne odvedenú prácu hlavný veliteľ UNTSO ocenil prácu pplk. Češka prestížnym vyznamenaním Letter of Appreciation.

„Či mi neprekážalo patrolovať bez zbrane? Ani nie. Skôr naopak. Izraelská aj sýrsky strana vie, že sme neozbrojená misia a vnímal som to skôr ako istý spôsob ochrany,“ konštatuje rodák z Humenného. Vysvetľuje: „Našou úlohou a mandátom nebolo zasahovať, čo je napríklad v kompetencii misie UNDOF, kde predtým na Golanských výšinách pôsobili aj Slováci. My sme zbierali a poskytovali informácie. S trochu nadsádzky nás volali Uši generálneho tajomníka OSN.“

Význam misie narastá

Ján Češek absolvoval v roku 1992 Vojenskú vysokú školu technickú v Liptovskom Mikuláši. Slúžil v Rožňave, Veľkej Ide, Michalovciach či Nitre. V USA bol na kurze personálneho manažmentu. No za svoje ťažiskové skúsenosti považuje účasť v misiách. „Od septembra 2003 som dvanásť mesiacov pôsobil na operačnom oddelení veliteľstva Sektoru 4 misie UNFICYP na Cypre. V rokoch 2004 až 2005 som bol sedem mesiacov operačný dôstojník veliteľstva mnohonárodnej brigády KFOR v Kosove. No a v rokoch 2008 až 2009 som rok zbieral prvé skúsenosti v UNTSO ako radový vojenský pozorovateľ.“

Vrávi, že bez predchádzajúcich misií by funkciu veliteľa mnohonárodnej skupiny zobrať nemohol: „Velil som 36 dôstojníkom od Nového Zélandu a Austrálie cez Nepál, Maľawi, Kanadu, Argentínu a Čile až po Fínsko, Holandsko alebo Taliansko. Na patrolovanie v priestore či monitorovanie vysielali na zaručenie objektivity po dvoch vojakoch vždy z iných krajín. Podobné dvojice slúžili aj na pozorovacích postoch. Skupina sa skladala z troch tímov a veliteľstva. Jeho zástupcom bol najskôr dôstojník z Írska a potom zo Švédska.

„Pozorovatelia, dislokovaní v rámci skupiny s veliteľstvom v Tiberiade, v súčasnosti monitorujú predovšetkým dodržiavanie dohody medzi Izraelom a Sýriou z roku 1974. Tá napríklad stanovuje limity jednotlivých druhov zbraní, ktoré môžu byť dislokované v zónach do 25 km po oboch stranách nárazníkového pásma. Vykonávali sme aj inšpekcie jednotlivých vojenských zariadení, výcvikových priestorov či postavení.“ Major Češek hovorí, že systém bol až donedávna stabilný a zabehnutý. No v poslednom období sa začali vyskytovať problémy. Súviseli s vnútropolitickou situáciou v Sýrii. No nielen to. Vlni máji a v júni boli v nárazníkovom pásme počas Nakba Day a Naksa Day aj vážne incidenty. V týchto dňoch Palestínčania protestujú za svoje požiadavky. Skupine Palestínčanov žijúcich v Sýrii sa podarilo preniknúť na Izraelom okupované územie v blízkosti obce Madjal Chams. Tieto vážne incidenty si vyžiadali aj obeť na životoch. O tri týždne sa Palestínčania pokúsili o to isté, no prienik sa im už nepodaril.

Za posledné obdobie sa zhoršila aj situácia v ďalších teritóriách misie UNTSO. Vzťahy Izraela a Egypta sú po zvrhnutí prezidenta Husního Mubaraka napätějšíe. Južný Libanon nebol bezpečný za posledné desaťročia nikdy, pričom napríklad v decembri minulého roka nastrožená bomba zranila piatich francúzskych vojenských príslušníkov misie OSN UNIFIL v Libanone. O stále horúcejšej situácii v Sýrii ani nehovoriac. Preto je význam pozorovateľskej misie UNTSO čoraz dôležitejší.

Skúsenosti, pokoj, diplomacia

„Uspieť v rámci ozbrojených síl a niečo v nich dokázať doma či v zahraničí – to je prirodzená ambícia každého profesionálneho vojaka. Aj preto som sa zúčastnil výberu na veliteľa jednotky v UNTSO. Bola to výzva, ktorú som neodmietol. Naopak,“ hovorí mjr. Češek. A ako dokázal zladíť mnohonárodný tím zložený z kapitánov, majorov aj podplukovníkov? „Určite to nebolo ľahké. Znamenalo to vlastne stať sa lídrom lídrov. Chcelo to rozhľad, pokoj, skúsenosti a trpezlivosť. A tiež veľkú mieru diplomacie vo vzťahoch a sebadôvere vo vlastné sily.

V pozorovateľských misiách si každý zabezpečí bývanie aj stravu vo vlastnej režií. Vojaci dostávajú od OSN náhrady výdavkov, ale na hotel by tieto peniaze nestačili. Ubytovanie si preto hľadajú v súkromí. Za dôstojníkmi z krajín, kde sú príjmy a životná úroveň podstatne vyššie, prichádzajú aj celé rodiny. Aj do UNTSO pricestovala za Jánom Češekom manželka s dcérou, no nie na celý pobyt. Aspoň na pár týždňov. Ženaty je už 20 rokov. Aj ich dcéra, hoci nerada, si už na dlhodobé odlúčenia musela zvyknúť. Ani teraz to však nebolo jednoduché.

„Účasť v misii UNTSO v pozícii veliteľa jednotky mi poskytla podstatne širší pohľad na problematiku a nové skúsenosti. Mal som oveľa viac informácií aj oveľa viac zodpovednosti. Nikdy predtým som nemal možnosť hovoriť s toľkými predstaviteľmi diplomatických zborov, či vysokopostavenými vojenskými funkcionármi, ktorí prichádzali na návštevy do nášho priestoru, a mojou povinnosťou ich bolo sprevádzať,“ porovnáva major Češek, ktorý dnes slúži na Generálnom štábe OS SR v Bratislave. Pôsobí v oblasti operačného plánovania.

„Budúci rok ma čaká konkurenčný výber, takže verím, že svoje odborné skúsenosti, veliteľskú prax a jazyk budem môcť využívať v uniforme vojaka slovenských ozbrojených síl aj v budúcnosti,“ plánuje mjr. Ján Češek.

Nástupca Humvee

/ Miroslav KACVINSKÝ

/ Oshkosh Defense

Takéto vozidlá mali poskytovať posádke nielen balistickú ochranu pred projektilmi, ale odolávať aj výbuchom mín vďaka lepšie tvarovanému a zosilnenému dnu. V programe M-ATV (MRAP All Terrain Vehicle) bolo pôvodne päť kandidátov. V dlhej súťaži sa jediným víťazom stala v júni 2009 firma Oshkosh a už v októbri 2009 dorazili prvé vozidlá do Afganistanu. Oshkosh M-ATV má postupne úplne nahradiť Humvee M1114. Už teraz je základným pozemným vozidlom používaným americkými jednotkami v Afganistane.

Oshkosh v súťaži uspel, pretože jeho vozidlo ponúklo najlepšiu odolnosť a jeho ponuka bola druhá najlacnejšia. Firma navyše patrí k dlhoročným dodávateľom vozidiel pre americké ozbrojené sily a mala teda overené najlepšie výrobné možnosti spomedzi všetkých uchádzačov. Jednou z podmienok bola totiž aj schopnosť dodávať 1000 vozidiel mesačne.

Motor C7 zasa uľahčoval logistickú situáciu s náhradnými dielmi, pretože rovnakú pohonnú jednotku v čase udelenia kontraktu používalo ďalších 18-tisíc vozidiel v Iraku a v Afganistane.

Zvýšený kontrakt

Podľa pôvodného plánu mal Oshkosh dodať 5244 vozidiel za 3,3 miliardy dolárov. Tie mali byť rozdelené nasledovne: 2598 pre armádu, 1565 pre námornú pechotu, 643 pre špeciálne jednotky, 280 pre letectvo, 65 pre námorníctvo a 93 vozidiel na testovanie.

Nasledovali však ďalšie kontrakty, ktoré zvýšili počet objednaných vozidiel na 8800 a čaká sa ďalší nárast. Cena za jedno vozidlo sa pohybuje okolo 500-tisíc dolárov bez výzbroje.

Počas výroby sa objavilo niekoľko zlepšení, napríklad zväčšené čelné sklo, ktoré poskytuje lepší výhľad. V priebehu výroby začal Oshkosh montovať zlepšenú ochranu spodnej časti vozidla, tieto sady sa spätne montujú aj na už vyrobené vozidlá.

M-ATV je s hmotnosťou vyše 12 ton dvakrát ťažší ako obrnený Humvee. Pri vyššej odolnosti si však zachováva dobré jazdné vlastnosti. Vďaka za to aj nezávislému systému zavesenia a odpruženia kolies TAK-4. Ten umožňuje v teréne dosahovať aj dvakrát vyššie rýchlosti ako pri priebežnej náprave bez toho, aby utrpel komfort posádky.

Vozidlo má centrálny systém dohustovania pneumatík a aj v prípade, že súčasne stratia tlak dve z nich, dokáže prejsť najmenej 50 km rýchlosťou do 50 km/h. Aj v prípade, že olejový, chladiaci alebo hydraulický systém zasiahne projektil kalibru 7,62 mm, prejde ešte aspoň jeden kilometer.

Dno M-ATV je tvarované do V, čo je už pri vozidlách tejto kategórie samozrejmosťou. Posádku tvoria štyri osoby vrátane vodiča a strelca. Ten môže mať k dispozícii gulomet kalibru 7,62 mm alebo 12,7 mm, granátomet kalibru 40 mm alebo protitankové rakety TOW. Zbraň je možné ovládať priamo, alebo diaľkovo zvnútra vozidla.

Oshkosh M-ATV slúži na hliadkovanie, prieskum, ochranu konvojov či základní, ako spojovacie alebo veliteľské vozidlo a na podporu bojových jednotiek. Okrem základnej verzie existujú tri varianty.

Nákladná verzia má skrátenú kabínu a na lôžnej ploche môže prepravovať 2,5 tony nákladu.

Sanitná verzia má trojčlennú posádku a okrem nej môže prepravovať dvoch zranených na nosidlách alebo štyroch sediacich pacientov.

Verzia pre špeciálne jednotky má upravenú kabínu a pridané piate sedadlo. Zadný úložný priestor je prispôbivý pre rôzne špecializované vybavenie, napríklad na prieskumné prístroje.

Technické údaje

Hmotnosť: 12 500 kg

Dĺžka: 6 270 mm

Šírka: 2 490 mm

Výška: 2 700 mm

Motor: Turbodiesel Caterpillar C7 s objemom 7,2 litra a s výkonom 370 koní

Prevodovka: 6-stupňová automatická

Operačný dojazd: 510 km

Rýchlosť: Elektronicky obmedzená na 105 km/h

Ešte pred desiatimi rokmi bol základným ľahkým terénnym vozidlom americkej armády známy Humvee. V bojových oblastiach slúžila najmä jeho obrnená verzia M1114. Skúsenosti z Afganistanu a z Iraku však ukázali, že ochrana Humvee nestačí, najmä pri výbuchoch nastražených náloží. Zrodila sa idea vozidla MRAP (Mine Resistant Ambush Protected).

Slovenský raketomet RM-70 Grad (je už v zálohe)

Pätnásta časť seriálu o výzbroji OS SR, armád našich susedov, niektorých ďalších spojencov v Severoatlantickej aliancii, ako aj iných krajín bude patriť raketovému, resp. reaktívnemu delostrelectvu, konkrétne samohybným viachlavňovým raketovým systémom, pre ktoré sa v angličtine používa skratka MLRS (Multiple Launch Rocket Systems).

naše a od susedov Raketomety

/ PhDr. Ján DOLINAY

/ Miroslav GYŮRÖSI,
archív redakcie a archív autora

História

Raketové delostrelectvo je špecifickou súčasťou delostrelectva a na rozdiel od klasického, používajúceho delá a mínomety, je vyzbrojené nosičmi rakiet. Na nich sa môžu inštalovať taktické balistické rakety alebo viachlavňové raketomety, ktorými sa dnes budeme zaoberať.

Rakety na tuhé palivo (v podstate čierny strelný prach) vynašili už v stredoveku Číňania. Čoskoro pochopili, že ich môžu využiť nielen ako zábavnú pyrotechniku, ale aj ako účinnú zbraň. Prvé použitie zápalných rakiet na bojové účely sa datuje do 10. storočia a výbušné rakety začali Číňania používať v 13. storočí. Okolo roku 1250 tento ich vynález do Európy (najmä na španielsky polostrov) priniesli Arabi. Vo výzbroji európskych stredovekých armád sa však rakety príliš neujali a až do novoveku stáli v tieni hlavných palných zbraní. V 19. storočí sa pokúšali na bojiskách využiť rakety Briti a Francúzi, ale ani ich experimenty nepriniesli očakávané výsledky.

Prelom nastal až po 1. svetovej vojne (1914 – 1918), kedy víťazné mocnosti vo Versaillskej zmluve (1919) zakázali porazenému Nemecku takmer všetky vojenské zbrane. Na rakety však akosi zabudli, a tak sa Nemci, obchádzajúci do príchodu Hitlera k moci (1933) zmluvu rozličnými úskokmi (napr. vývojom a výrobou zbraní v cudzine) vydali aj touto cestou. A treba povedať, že úspešne, pretože už v roku 1940 arzenál svojho poľného delostrelectva rozšírili o 6-hlavňový ťahaný raketomet Nebelwerfer kalibru 150 mm na salvové bombardovanie trisťmivými, plynovými alebo dymovými raketovými strelami na tuhé palivo. Tieto ra-

ketomety Wehrmacht úspešne použil nielen na západných bojiskách, ale s veľkým efektom aj po napadnutí ZSSR 22. júna 1941.

Soviety síce už tiež mali svoj neskôr legendárny samohybný raketomet BM-13-16 Katuša so 16 raketami kalibru 132 mm, ale hoci ho tajne vyvíjali údajne od roku 1921, do výzbroje ho začali zavádzať iba deň pred nemeckým útokom, takže na rozdiel od útočníka nemali s touto zbraňou potrebné skúsenosti. Navyše, počiatočný dostrel Katuší 5,5 km (až neskôr 8,5 km) nebol nijako oslnivý a nízku presnosť kompenzoval iba účinok dopadu salvy 16 striel, z ktorých každá ničila všetko v kruhu s polomerom 100 m!

Nemci do svojej porážky stihli ešte vyvinúť niekoľko typov samohybných raketometov (na kolopásových i tankových podvozkoch), ktoré odpalovali výbušné strely kalibru 280 mm a zápalné strely kalibru 320 mm s raketovým pohonom na tekuté palivo.

Raketomety do výzbroje v priebehu 2. svetovej vojny (1939 – 1945) zaviedli i západní spojenci. Boli to najmä americké 60-hlavňové raketomety T-34 Calliope kalibru 114,5 mm, určené prioritne na ničenie živej sily a ľahko pancierovaných cieľov a 20-hlavňové tzv. demolačné raketomety T-40 Whizbang (vyskytujú sa i názvy Whiz-bang, resp. Whiz-Bang) kalibru 182 mm, používané predovšetkým proti opevneniam a ťažkej technike. Oba typy sa montovali najmä na tanky M4 Sherman a menší dostrel i presnosť podobne ako Katuše vyrovnávali mohutnosťou palby.

Technický exkurz

Samohybné viachlavňové raketové systémy odpalujú neriadené raketové strely s pohonom na tuhé palivo, pričom prevyšujú klasické samohybné, resp. ťahané delostrelectvo v pohyblivosti, rýchlosti strelby a v zničujúcom účinku na cieľ, ale nie vždy v dostrele. Nevynikajú ani v presnosti riadenej palby, čo, ako už bolo povedané, kompenzujú jej mohutnosťou.

Sú mimoriadne účinné pri vedení sústreďenej palby na plošné ciele, teda do vymedzeného väčšieho priestoru. Napríklad jedna salva raketometu

RM-70 Grad čs.-sovietskeho pôvodu, ktorý bližšie predstavíme neskôr, teda 40 striel kalibru 122,4 mm, pokryje plochu asi 30-tisíc m² (približne 3 hektáre) a obsahuje 256 kg vysoko explozívnej trhaviny v predfragmentovaných hlaviciach. Všetky hlavice vybuchnú v cieľovom priestore počas niekoľkých sekúnd a vyvolajú veľký devastáčný fyzický, ako aj psychický účinok.

Viachlavňové raketomety môžu byť podľa konštrukcie rámové alebo trubicové. Typickým predstaviteľom prvého druhu bola už spomínaná Katuša, ktorá na korbe nákladného kolesového alebo pásového vozidla (napr. ZIS, ZiL, Studebaker a iné) niesla osem kolajníc s prierezom veľkého písma „I“, ktoré plnili úlohu odpalovacích vodičov lišt. Z každej kolajnice sa odpalovali dve raketové strely, stabilizované krídelkami v zadnej časti, ktoré dali rakete za letu potrebnú rotáciu.

Spomínané nemecké raketomety Nebelwerfer a spojenecké Calliope a Whizbangy boli trubicového typu, teda svoje raketové strely odpalovali z hladkostenných rúr podobných hlavniam. Treba dodať, že Nemci svoje rakety stabilizovali drahším systémom šikmo uložených plynových dýz, ktorý dával raketám väčšiu pozdĺžnu rotáciu, a tým aj presnosť, zatiaľ čo Soviety a západní spojenci uprednostnili tzv. šípovú stabilizáciu s krídelkami, čo síce zlacnilo i zjednodušilo výrobu, ale išlo na úkor stability a presnosti rakiet. Aj preto napr. Katuše nemohli rakety odpalovať hromadnou salvou, ale iba postupne, aby sa pri lete nezrazili.

Dnešné moderné viachlavňové raketomety používajú neriadené raketové strely stabilizované väčšinou kombináciou plynových dýz a stabilizačných plôch. Ich dostrel a miesto dopadu ich bojových hlavíc určuje pre-

dovšetkým námer, odmer a rýchlosť konkrétnej raketovej strely, ktorá podstatnú časť dráhy svojho letu vykoná zotrvačnosťou po balistickej krivke a po odpálení už jej let nemožno ovplyvňovať. Presnosť ich zásahu v cieľovej oblasti dnes zabezpečujú vyspelé vyhľadávacie a zameriavacie systémy a automatizované systémy riadenia palby, ktorých popis však už presahuje možnosti tohto článku.

Treba dodať, že súčasťou samohybných raketometných oddielov (batérií) sú aj muničné a ďalšie vozidlá so špeciálnou výbavou (navigácia, zameriavanie, riadenie palby, komunikácia a pod.), bez ktorých by nasadenie raketometov v súčasných podmienkach nebolo možné.

Naše samohybné raketomety

Pri delení majetku spoločnej čs. armády v roku 1992 Slovensku pripadlo 87 samohybných raketometov RM-70 Grad kalibru 122,4 mm. Tento štandardný kaliber bývalej Varšavskej zmluvy (VZ) v ďalšom texte i v tabuľke pre zjednodušenie zaokrúhlime na hodnotu 122 mm. RM-70 Grad bol československou modernizáciou staršieho sovietskeho 40-hlavňového raketometu BM-21 Grad (na podvozku sovietskeho automobilu Ural-375D 6 x 6), a to uložením zdokonalenej bojovej časti na oveľa modernejší a účelnejší čs. podvozok Tatra T-813 Kolos 8 x 8 a doplnením lepším navigačným a zameriavacím systémom i systémom riadenia palby. Tieto raketomety, ako aj ďalšia modernizácia RM-70/85 na podvozku Tatra T-815 8 x 8, sa v rokoch 1979 – 1989 vyrábali v Dubnici nad Váhom, potom, v rámci tzv. konverzie zbrojárskeho priemyslu, produkciu zastavili. Ďalší vývoj pokračoval už v samostatnej Slovenskej republike, kde v rokoch 2001 – 2004 spoločnosť Konštruktúra Defence v spolupráci s nemeckou spoločnosťou Diehl BGT Defence a ďalšími partnermi vyvinula najnovšiu verziu RM-70/85 Modular, ktorá v súčasnosti v počte 26 kusov slúži v OS SR.

Raketomet RM-70/85 Modular sa stal prvým zbraňovým systémom schopným na báze výmeny zbraňových kontajnerov používať pôvodnú raketovú municiu kalibru 122 mm zo zásob armád bývalého východného bloku, ako aj štandardizovanú municiu NATO kalibru 227 mm. Kontajner na 122-mm rakety JROF a JROF-M s dostreľom 20,3 km má 28 hlavni, ktoré možno odpáliť za 12 až 18 s. Kontajner na NATO municiu MLRS kalibru 227 mm s dostreľom 30 km má kapacitu 6 rakiet a vyprázdniť ho možno za 120 s. Podľa toho, ktorý typ nabitého kontajnera raketomet práve používa, mení sa aj jeho celková hmotnosť (pozri Tabuľku základných parametrov a výkonov).

Samohybné raketomety našich susedov

Pozemné sily Armády ČR podľa dostupných zdrojov vo výzbroji ešte udržiujú okolo 60 kusov 122-mm raketometov RM-70, resp. RM-70/85. O ich plánoch do budúcnosti v tejto oblasti údaje síce chýbajú, no vzhľadom na to, že slovenský systém RM-70/85 Modular po svojom predstavení vyvolal veľký záujem medzi odborníkmi krajín V-4, ako aj v ďalších krajinách bývalého východného bloku, ktoré ešte majú veľké zásoby 122-mm raketovej munície VZ, ale chceli by byť kompatibilné aj so štandardmi NATO, nie je v budúcnosti vylúčená ani určitá kooperácia v tomto smere.

Ruský TOS-1 Buretino

Americký M270 MLRS

Tabuľka základných parametrov a výkonov (údaje označené otáznikom sa nepodarilo zistiť, alebo ich výrobca ešte utajuje)

Typ Posádka	Hmotnosť	Dĺžka Šírka Výška	Podvozok	Výkon motora	Počet hlavní Kaliber Dostrel	Max. rýchľ. Dojazd
BM-21 Grad 5 osôb	11,5 t	7,35 m 2,69 m 2,85 m	Ural-375D 6 x 6	134 kW	40 122 mm 20 km	75 km/h 400 km
RM-70 Grad 4 osoby	33,7 t	8,75 m 2,5 m 2,7 m	Tatra T-813 Kolos 8 x 8	184 kW	40 122 mm 20 km	85 km/h 400 km
RM-70/85 Modular 4 osoby	23,4 t 22,6 t	9,62 m 2,65 m 2,65 m	Tatra T-815 8 x 8	208 kW	28 / 6 122 / 227 mm 20,3 / 30 km	80 km/h 500 km
WR-40 Langusta 4 osoby	17 t	8,58 m 2,54 m 2,74 m	Jelcz P662D.35 6 x 6	259 kW	40 122 mm 1,6 – 42 km	85 km/h 650 km
BM-27 Uragan 6 osôb	20 t	9,63 m 2,8 m 3,22 m	ZiL-135LM 8 x 8	2 x 130 kW	16 220 mm 35 km	65 km/h 500 km
BM-30 Smerch 3 osoby	43,7 t	12 m 3,05 m 3,05 m	MAZ-543M 8 x 8	391 kW	12 300 mm 70 km	60 km/h 850 km
M270 MLRS 3 osoby	25,2 t	6,8 m 2,9 m 2,6 m	M993 (pásový z BVP M2 Bradley)	373 kW	12 / 2 227 mm / 42 / 300 km	64 km/h 640 km
HIMARS 3 osoby	10,9 t	7 m 2,4 m 3,2 m	XM140 MTV 6 x 6	246 kW	6 / 1 227 mm / 42 / 300 km	85 km/h 480 km
LAROM 5 osôb	13,7 t	7,35 m 2,40 m 3,10 m	DAC-25.360 6 x 6	?	20 / 13 122 / 160 mm 20 / 45 km	85 km/h 500 km
ASTROS II MLRS 3 osoby	10 t	7 m 2,9 m 2,6 m	Mercedes Benz UNIMOG 6 x 6	209 kW	32 / 16 / 4 127 / 180 / 300 mm 30 / 35 / 60, 90 km	90 km/h 480 km
Pinaka MBRL 4 osoby	cca 35 t	?	Tatra T-813 Kolos 8 x 8	184 kW	12 214 mm 40 km	80 km 400 km
M-77 Oganj 5 osôb	22,4 t	8,4 m 2,49 m 3,1 m	FAP 2220 6 x 6	191 kW	32 128 mm 20,6 km	80 km/h 600 km
M-87 Orkan 5 osôb	32 t	9 m 2,64 m 3,84 m	FAP 2832 8 x 8	200 kW	12 262 mm 50 km	80 km/h 500 km
TOS-1 Buratino 3 osoby	45 t	9,5 m 3,6 m 2,22 m	pásový podvozok tanku T-72	582 kW	30 220 mm 0,4 – 3,5 km	60 km/h 500 km

Poľská armáda vo výzbroji svojho raketového delostrelectva deklaruje 219 kusov sovietskych raketometov BM-21 Grad, 30 kusov čs. raketometov RM-70/85 a 44 kusov raketometov WR-40 Langusta domáceho pôvodu. Všetky tri typy používajú štandardnú raketovú muníciu bývalej VZ kalibru 122 mm, pričom WR-40 Langusta je podobne ako RM-70 Grad, resp. RM-70/85 tiež modernizáciou sovietskeho BM-21 Grad, ktorého zbraňovú časť nesie poľský podvozok Jelcz P662D.35 s motorom Iveco s výkonom 259 kW. Maximálny dostrel tohto systému so špeciálnou muníciou je až 42 km. Prvých 32 raketometov Langusta zaradili do služby v roku 2010 a ich celkový počet má byť až 114 kusov, pričom postupne nahradia najmä už zastarané BM-21 Grad. Nie je bez zaujímavosti, že v rámci modernizácie svojho raketového delostrelectva Poľiaci v roku 2007 spustili projekt s označením Homar, ktorého výsledkom má byť nový raketomet používajúci štandardnú muníciu NATO kalibru 227 mm.

Najsilnejší arzenál zbraňových systémov raketového delostrelectva má z našich susedov podľa očakávania armáda Ukrajiny, ako jeden z „dedičov“ ozbrojených síl bývalého ZSSR. Je to až okolo 450 kusov 122-mm raketometov BM-21 Grad, 76 kusov 220-mm raketometov BM-27 Uragan a asi 100 kusov 300-mm raketometov BM-30 Smerch!

Raketomet BM-27 Uragan (v ruskom kóde 9K57) sa v histórii raketometnej výzbroje bývalého ZSSR považuje za prelomový typ novej generácie, pretože v polovici 70. rokov minulého storočia ako prvý vo veľkosti kalibru prekonal hranicu 200 mm. Lafetuje sa na ne-tradične usporiadaný automobilový podvozok ZiL-135LM 8 x 8 s dvoma motormi, na ktorom nesie 16-hlavňový zväzok raketníc s raketami kalibru 220 mm, dĺžkou od 4,8 do 5,2 m podľa typu, hmotnosťou po asi 280 kg a dostrelom 35 km.

Repertoár bojových hlavíc týchto rakiet je veľmi pestrý: typ 9M27F má napr. klasickú 100-kg trieštivo-trhavú hlavicu, typ 9M27K3 nesie 312 malých protipechotných mín, typ 9M27K2 zasa 24 protitankových mín s hmotnosťou po 1,6 kg, hlavica typu 9M27K1 obsahuje 30 kusov trieštivej submunície proti živej sile a ľahko obrneným cieľom s hmotnos-

ťou po 1,8 kg, typ 9M59 má v hlavici 9 päťkilových protitankových mín a typ 9M27S nesie termobarickú hlavicu, ktorú podrobnejšie popíšeme v závere článku. Plná salva 16 rakiet Uraganu s hlavicami so submuníciou dokáže pokryť desaťnásobne väčšiu plochu, než salva 40 rakiet kalibru 122 mm z raketometu BM-21 Grad, teda až 300-tisíc m² (30 hektárov). Vypálenie plnej salvy trvá 20 s. Bojový krst podstúpil Uragan vo vojne v Afganistane (1979 – 1989), kde po odchode sovietskych vojsk takmer 20 týchto raketometov (väčšinou zničených) aj zostalo.

Ešte účinnejší raketomet BM-30 Smerch (9K58) začali do výzbroje raketového delostrelectva bývalého ZSSR zavádzať na prelome rokov 1987/1988. Odpalovacie zariadenie pozostáva z 12 raketníc kalibru 300 mm a lafetuje sa na ťažký terénny nákladný automobil MAZ-543M 8 x 8.

Smerch používa zvyčajne štandardné 7,6 m dlhé rakety 9M55K s hmotnosťou 800 kg, ktoré na cieľ vo vzdialenosti 70 km dokážu dopraviť hlavice s hmotnosťou 230 až 260 kg so 72 kusmi trieštivo-trhavej submunície s hmotnosťou po 1,75 kg. Plnú salvu 12 takýchto rakiet Smerch odpáli za 40 s a dokáže ňou pokryť plochu až

650-tisíc m² (65 hektárov). Na ničenie veliteľských centier a ďalších dôležitých odolných cieľov je určená raketa 9M55F s jednotnou bojovou hlavitou s hmotnosťou 258 kg, ktorá sa nad cieľovou oblasťou od rakety oddelí a k zemi klesá brzdená padákom pod uhlom takmer 90°. Raketa 9M55K1 obsahuje zasa 5 kusov samostatne navádzanej submunície MOTIV-3 s infračerveným senzorom a používa sa proti obrneným cieľom. Hlavica rakety 9M55K4 obsahuje 25 kusov protitankových mín s hmotnosťou po 5 kg a slúži na rýchle vytváranie mínových polí. Pod označením 9M55S sa skrýva raketa s termobarickou bojovou hlavitou. Modernizovaný variant BM-30 Smerch-M s dostrelom 90 km, ktorý údajne výrazne prekonáva americký systém M270 MLRS, vznikol až v 90. rokoch minulého storočia, teda po rozpade ZSSR, takže Ukrajina ho vo výzbroji zrejme nemá a určite nebude mať ani ďalšiu chystanú modernizáciu, ktorá má predĺžiť dostrel tohto raketometu až na 120 km.

Ozbrojené sily Maďarskej republiky vo svojej výzbroji deklarujú 62 kusov pôvodom sovietskeho raketometu BM-21 Grad, čo je síla porovnateľná s raketometnou výzbrojou

Tento sovietsky BM-27 Uragan skončil v Afganistane

Íránsky BM-21 Grad

Americký raketomet T34 Calliope na tanku M4 Sherman

Poľský raketomet WR-40 Langusta

Armády ČR. Rakúsky Bundesheer vo svojej výzbroji žiadne systémy raketového delostrelectva neдекларuje.

Najzaujímavejšie raketomety vo výzbroji ďalších krajín

Najrozšírenejším samohybným raketometom v armádach tzv. starých členov NATO (Francúzsko, Grécko, Holandsko, Nemecko, Nórsko, Taliansko, Veľká Británia a USA) je americký systém M270 MLRS. V rokoch 1980 až 2003 ho vyrobili v počte 1 300 kusov. Americká armáda ho prijala do výzbroje v roku 1983 a okrem spomenutých štátov ho používajú aj armády Fínska, Izraela, Japonska, Južnej Kórey a Egypta, kam dodali posledných 48 kusov práve v roku 2003.

M270 MLRS na pásovom podvozku odvodenom z podvozka bojového vozidla pechoty M2 Bradley nesie vedľa seba dva spojené kontajnery (M269 Launcher Loader Module), v ktorých môže byť uložených buď po 6 raketových striel kalibru NATO 227 mm s dostrelom až 42 km, alebo po jednej taktickej balistickej raketovej strele systému ATACMS (U.S. Army Tactical Missile System) s dosahom až 300 km. Tieto kontajnery nemožno kombinovať. Salvu 12 striel kalibru 227 mm dokáže M270 odpáliť za 40 s, dve taktické balistické strely za 10 s.

Akýmisi zmenšeným bratom M240 MLRS je americký raketomet M142 HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System – vysoko mobilný delostrelecký raketový systém), ktorý na podvozku štandardného armádneho stredného taktického automobilu XM140 MTV nesie kontajner buď so 6 raketami kalibru 227 mm, alebo s jednou taktickou balistickou strelou systému ATACSM, čiže disponuje polovičnou palebnou kapacitou raketometu M240 MLRS.

Rumunsko v spolupráci s Izraelom pred niekoľkými rokmi vyvinulo a v počte 24 kusov do svojej výzbroje zaviedlo takisto vysoko mobilný ľahký raketomet LAROM, ktorý na podvozku automobilu DAC-25.360 6 x 6 môže niesť buď kontajner na 20 štandardných rakiet bývalej VZ kalibru 122 mm, alebo na 13 izraelských rakiet LAR Mk.4 kalibru 160 mm. Tieto rakety s dostrelom až 45 km dokáže odpalovať v intervaloch 1,8 s. Rumunský LAROM vychádza z izraelského raketového systému LAR-160, ktorý má však dvojnásobnú palebnú kapacitu a na podvozku Lynx nesie vedľa seba dva kontajnery, teda až 26 rakiet LAR Mk.4. Pre zaujímavosť, raketomety LAR-160 použilo Gruzínsko proti ruským vojskám v roku 2008 počas vojny v Južnom Osetsku.

Veľmi univerzálny je ľahký brazílsky systém ASTROS II (Artillery SaTuration ROcket System), ktorý môže na ľahkom automobile Mercedes Benz UNIMOG 6 x 6 niesť až tri typy kontajnerov (Launcher Loader Module), a to na 32 rakiet SS-30 kalibru 127 mm s dostrelom 30 km, na 16 rakiet SS-40 kalibru 180 mm s dostrelom 35 km a na 4 rakety SS-60 alebo SS-80 kalibru 300 mm s dostrelom 60, resp. 90 km.

Z hľadiska použitia podvozka Tatra T-813 Kolos 8 x 8 je pre nás zaujímavý aj indický raketomet Pinaka MBRL (Multi Barrel Rocket Launcher). V špeciálnom ráme v dvoch

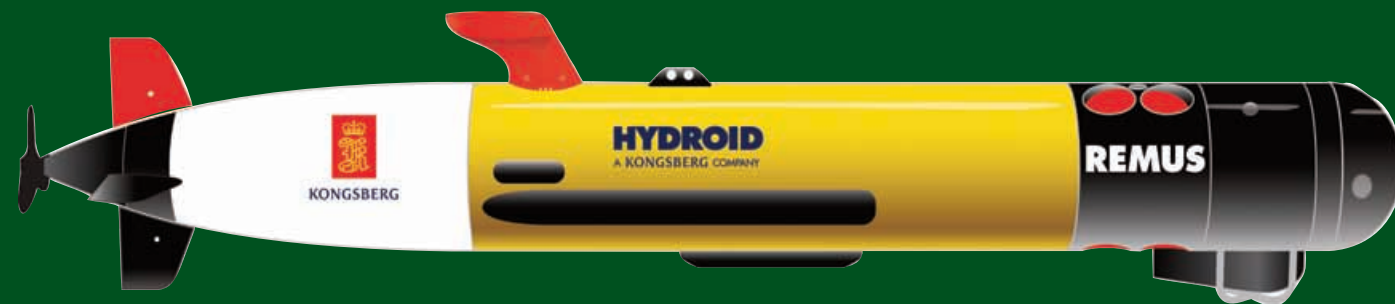
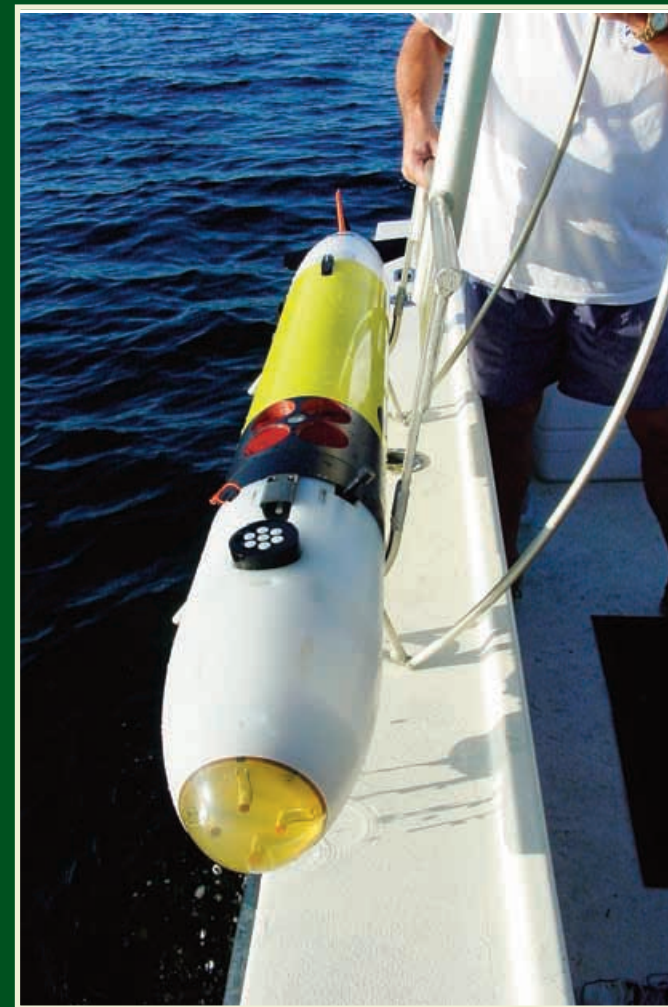
Najmodernejší slovenský raketomet RM-70/85 modular

radoch nesie 12 rakiet kalibru 214 mm s dostrelom až 40 km, ktoré dokáže odpáliť za 44 s. Táto salva (12 hlavíc s hmotnosťou po 250 kg) údajne dokáže neutralizovať cieľovú plochu s rozlohou 3,9 milióna m² (390 hektárov)! Vo vývoji je modernizácia Pinaky na ešte výkonnejšie rakety s dostrelom až 120 km.

Na sklonku minulého storočia niekoľko zaujímavých raketometov vzniklo aj v bývalej Juhoslávii, pričom väčšinu z nich navrhol vynikajúci konštruktér Obrad Vucurevič. Spomeňme aspoň typ M-77 Oganj nesúci 32 rakiet kalibru 128 mm, ktorý je dnes vo výzbroji armád Srbska, Chorvátska a Bosny a Hercegoviny, a ťažší M-87 Orkan, nesúci 12 rakiet kalibru 262 mm, ktorý používajú Srbi i Chorváti (viac údajov v Tabuľke základných parametrov a výkonov).

Na záver jedna špecialita: TOS-1 Buratino je 30-hlavňový raketomet kalibru 220 mm, ktorý vyvinuli v ZSSR koncom 70. rokov minulého storočia na základe požiadavky Moskvy zaviesť do výzbroje zbraň schopnú na kratšie vzdialenosti odpalovať termobarické rakety, zrejme v očakávaní budúcich asymetrických konfliktov v netradičnom bojovom prostredí. Skratka TOS v ruštine skrýva názov „Ťažký ohňometný systém“. Termobarická munícia pracuje na princípe výbuchu aerosolového oblaku vysoko horľavého paliva po jeho zmiešaní sa s okolitým vzduchom, pričom sa vytvorí obrovská tlaková vlna, schopná ničiť odolné opevnenia a kryty, ale aj živú silu v ľahko obrnených vozidlách na otvorenom priestranstve. Po prvý raz túto zbraň ZSSR nasadil počas vojny v Afganistane (1979 – 1989) a armáda Ruskej federácie ju používala aj proti povstalcov v 2. čečenskej vojne (1999 – 2000). Ako najčastejší nosič tento raketomet používa podvozok tanku T-72. Jedna raketa TOS-1 má hmotnosť 175 kg a celú salvu 30 rakiet systém dokáže odpáliť za 15 s.

Batéria slovenských raketometov RM-70/85 Modular pri ostrých streľbách

Roboty pod vodou

Robotické prostriedky nekralujú len vo vzduchu a na zemi. Belgické námorníctvo nedávno kúpilo dve podhladinové bezposádkové plavidlá Remus 100. Ich úlohou je hľadanie mín na morskom dne v plytkých pobrežných vodách. Belgičanom však poslúžia najmä na hľadanie a likvidáciu starej nevybuchutej munície. Z oboch svetových vojen jej majú viac než dost a pravidelne ju nachádzajú napríklad rybári vo svojich sieťach.

Remus 100 vyzerá ako malé torpédo. Plavidlo je dlhé 1,75 m a váži 37 kg. Priemer je 19 cm. Pod hladinou môže zostať 22 hodín a plaviť sa môže až do vzdialenosti 100 km od svojho operátora. Maximálna hĺbka ponoru je 100 m. Cestovná rýchlosť je 5 km/h, maximálna rýchlosť je dvojnásobná.

Na navigáciu používa GPS. Každú hodinu- dve sa robot vynorí, aby spresnil polohu, vyslal zozbierané údaje, dostal inštrukcie od operátora a potom sa opäť ponorí. Robot navrhlí najmä na civilné využitie, napríklad inšpekcia podvodných zariadení či monitorovanie znečistenia. Má však aj bohaté vojenské využitie. Americké námorníctvo používalo Remus 100 na hľadanie mín počas irackého konfliktu, slúžia aj v austrálskom či novozélandskom námorníctve. Spolu ich je v službe asi 200, čo je tretina všetkých bezposádkových prostriedkov na celom svete. Ich cena je 250 tisíc až 500 tisíc dolárov. Existuje aj väčšia verzia Remus 600, ktorá je dlhá 3,25 m, váži 240 kg a má priemer 32 cm. Tento robot sa môže ponoriť až do hĺbky 600 m a pod hladinou vydrží aj 24 hodín.

Miroslav KACVINSKÝ
foto: Kongsberg Maritime

Ozbrojené sily
Slovenskej republiky

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každú stredu na
Dvojke o 21,55 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete.

Vás pozýva na
2. ročník
Pochodu vďaky
obetiam boja za mier, slobodu a demokraciu

Piatok 15. 06. 2012

07:30 – 08:45 príchod a prezentácia účastníkov pochodu
08:45 – 09:00 pietna spomienka na obeť bojov za mier, slobodu a demokraciu
09:00 – 09:15 štart pochodu
10:00 – 18:00 sprievodné športové a rekreačné aktivity podľa individuálneho záujmu
18:00 – 21:00 posedenie pri táboráku, opekanie (kto si čo prinesie)

Únia vojnových veteránov Slovenskej republiky

viac info na www.un-veteran.sk

Logos: ÚV SR, Únia vojnových veteránov Slovenskej republiky, GRANIT, Smrekovica, Ružomberok.

MORSKÉ DRAVCE z Británie

Trieda D
Výtlač – 8000 ton
Dĺžka – 152 m
Šírka – 21 m
Ponor – 7,4 m
Posádka – 190 námorníkov

Tridsiate výročie vojny o Falklandy opäť vystupňovalo roztržku medzi Veľkou Britániou a Argentínou. Slovnú vojnu sprevádza aj napínanie svalov. Británia začiatkom roka vyslala na Falklandy svoju najmodernejšiu loď, torpédoborec HMS Dauntless. Ten patrí k typu 45, známemu aj ako trieda D.

Koncom 60. rokov začala Británia stavať torpédoborce typu 42. Tie boli určené na protiletadlovú obranu flotily a vzniklo ich spolu 14. Dva z nich – HMS Sheffield a HMS Coventry – boli potopené počas vojny o Falklandy v máji 1982. Zo zvyšných dvanástich väčšinu postupne vyradili, štyri už aj zošrotovali. V službe sú už len posledné dva, HMS York a HMS Edinburgh. Vyradiť by ich mali na budúci rok.

Je jasné, že už dávnejšie začala Británia uvažovať o náhrade za tieto plavidlá. Pôvodne sa začiatkom 90. rokov zapojila do niekoľkých medzinárodných programov, z rôznych dôvodov (najmä pre rozdielne požiadavky) z nich však vycúvala a v roku 1999 rozbehla vlastný projekt. Pôvodne malo vzniknúť 12 lodí typu 45. Ani Británia sa však nevyhla problémom. Výsledkom je obmedzený počet lodí s veľkým meškaním oproti pôvodnému plánu.

Z 12 lodí bolo najskôr osem a najnovšie je tento počet obmedzený na šesť. Britské námorníctvo sa síce snaží presadiť aspoň dve lode navyše, ale pri súčasnej ekonomickej situácii je to len veľmi málo pravdepodobné. Navyše, keď došlo k predraženiu o takmer 30 percent. Prvých šesť lodí totiž malo stáť 5 miliárd libier, nakoniec to je skoro 6,5 miliardy.

Prvá loď mala vstúpiť do služby v roku 2007, ale stalo sa tak až o dva roky neskôr. Navyše, lode doteraz nemajú namontované všetko vybavenie. Hlavnú výzbroj prvýkrát vyskúšali len vlni – štyri roky po pôvodne plánovanom vstupe do služby. Plne vyzbrojené by mali byť až o ďalšie dva roky. Tomu sa už povie sklz!

Účinná eskorta

Napriek všetkým problémom majú torpédoborce triedy D všetky predpoklady na to, aby sa z nich stali najúčinnnejšie protiletadlové eskortné plavidlá na svete. Základ ich výzbroje tvorí francúzsko-taliansko-britský systém PAAMS. Briti ho označujú Sea Viper. Tvorí ho radar SAMPSON, vertikálne odpaľovacie zariadenie SYLVER a rakety Aster. Radar má dosah okolo 400 km a môže vysielat digitálne sformované a presne smerované lúče, vďaka ktorým dokáže sústavne sledovať viacero cieľov. Údajne môže sledovať objekt veľkosti kriketovej loptičky letiaci trojnásobnou rýchlosťou zvuku.

Po zistení cieľa sa dostáva k slovu výzbroj. Odpaľovacie zariadenie SYLVER A50 má 48 šácht, v ktorých môžu byť mix rakiet Aster 15 alebo Aster 30 lišiacich sa dosahom. V priebehu 10 sekúnd môže odpáliť osem rakiet. Jeden torpédoborec typu 45 dokáže sledovať, ostreľovať a zničiť naraz viac cieľov ako päť torpédoborcov typu 42 operujúcich spoločne.

Rakety Aster 15 majú dosah 30 km a rakety Aster 30 majú dosah 80 až 100 km a sú schopné zasiahnuť aj balistické strely.

Pred 48 šachtami systému SYLVER je miesto ešte pre 12 ďalších šácht, ktoré zatiaľ nenamontovali. Ráta sa tam s priestorom pre rakety s ešte väčším dosahom ako Aster 30. Tie by mali byť k dispozícii po namontovaní systému CEC, s ktorým sa ráta pre rok 2014. Cooperative Engagement Capability umožní lodiam triedy 45 „vidieť“ to, čo vidia iné lode, lietadlá či pozemné stanice so systémom CEC. Vďaka nemu môžu odpáliť rakety aj na cieľ mimo dosah ich vlastných radarov, čo je dôležité najmä v boji s balistickými raketami.

Momentálne sú obmedzené aj protilodné kapacity torpédoborcov triedy 45. V základnej výzbroji majú kanón kalibru 114 mm. Nemajú však žiadne protilodné rakety či protiponorkové torpéda. Tie nesú vrtuľníky operujúce z ich paluby. Na torpédoborcoch je však priestor na namontovanie odpaľovacích zariadení protilodných zbraní a v budúcnosti sa s nimi ráta.

Minulý rok dostali lode po 2 systémy Phalanx s rýchlopalným 20 mm kanónom na blízku obranu. Okrem toho majú dva kanóny kalibru 30 mm a niekoľko guľometov.

Vysoká rýchlosť

Inovatívny je pohonný systém lode. Tvoria ho dve turbíny a dva dieselové generátory, ktoré dodávajú energiu dvom elektromotorom. Každý z nich má výkon 20 MW (27 000 koní). Vďaka úspornému systému a veľkým palivovým nádržiam má typ 45 dosah na mori až 7000 míľ (13 000 km) pri rýchlosti 18 uzlov (33 km/h). Pri skúškach dosiahol HMS Daring rýchlosť 31,5 uzla (58 km/h).

V tomto smere pozitívne prekročil očakávania. Podľa výpočtov mala byť maximálna rýchlosť 27 uzlov.

Okrem pohonu je trieda D v britskom námorníctve jedineľá aj „stealth“ dizajnom. Všetko je ukryté pod rovnými panelmi, aby bola radarová stopa lode čo najmenšia. Týka sa to napríklad stožiarov, žeriavov i záchranných člnov.

Lode triedy D

D32, HMS Daring – v službe od júla 2009, nasadený v Perzskom zálive
D33, HMS Dauntless – v službe od júna 2010, nasadený na Falklandských ostrovoch
D34, HMS Diamond – v službe od mája 2011
D35, HMS Dragon – v službe od apríla 2012, prechádza operačným výcvikom
D36, HMS Defender – do služby by mal vstúpiť v roku 2013
D37, HMS Duncan – do služby by mal vstúpiť v roku 2014

Vladimír TURANEC: PARTIZÁNSKA SPOJKA

/ Pavol VITKO

Dnes je Vladimír Turanec tajomníkom Historickej odbojovej skupiny partizánov na Slovensku a v zahraničí. Táto skupina je v rámci Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov najdôležitejšia. Zdrúžuje priamych účastníkov odboja. Žije ich približne 2,5-tisíc.

Proti ľudáckemu režimu

August 1944 mladého učňa a sústružníka z považskobystrickej zbrojovky zastihol doma v Sučanoch. „Bol som na prázdninách u rodičov. K odbojárom som sa pridal asi dva týždne pred vypuknutím SNP,“ spomína V. Turanec. Toto rozhodnutie vnímal ako prirodzenú súčasť postojov ich protidemokraticky orientovanej protestantskej rodiny. Aj keď bol jeho otec hrdý Slováč, oveľa bližšie ako k vojnovému Slovenskému štátu mal k predvojnovému Československej republike. „Otecko bojoval počas 1. svetovej vojny v Rusku, na Balkáne aj v Taliansku. Na sklonku vojny sa pridal k Československej družine. Až do augusta 1920 bojoval spolu s čs. legionármi proti zvyškom maďarského vojska najmä na južnom Slovensku.“

„Za Slovenského štátu sme boli považovaní za čechoslovakistov a boli sme obviňovaní z ilegálnej činnosti proti ľudáckemu režimu. V dôsledku toho nám niekoľko razy robili domové prehliadky a často nás vyšetrovala Hlinkova garda, žandári a úrady,“ napísal v rodinnej kronike v roku 1958 Miloš Turanec, Vladimírov otec.

Z ilegálnej činnosti počas Slovenského štátu najskôr obvinili ešte nedospelého Vladimírovoho brata Milana. Aj s otcom bol vo vyšetrovacej väzbe. Milana napokon vylúčili z martinského gymnázia. Vladimíra na gymnázium študovať ani nepripustili. Preto sa tento muž, ktorý napokon v roku 1952 promoval ako strojný inžinier na SVŠT v Bratislave, začal vzdelávať v už spomínanom považskobystrickom učilisti.

Nebudme sami proti sebe

Ešte pred vypuknutím Povstania spolupracoval s 1. čs. partizánskou brigádou veliteľa A. S. Jegorova. „Počas Povstania mi prideliili nemeckú motorku Zündapp. Stal som sa motospojkou. Robil som kuriéra medzi Žilinou, Ružomberkom či Banskou Bystricou.“ Raz sa však domov z Banskej Bystrice nedostal. Keď videl, že cesta cez Donovaly je už nepriechodná a Ružomberok obsadený Nemcami, odbočil na vedľajšie cesty. Motocykel napokon v Španej doline zlikvidoval granátom. Vrátil sa do hôr k partizánom. Sklabinia, Kunerad a pohorie Malej či Veľkej Farty sa na niekoľko mesiacov stali jeho útočiskom. „Domov som sa dostal až 11. apríla 1945, kedy boli oslobodené Sučany“.

Povstalcami pomáhali aj jeho rodičia. Vladimírov otec Miloš si v kronike zapísal: „Počas Slovenského štátu a okupácie nemeckou armádou sme v rodine naše občianske povinnosti plnili tak, aby sme zachovali česť slovenskému národu. Synovia sa do Slovenského národného povstania aktívne zapojili. Ja s manželkou a s pomocou iných ľudí sme sa starali o hôrnych chlapcov zásobovaním potravinami. Čo zásobovanie pre našich partizánov a pre ich ruských bratov znamenalo, najlepšie vedia zhodnotiť účastníci nášho oslobodzovacieho hnutia.“

„Mal som už 28 rokov a s manželkou sme mali dve deti, keď ma ministerstvo národnej obrany na čele s neslávne známym Alexejom Čepičkom povolalo do základnej vojenskej služby,“

„Keď ma odbojáři z rodných Sučan vysielali ako spojku k iným protifašistickým bunkám alebo k partizánom, aj tri razy ma skúšali, či som si odkaz dobre zapamätal“, dnes už s úsmevom spomenie Ing. Vladimír Turanec. Aj on sa 9. mája zúčastnil na oslavách víťazstva na bratislavskom Slavíne.

Vladimír Turanec (v strede) s NGS genpor P. Vojtekom

spomenie Vladimír Turanec. Ani účasť v SNP nepomohla. V Martine už bol vedúci výroby tankových motorov, keď musel narukovať k spojárom do Brna. Slúžil aj v Novom Meste nad Váhom a v Martine. Následne zastával viacero významných pozícií najmä v strojárstve.

„Dnes ma mrzí ma, že mladí ľudia vedia o boji proti fašizmu čoraz menej. Učme ich to. Nebudme sami proti sebe. Veď naše Povstanie a boj proti fašistom – to je vec, s ktorou sa môžeme prezentovať pred svetom s najväčšou hrdosťou. A zároveň treba umlčať všetkých, ktorí víťazstvo nad fašizmom spochybňujú,“ dodal povstalec Vladimír Turanec. Rovnaký názor má aj minister obrany Martin Giváč: „Je dôležité, aby sme aj dnes svojimi postojmi, prejavmi a činmi jasne odmietali prejavy akejkoľvek totality. Aby sme si uvedomovali hodnotu mieru a slobody.“

Minister obrany SR Martin Giváč 9. mája na Slavíne udelil účastníkom národného boja za oslobodenie pamätné medaily za udržiavanie bojových tradícií a starostlivosť o pomníky padlých hrdinov. Zároveň pri príležitosti Dňa víťazstva nad fašizmom mimoriadne povýšil piatich vojnových veteránov vo výslužbe.

Na spomienkovej slávnosti pri príležitosti 67. výročia ukončenia 2. svetovej vojny sa zúčastnili aj predseda Národnej rady SR Pavol Paška a premiér Robert Fico. Šéf parlamentu v príhovore zdôraznil, že treba pripomínať najmä mladým generáciám čo je fašizmus a čo bol boj proti nemu. Na spomienkovej slávnosti sa zúčastnil aj náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučik Peter Vojtek.

Talibanského veliteľ'a chytili vďaka Slovákom

/ mjr. Milan VANGA

/ foto npor. Mário PAŽICKÝ

Dôkazy od slovenských vojakov pomohli v Afganistane pri zadržaní jedného z veliteľov Talibanu, ktorý riadil kriminálnu a protikoaličnú činnosť v dvoch okresoch východoafganskej provincie. Dolapili ho koncom marca počas špeciálnej operácie afganských a koaličných síl pre špeciálne operácie. Práve v tejto provincii pôsobila aj prvá rotácia slovenských síl pre špeciálne operácie.

Okrem výcviku afganskej špeciálnej policajnej jednotky slovenskí vojaci získavali a zhromažďovali informácie, vďaka ktorým bolo možné zadržať talibanského veliteľa priamo napojeného na sieť Al-Kajdá. Zadržanému veliteľovi je prisudzovaná zodpovednosť za útok na kontrolné stanovište Afganskej pohraničnej polície, zabitie vojaka afganskej armády a zodpovednosť za útoky proti koaličným silám. „Slovenské Sily pre špeciálne operácie v Afganistane už takmer rok dokazujú, že máme skutočne kvalitne vycvičených vojakov na vykonávanie špeciálnych operácií,“ komentoval úspech náčelník generálneho štábu ozbrojených síl Peter Vojtek. V súčasnosti na východe Afganistanu pôsobí už druhá šesťmesačná rotácia príslušníkov 5. pluku Špeciálneho určenia zo Žiliny. Slovenský kontingent operácie ISAF pozostáva z 343 príslušníkov ozbrojených síl, ktorí zabezpečujú ochranu základní, ženijné činnosti, mentorovanie afganských armádnych jednotiek, zneškodňovanie nástražných výbušných prostriedkov, rekonštrukciu afganskej infraštruktúry a výcvik afganských špeciálnych policajných jednotiek.

História autenticky

/ Pavol VITKO

Čo písal florentský kronikár Filippo Villani o Uhorskom vojsku v roku 1356 v súvislosti výpravou Ľudovíta I. proti Benátkam? Alebo čo sa píše v donácii Markovi z Okoličného za zásluhy v neapolských výpravách z roku 1367? To všetko a veľa ďalšieho prináša publikácia Prameny k vojenským dejinám Slovenska (roky 1000 až 1387). Editori takmer 300-strannovej publikácie, ktorú aktuálne vydal Vojenský historický ústav, sú Doc. PhDr. Vladimír Segeš a Mgr. Božena Šedová. Sprístupňovanie originálnych písomných dokumentov, ktoré sa týkajú vojenských dejín, sú súčasťou výskumného programu Vojenského historického ústavu. Hodnotnú publikáciu dopĺňajú tri desiatky strán mapových príloh a dobových malieb či dokumentov.

Prečítajme si aj autentický prepis z poznámok Jána Ingatyho z roku 1828, ktoré sú publikované v knihe Vojak v poli: „Chod k vojenským invalidom do Pešti, pouč sa, ako sú zbadačení, strápení, strýznení ranami. Tolko podstúpili za svoju vlasť a ako žijú? Sužuje ich bieda a psota. Tí by si zaslúžili, aby aspoň v starobe mali lepšiu opateru, aby sa stali zemanmi, nie ako tí, čo pre vlasť nikdy netrpeli...“ Ján Ignaty, rodák z Klenovca, vstúpil do vojska v roku 1783. Za 26 rokov služby to dotiahol na poddôstojníka. Bojoval nielen v jednotkách rakúskeho cisára, ale aj Napoleona. Po druhom zranení bol ako invalid prepustený od vojska. Mal veľké problémy prežiť. Napokon sa stal notárom v Rovnom, kde v roku 1842 ako 72-ročný zomrel. V Rovnom spísal aj svoje pamäti, ktoré po úpravách vyšli v Matici Slovenskej.

Tak ako sú Prameny k vojenským dejinám Slovenska výnimočným počínom v rámci slovenskej vojenskej historiografie, tak je Vojak v poli zaujímavým memoárovým dielom. Obe publikácie čitateľovi ponúkajú nielen faktografické informácie, ale aj autentickú atmosféru svojej doby.

Pozvánka na XVI. národnú vojenskú púť do LEVOČE.

Ordinariát OS a OZ SR v dňoch 7. 7. – 8. 7. 2012 organizuje XVI. národnú vojenskú púť do Levoče s nasledovným programom:

- Sobota: 7. 7. 2012**
- 15.00 hod Uvítanie pútnikov a zahraničných hostí spojené s evanjelizačným programom v kostole Minoritov
 - 16.30 hod Výstup na Mariánsku horu
 - 18.30 hod Sv. omša Ordinariátu OS a OZ SR na Mariánskej hore bude celebrvať Ordinár OS OZ SR Mons. František RÁBEK s kňazmi Ordinariátu OS SR
- Nedela: 8. 7. 2012**
- 10.00 hod Slávnostná sv. omša

Pre účastníkov púte je zabezpečený autobus, ktorý bude odchádzať z hlavného parkoviska MO 7. 7. 2012 o 7. 00 hod., ako aj nocľah zo soboty na nedeľu v kňazskom seminári v Spišskej Kapitule.

Záujemcovia o púť sa môžu prihlásiť na tel. čísla 313 414, 312 608 do 22. júna 2012.

Psychológ michalovského samohybného delostreleckého oddielu poručík Martin Zajak považuje pomoc profesionálnym vojakom odchádzajúcim do zálohy za jednu z hlavných úloh psychologickej služby v rámci starostlivosti o personál. „Nie je to jednoduchá záležitosť najmä pre tých, čo strávili dlhý čas v armáde. Najhoršie je to pre tých, ktorých prvým a jediným zamestnávateľom boli ozbrojené sily,“ priznáva psychológ.

/ Jozef ŽIAK

Končím v armáde, ako ďalej?

Zmena práce je vždy dosť citeľný zásah do nášho zabehaného spôsobu života. Veľakrát znamená doslova nový začiatok. Najmä keď sme v danej práci dlhé roky a inú sme ani neskúsili. V plnej miere to platí aj pre profesionálnych vojakov. Pracujú v špecifickom prostredí, ktoré je predsa len trochu iné, ako to civilné.

Strach z neznámeho

Veď celú kariéru prežil ako profesionálny vojak a teraz má ísť do civilu. Celkom pochopiteľne cíti určitú neistotu. Podľa poručíka Zajaka je snahou vojenských psychológov pomôcť ju ľahšie prekonať. Lebo ide zo známeho (kde dokonale poznal, ako funguje celý systém, čo má a čo nemá robiť...) do neznámeho.

„Navýše sa stretávam s tým, že mnohí profesionálni vojaci majú v sebe zbytočný blok: Čo ja, so svojím vojenským vzdelaním a skúsenosťami vlastne môžem dokázať na civilnom trhu práce? Neraz sú medzi nimi aj obavy (niekedy aj oprávnené), ako zareaguje môj civilný zamestnávateľ na to, že som bol profesionálnym vojakom. Priznávam, že tá spoločenská klíma často nie je veľmi naklonená profesionálnym vojakom. Stretávajú sa s predsudkami zo strany potenciálneho zamestnávateľa a nepochopením okolia (stačí si pozrieť niektoré internetové diskusie...). Situácia s hľadaním je sťažená v tých regiónoch, kde je vyššia miera nezamestnanosti. Tam navyše funguje vo verejnosti výčitka. Prečo by nám mal práve bývalý vojak brať miesto, veď má vysoký dôchodok, tak nech sedí doma!“, konštatuje vojenský psychológ. Rodák z Prešova má na rozdiel od niektorých svojich vojenských kolegov pomerne bohaté skúsenosti z pôsobenia v civilnej i v zahraničí.

„Moje prvé zoznámenie s vojenským životom bolo počas základnej služby, keď som pôsobil ako vojenský psychológ v železničnom vojsku. V civilnej som okrem iného pracoval v pedagogicko-psychologickej poradni v Rožňave, neskôr v diagnostickom centre v Košiciach. Pred štyrmi rokmi som sa stal profesionálnym vojakom. Začínal som vo vtedajšom trebišovskom tankovom práporu, neskôr som prešiel na svoje terajšie pôsobisko v Michalovciach,“ sumarizuje svoje vojenské skúsenosti poručík Zajak. Len na doplnenie, od decembra 2010 do júna 2011 bol psychológ slovenského kontingentu ISAF v Afganistane.

Práve preto je podľa neho taká dôležitá príprava na prechod profesionálneho vojaka na civilný trh práce. Aby sa vojak nepoddal takýmto porazeným náladám. Lebo práve tie mu podľa konkrétnych skúseností psychológa v podstatnej miere prekazia úspech v hľadaní adekvátnej práce.

Dať podklady do zrozumiteľnej reči

Ďalší blok je často pre profesionálneho vojaka tzv. vojenský jazyk. A nešťastie je doslova hotové, keď si v ňom vojak píše profesijný životopis, žiadosť o miesto. Je veľmi dôležitá pretlmočiť zastávané pozície, kurzy, školenia do zrozumiteľnej reči aj pre civila (civilných personalistov), lebo tá vojenská „hantýrka“ je pre civilných personalistov a ľudí, ktorí potom rozhodujú o prijatí či neprijatí bývalého vojaka do zamestnania do značnej miery nezrozumiteľná. Je veľmi dôležité mať životopis a motivačný list napísaný tak, aby bolo z neho jasné, čo môže vojak reálne ponúknuť. „A nie je toho práve málo. Veď každodenný život v ozbrojených silách človeka núti, aby vedel znášať problémy, ťažkosti, záťaž. Musí byť vytrvalý, flexibilný, vedieť sa rýchlo rozhodnúť podľa aj často zmenenej situácie. Toto všetko by sa tam malo objaviť, aby si to potenciálny zamestnávateľ uvedomil a zamyslel sa: Ale veď takýto človek môže byť pre mňa veľkým prínosom,“ pripomína poručík Zajak.

Ďalej pokračuje v tom, čo má vojak v krvi – väčšina z nich pocit zodpovednosti, časovú i pracovnú disciplínu, keď dostanú úlohu, tak sa ju usilujú splniť, vedia v tomto procese prekonať aj mnohé problémy, nevzdajú sa.

„Vieme o tom, ktorí ľudia budú odchádzať do zálohy. Vieme o tom s určitým časovým predstihom. A práve ten čas je veľmi dôležitý dôkladne využiť na prípravu vojakov na tento krok. Je to pre vojenských psychológov veľká výzva. Pracovať s týmito ľuďmi, pomôcť im pripraviť sa na to, aby išli do toho so zdravým sebavedomím a nie strachom a obavami (aj keď tie celkom nikdy nevymiznú, najmä keď ide o vojaka, ktorý inú prácu nepozná...). Lebo predsa je to len určitý šok, zmena spôsobu života. Treba sa na to pripraviť. Najskôr sa vojak musí sám vyrovnať so situáciou a vnútorne sa presvedčiť, že jeho vojenská kariéra sa končí, ale môže začať niečo nové. Netreba len pasívne čakať, až to príde, nevyzarovať zo seba negatívnu energiu,“ konštatuje vojenský psychológ.

A ako teda postupuje? S vojakom sa najskôr neformálne porozpráva, snaží sa zistiť, aké sú jeho predstavy o ďalšej práci v civilnej, kam smeruje, v akej sfére by sa chcel uplatniť na civilnom trhu práce. V čom vidí svoje silné a slabé stránky, v čom potrebuje pomoc, poradiť... Aké má civilné vzdelanie, kurzy, aké vojenské, a ako ich vie využiť. Mnohí vojaci majú zaujímavé školenia, kurzy, ktoré môžu byť pre nich prínosom (školenia na špeciálnu techniku, kurzy v elektro-technike, vodičskú prax, zváranie, jazykové, počítačové gramotnosť, ale aj velitelské). Lebo nie všetci vojaci si dostatočne uvedomujú, že už funkcia veliteľa družstva je riadiaca. Svojich podriadených riadi, usmerňuje, vyhodnocuje, kontroluje. Preto vojak s plnou vážnosťou môže do životopisu a motivačného listu napísať, že má skúsenosti s riadením ľudí.

Aby to nebol skok do vody hlavou

Veľmi dobrou pomôckou pre prípravu profesionálnych vojakov na ich odchod do civilu je podľa poručíka Martina Zajaka aj príručka: Outplacement – efektívne vyhľadanie nového uplatnenia, ktorú vydal Personálny úrad Ozbrojených síl SR. „Je to veľmi dobrá pomôcka pre prácu s ľuďmi, každý profesionálny vojak ju dostáva. Na základe svojich skúseností z útvaru musím povedať, že je napísaná zrozumiteľne. Je to taká „kuchárka“. S vojakom individuálne prechádzam jeho prípravu na personálny pohovor, aby sa nedal pri pohovore rozladiť, aby si bol už pred ním vedomý svojich kvalít, skúseností. Osobne sa teším z toho, keď profesionálny vojak, ktorý skončil kariéru, nastupuje hneď ďalší deň do práce v civilnej. To je pre mňa najlepšie vysvedčenie. Svedčí o tom, že čas, ktorý som vynaložil na jeho prípravu a hľadanie pracovného miesta, nebol márnym,“ hovorí psychológ.

Taký plynulý prechod sa vydari vtedy, keď vojak plne využije pomoc a ten posledný polrok pred odchodom. Ale musí sa aktívne zaujímať o svoju ďalšiu budúcnosť. Lebo, samozrejme, ako pripomína poručík Zajak, ani psychológovia nevedia dať vojakovi konkrétne pracovné miesto, ale vedia ho pripraviť na úspešný proces jeho hľadania.

Niekedy dokonca nastanú v michalovských kasárňach aj také situácie, že odchádzajúci vojaci majú na výber dve aj tri zamestnania. A to je v regióne Zemplina veľký úspech. Niektorí sa rozhodujú aj pre prácu v zahraničí. Ale hlavné je, aby boli vyrovnaní s odchodom z ozbrojených síl a jasne hľadali do budúcnosti, neprepadali pocitu bezmocnosti.

„My mu môžeme pomôcť, aby pri tom skoku do vody nešiel po hlave, ale mal už plávajúcu vestu, koleso. Dokážeme ho pripraviť, aby prvé odmietnutie nebral ako osobnú porážku (vzhľadom na situáciu na trhu práce je celkom pochopiteľné, že nastane aj taká situácia), ale skúšal ďalej... Vzhľadom na charakter nášho útvaru najviac pracujem s mužstvom a poddôstojníkmi. Mnohí z nich majú vzťah k zbraňam, a preto si nachádzajú prácu v civilných bezpečnostných službách. Ďalší sa dali na drobné podnikanie, založili si živnosť. Pri práci s odchádzajúcimi dôstojníkmi im zdôrazňujem, aby si uvedomili, že majú riadiace, manažérske skúsenosti. Lebo riadiť napríklad batériu, to už je umenie. Časť bývalých dôstojníkov sa veľmi úspešne zamestnala v špeditérskych a logistických firmách. A to aj na riadiacich pozíciách,“ so spokojnosťou konštatuje psychológ michalovského samohybného delostreleckého oddielu.

Všetci sa zamestnali

S niektorými vojakmi o odchode do civilu hovoril aj počas svojho pôsobenia v ISAF. Pripomínal im, aby túto otázku nenechávali na poslednú chvíľu. Vo svojej práci cíti podporu aj zo strany velenia, najmä veliteľa útvaru podplukovníka Andreja Staška.

Jeden vojak útvaru nedávno končil kariéru zo zdravotných dôvodov (po havárii chodí s barlamí, snaží sa nájsť priestor, miesto a nakoniec pri rozhovoroch s psychológom prišli na to, že by mohol celkom úspešne pracovať z domu v oblasti telemarketingu. Každý prípad je rôzny. Niektorí vojaci, ktorí odišli do civilu, dokonca vyhľadávajú ďalších kolegov, ktorí odchádzajú a zamestnávajú ich.

A na záver len krátky súhrn činnosti vojenského psychológa poručíka Martina Zajaka: Procesom Outplacementu v útvaru prešlo 35 profesionálnych vojakov. Pre každého z nich bol prínosom, lebo im pomohol zorientovať sa. Každý, kto absolvoval spomínané poradenstvo, po ukončení kariéry profesionálneho vojaka v ideálnom prípade nastupoval do práce nasledujúci deň po odchode do civilu. Najneskôr však do jedného mesiaca sa do zamestnania v civilnej zapojili všetci. Najrýchlejšie sa uplatnili vojaci ako vodiči a pracovníci SBS.

Outplacement

V posledných rokoch sa začína tento termín udomácňovať aj na slovenskom trhu práce. Personalisti ho charakterizujú ako podporu a pomoc ľuďom, ktorí prišli o zamestnanie. Vo svete sa objavil najmä v USA v období po skončení druhej svetovej vojny, keď bolo potrebné v pomerne krátkom čase zohnať prácu pre množstvo vojnových veteránov. Programy ich mali znovu pripraviť na vstup do reálneho civilného života.

Spomínaný systém sa osvedčil aj po skončení tzv. studenej vojny, keď väčšina armád NATO v podstatnej miere redukovala svoje početné

Individuálny prístup

Účelom prvého pohovoru je predovšetkým odbúranie frustrácie, sklamaní, obáv, navodenie pozitívnej nálady, vysvetlenie procesu outplacementu, zostavenie časového plánu, vybudovanie partnerstva a dôvery, náčrt šancí a perspektív.

Ďalej je potrebné posunúť sa vpred. Zhrnúť doterajšie pôsobenie profesionálneho vojaka, zistiť jeho výkonnostný potenciál do budúcnosti, načrtnúť perspektívy. Nasleduje analýza profesijnej dráhy, definovanie silných a slabých stránok daného vojaka, výber ďalších profesijných možností, zostavenie plánu na ďalšie vzdelávanie.

Veľmi dôležitou súčasťou pomoci profesionálnemu vojakovi je príprava podkladov pre žiadosť o zamestnanie. Optimalizácia životopisu, zabezpečenie osvedčení a ďalších dokumentov, kompletizácia a usporiadanie podkladov, ktoré by mali mapovať jeho odborný rast (školy, kurzy, školenia).

Potom nasleduje nácvik postupu pri hľadaní nového zamestnania. Príprava na pohovory vo firmách a personálnych agentúrach, príprava prezentačných a argumentačných techník, reč tela.

Odborník pomôže so stanovením stratégie hľadania nového zamestnania, vyhľadávanie ponúk. Dôležitá je analýza otvoreného trhu práce (inzeráty v médiách, internetové stránky firiem), analýza skrytého trhu práce (kontakt s personálnymi agentúrami a personálnymi oddeleniami firiem). A v konečnom dôsledku je to aj tzv. koučovanie pri hľadaní zamestnania, flexibilná podpora pri hľadaní zamestnania (posúdenie konkrétnych ponúkajúcich sa perspektív, rokovanie o plate a zmluve).

stavy. Výhody efektívneho využitia outplacementu v týchto armádach sa ukázali (aj keď často ani tam neboli tieto procesy jednoduché a bezproblémové) najmä v porovnaní s neefektívnym začleňovaním bývalých vojenských profesionálov vo väčšine krajín bývalej Varšavskej zmluvy, no najmä v bývalom Sovietskom zväze. Súčasné procesy outplacementu predstavujú predovšetkým tréningové programy. Ich náplňou je psychologické poradenstvo, poradenstvo pri voľbe ďalšieho kariérneho posunu, získanie zručností na vytvorenie životopisu, psychologická diagnostika, tréning pracovného pohovoru, ale aj kompletný nácvik výberového procesu.

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív GL

Najlepší vojak pozemných síl

Desiatnik GABRIEL LOVAŠ (na fotografii uprostred) nemal v rodine nikoho, kto by bol profesionálnym vojakom a išiel mu v tomto smere príkladom. Rodák z Veľkého Krtíša mal od detstva v sebe športového ducha. Zaujímalo ho pobyť v prírode, šport, turistika, prekonávanie rôznych prekážok. Ale aj streľba zo vzduchovky, kuše, luku.

Svojím vstupom do ozbrojených síl chcel aspoň čiastočne naplniť tieto predstavy a neskôr zasa on inšpiroval svoju manželku, ktorá je dnes tiež profesionálna vojačka. Po maturite na strednej priemyselnej škole v odbore elektrotechnika nastúpil na vojenskú základnú službu do vtedajšej delostreleckej brigády v Jelšave. Vojenčina sa mu celkom pozdávala a dnes konštatuje, že už vtedy sa mal dať na profesionálnu dráhu.

Rád zdoláva výzvy

Nasledovala však krátka anabáza v civile. Pred vyše ôsmimi rokmi sa napokon rozhodol predsa len pre vojenskú dráhu. Nastúpil ako operátor protitankového družstva do protitankovej čaty, rotý palebnej podpory nitrianskeho mechanizovaného práporu.

„Výcvik ma bavil. Najmä keď sa neustále niečo dialo. Dodnes spomínam na moje prvé streľby z protitankových odpaľovacích zariadení. Aj preto, lebo vtedy sme väčšina vtedajších členov roty po prvý raz leteli vrtulníkom, používali integrovaný multifunkčný laserový systém Simlas a zažili sme aj streľby z protiletadlových zbraní. Napriek náročnému výcviku to bolo zaujímavé. Aj ďalšie práporné cvičenia na Lešti či afirmácia nášho práporu. Zaujímavo vedený výcvik vždy vojakov baví. Neľúfu, že

je blato, teplo či zima, lebo vidia zmysel svojho konania,“ hovorí Gabriel. Usiloval sa získať čo najviac skúseností a poznatkov. V poddôstojníckej akadémii úspešne absolvoval vstupný poddôstojnícky kurz OR – 5, v Ústave špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešt zasa špeciálny horský výcvik, zvládol tréner Jakub Climbing a neskôr na ňom získal aj osvedčenie cvičiteľa a v materskom útvere cvičil ďalších vojakov. Vo Vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši získal certifikát ako operátor systému konštruktívnej simulácie (OTB). Absolvoval aj jazykovú prípravu z anglického jazyka. Zišla sa mu, keď bol zaradený do prípravy na vyslanie do operácie ISAF v Afganistane. Dodnes spomína na prípravu pred vyslaním do zahraničia.

Víťazný polmaratón v Afganistane

„Bolo to pre mňa niečo nové, zaujímavé. Vtedy som sa po prvý raz bližšie zoznámil aj so zbraňami, ktoré v bežnom útvere prakticky nevidíme. Či už to bola ostreľovacia puška AW 50, alebo granátomet AGS. Prípravné zamestnania boli náročné. Značnú časť z nich sme absolvovali v zime a začiatkom jari, keď klimatické podmienky neboli ľahké. Nasledujúce mesiace v Afganistane ukázali, že príprava bola dobrá. Práve v jej priebehu sa náš kolektív ešte viac stmelil,“ konšta-

tuje desiatnik Lovaš. V Kandahare mal okrem plnenia strážnych povinností cez horúce afganské leto a jeseň možnosť naplno prejsť aj svojho športového ducha. Napríklad v rôznych bežeckých súťažiach. Slovenským ozbrojeným silám v nich hanbu neurobil. Naopak. V behu na 23 kilometrov, tzv. polmaratón sa Gabriel svojím víťazstvom zaslúžil o to, že Slovákom nakoniec patrili prvé dve miesta. Podľa neho bolo na leteckej základni v Kandahare o športové vyžitie veľmi dobre postarané. Bol by rád, keby sa postupom času niečo postupne vytvorilo aj v našich útvaroch, hoci len v menšej forme. Keď pred vyše ôsmimi rokmi nastúpil do ozbrojených síl, mal Gabriel predstavy o tom, ako bude na sebe tvrdo a poctivo pracovať, či už po fyzickej, odbornej, alebo vedomostnej stránke. Ako sa bude stále zlepšovať a napredovať. Do značnej miery sa mu predstavy podarilo naplniť. Aj keď nie všetky. Dlho patrili medzi najlepších vojakov v jednotke. Minulý rok sa stal v kategórii vojak najlepším nielen v nitrianskom prápore a topolčianskej brigáde, ale dokonca v rámci celých pozemných síl.

Veliaci poddôstojník protitankovej čaty rotmajster Peter Drevenák, ktorý bol s Gabrielom spoločne aj v Afganistane, hovorí, že keby bolo viac takých vojakov, veliteľom by sa lepšie pracovalo. „Je veľmi dobre odborne pripravený, no najmä samostatný a iniciatívny. Viem, že sa vždy na neho môžem spoľahnúť a že práve on svojím príkladom potiahne ďalších. Pre nováčikov, menej skúsených príslušníkov jednotky je nielen príkladom, ale ochotne im pomáha, keď treba. Myslím si, že ocenenie najlepší vojak za minulý rok je v správnych rukách. Bude mi sice ľúto, že sa

rozhodol odísť z nášho útvaru, ale želám mu všetko dobré,“ poznamenáva na jeho adresu veliaci poddôstojník.

Správne som sa rozhodol

Gabrielovým snom je dostať sa k žilinskému pluku špeciálneho určenia. „Neskrývam, že ma láka ich zaujímavý výcvik. Práve tam vidím nové možnosti naplniť mnohé moje predstavy. Nejaké pohovory a zamestnania som už absolvoval. Dúfam, že to všetko dobre dopadne. Pred časom som chcel externe študovať na Vojenskej akadémii ako môj veliteľ rotý a jeden z veliteľov družstiev, ale vtedy už externistov neprijímali. Tak to chodí aj vo vojenskom živote. Nie vždy sa všetko vydarí. Druhé sklamanie som zažil pri konkurenčných výberoch. V nich som napriek úsiliu a iniciatíve robil všetko čo najlepšie ako viem a stále snažil sa zdokonaľovať, zatiaľ neúspešne,“ s neskrývanou trpkosťou sa vyjadril najlepší vojak pozemných síl za rok 2011.

Ani tento neúspech ho však neodradil. Stále si verí a chce v ozbrojených silách ešte niečo dokázať. „Nedávno sme mali stretnutie po desiatich rokoch od skončenia strednej školy. Aj to ma len utvrdilo, že som sa správne rozhodol, keď som išiel do ozbrojených síl. Z triedy som jediný vojak, traja spolužiaci sú policajti. Mnohí ďalší v našom regióne na juhu stredného Slovenska okolo Veľkého Krtíša také šťastie na prácu nemali,“ priznáva strelec operátor protitankového družstva desiatnik Gabriel Lovaš.

Po boku generálov

/ Jozef ŽIAK

/ foto archív JČ

Po ukončení strednej školy sa Július rozhodol o štúdiu na vysokej škole. Posielal prihlášky na civilné školy. V tom čase boli jeho bratranci vojakmi z povolania. Jeden v práporčíckej hodnosti a druhý študoval vo vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši. Práve tam sa nakoniec rozhodol poslať prihlášku aj rodák z Nitry JÚLIUS ČAPKOVIČ.

Medzitým ho prijali aj na civilnú vysokú školu. Nakoniec sa rozhodol pre vojenskú. Začal študovať odbor PVO. Neskôr prestúpil na práporčícku školu v Liptovskom Mikuláši. Ukončil elektrotechnický odbor a nastúpil na svoje prvé pracovné miesto. Stal sa veliteľom čaty palebnej batérie protiletadlovej raketovej brigády. Postupne vystriedal sedem útvarov: od protivzdušnej obrany až po zložky síl výcviku a podpory.

„V každom som získal veľa skúseností, či už prácou s ľuďmi, alebo zdokonaľovaním v odbornosti. Myslím si, že veľkou zmenou bola pre mňa zmena funkcie v dopravnom prápore Hlohovec. Tam ma veliteľ major Miroslav Sabo presunul z funkcie veliteľského typu na pozíciu odborného typu. Stal som sa náčelníkom materiálovej triedy. Bola to pre mňa obrovská výzva a najmä zmena. Už nie pytať sa, žiadať a objednávať, ale zabezpečovať, zhŕňať, vybavovať. Zorientovať sa vo všetkých vojenských číslach materiálu, požiadavkách, knihách evidencie, programoch ako EVID a SAP nebolo jednoduché, ale posunulo ma to ďalej. Komunikoval som s mnohými ľuďmi, materiál sa zhŕňal ťažko. Veľa ľudí z tohto obdobia so mnou komunikuje dodnes a pomáha mi aj pri plnení úloh vo funkcii pobočníka 1. zástupcu náčelníka Generálneho štábu OS SR,“ spomína nadrotmajster Július Čapkovič.

Július mal možnosť sledovať aj postupný vývoj miesta a úlohy poddôstojníka v ozbrojených silách: „O poddôstojníkoch sa často hovorí ako o akejsi chrbtici ozbrojených síl. Myslím si, že bolo veľkým plusom vytvorenie funkcií veliacich poddôstojníkov na jednotlivých stupňoch velenia. Aj keď to stálo veľa námahy. Najmä pokiaľ ide o kompetencie na nižších stupňoch velenia. Tento proces je podľa môjho názoru stále živý a nie je úplne ukončený. Osobne vidím veliaceho poddôstojníka nielen ako človeka určeného na potreby výcviku, ale všeobecne rozhladeného vojaka, ktorý je spojnicou medzi poddôstojníkmi a veliteľom útvaru. Aby ich problémy, názory a nápady nezostali len na úrovni rozhovoru napríklad pri cigarete,“ vraví nadrotmajster Július Čapkovič.

Novou výzvou, ale aj skúsenosťou je pre neho pôsobenie na generálnom štábe. „Moje pôsobenie na GŠ OS SR sa začalo v roku 2006. Začiatky boli náročné. Preto by som chcel poďakovať najbližším spolupracovníkom za podporu. Práca s odborníkmi na najvyššom stra-

tegikom stupni velenia je sama osebe akousi odmenou. Za šesť rokov som pracoval a stál po boku ako asistent piatim profesionálnym vojakom v generálskej hodnosti. Z vlastných skúseností môžem povedať, že všetci boli vojakmi v pravom zmysle slova, prísny náčelníci, ktorí vyžadovali od svojich podriadených maximum v prospech ozbrojených síl, ale zároveň individuálnym a ľudským prístupom dokázali, že sú skutočne veľkými generálmi,“ hovorí Július.

Postupne pracoval u brigádneho generála Ľubomíra Háberla (náčelníka logistiky GŠ OS SR), generálporučíka Jaroslava Výmleka, generálmajora Jána Salaganiča, generálmajora Pavla Macka, generálmajora Miroslava Kociana (náčelníci štábu pre operácie GŠ OS SR).

„Všetko to boli a sú vrcholoví predstavitelia OS SR. Osobne si veľmi vážim možnosť pracovať ako pobočník pre 1. zástupcu náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajora Miroslava Kociana. Skúsenosti, ktoré každý deň získavam, sa nedajú nahradiť žiadnou školou ani kurzom. Všetkými absolvovanými poradami, rokovaniami, službobnými cestami a ostatnými aktivitami sa komplexne oboznamujem s problematikou rozvoja Ozbrojených síl SR. Pohľad na ozbrojenú silu je z hľadiska mojej súčasnej funkcie kvalitatívne iný. Má iný rozmer. Za jeden z náročnejších okamihov považujem prechod z funkcie na taktickej úrovni útvaru na stupeň strategický na GŠ OS SR,“ poznamenáva nadrotmajster Július Čapkovič.

Skradne dodáva, že by bol rád, keby sa jemu aj ostatným profesionálnym vojakom podarilo dosiahnuť takú dôveryhodnosť všetkých spoluobčanov, akú zažíva armáda vo vyspelých demokraciách. Aby byť vojakom bol spoločenský honor. Aj preto, lebo je málo zamestnaní, kde sú súčasťou vstupu slova: ...a nasadiť aj svoj život. Tak prisahám!”

UNPROFOR

otváral dvere (3)

Polročné spolužitie s ministrom obrany

Hlavná časť česko-slovenského práporu bola v roku 1992 v rámci mierovej misie OSN s názvom UNPROFOR ubytovaná v príjemnom prostredí Campu Borje, neďaleko Titovej Korenice. Tábor bol v čase nášho príchodu opustený, bez elektrickej siete, vody. Bol však bezpečný a dobre strážený. Svoj stály post tu mala jednotka Juhoslovanskej národnej armády. Tanky T-55, nejaká ďalšia ťažká technika a desiatky vojakov mali jasnú úlohu: v prípade zásahu mierových jednotiek do možného konfliktu medzi Srbmi a Chorvátmi v tzv. Republike Srbska Krajina blokovat výjazd čs. mierotvorcov.

U novinára ...

Chatky v Campe Borje sme si postupne zveľaďovali, napokon aj celý tábor, kde pribudlo minifutbalové ihrisko a ohnisko. Keďže bolo v susedstve chatky, kde som býval, kolegovia dali tomuto miestu naozaj výstižný názov: U novinára. Mal som exkluzívnych spolubývajúcich: Jardo Juríček – bývalý čs. vojenský diplomat v Belehrade a náčelník finančnej služby jednotky nadporučík Jaroslav Tvrdík. Áno, ten pán Tvrdík, ktorý sa neskôr stal ministrom obrany Českej republiky. Musím povedať, že to bola veľmi milá spoločnosť. Bývalí vojaci prvej čs. jednotky v misii UNPROFOR sa dodnes stretávajú najmä v Českom Krumlove. Niektorých kolegov pri nedávnom 20. výročí nasadenia na misiu dokonca prijal minister obrany ČR Alexandr Vondra. Nevieť, možno mali niečo v pláne aj odchádzajúci „povolani“ na našom ministerstve. Asi, lebo na môj návrh pôvodne reagovali pozitívne. Ale všetko pozitívne, čo som kedysi tomuto rezortu od roku 1990 odslúžil, upadlo do zabudnutia. A to nielen od 1. februára 2012, keď som na „vlastný“ návrh musel rozviazať pracovný pomer.

Zbehovia

Roztopašní ministri úradníci „úradovali“ aj za čias končiacej sa federácie. 12. apríla 1992 sa úspešne zavŕšil presun našej jednotky do operačných priestorov misie UNPROFOR. Na Ministerstve obrany ČSFR sa mnohí zbavili zodpovednosti a za nami doslova zatiahli oponu. Veď ste dostali všetko potrebné, podliehate inému veleniu, a preto si poradte sami... Isto, štáb pod velením pplk. Karla Blahnu pracoval ako včeličky. Neoceniteľnými radami ovplyvňovali náš každodenný život aj veteráni z Púštnej búrky, ktorí boli príslušníkmi jednotky. Lenže niektoré veci sa bez pomoci Prahy jednoducho zrealizovať nedali. Karel Blahna sa preto rozhodol vyslať poslov, ktorí mali v Prahe predniesť naše požiadavky. Vtedy ešte netušil, že narázi na roztopašnosť jedného pána plukovníka, ktorý bol akože čs. predstaviteľ pri velení misie v Záhrebe. Takmer z nás urobil zbehov. Takto totiž išli jeho informácie do Prahy. A keďže ešte nefungoval informačný systém pre čs. médiá, rozhodol sa tlačový odbor zorganizovať so mnou tlačovú konferenciu. Za odbor zahraničných vzťahov bol na nej generál Diviš, ktorý hovoril aj v súvislosti s čs. misiou na Balkáne o ďalších zahranično-politických ambíciách ČSFR. K slovu som sa potom dostal ja. Bol to môj druhý kontakt s našimi novínami. Ten prvý bol ešte u nás v Titovej Korenici, krátko po našom príchode. Za Česko-slovenskú televíziu tam bola sympatická Martina Balážová, kolegovia z ČSTK a z novín METROPOLITAN. Povedali i napísali vtedy o nás veľa pozitívnych vecí. Aj zo spomínanej tlačovky odznelo veľa pozitívneho. V hlavnom titulu rezortného časopisu A-report dokonca toto: Podplukovník zatienil generála...

Takmer umlčaný rozhlas

Pán generál Diviš to neskôr bral s nadhľadom, ale niektorí jeho úradníci „zaúradovali“. Agilný bol vtedy jeden pán plukovník, myslím, že sa volal Kubeš. Ten bol vedúci prvej pražskej „spriatelenej“ delegácie u nás na misii. Prešli všetko, skontrolovali všetko, „pomohli“, ako mali, a tak som sa ich pre odchodom opýtal aj na dojmy a pocity. Ako to už býva, nešetrlili slovami chvály. Odchádzali v ne-

deľu a ja som šéfovi skupiny pripomenul, že môj príspevok posielam ešte večer do Čs. rozhlasu v Prahe a v Bratislave. Kolegovia to aj v spravodajských reláciách odvysielali. Povedal som si, výborne, ľudia doma majú informácie z prvej ruky. Dostali sa aj k vtedajšiemu ministrovi generálovi M. Vackovi a ten z nadhľadom jemu vlastným privítal na pondelňajšom brífingu „delegáta“ Kubeša s tým, že už vie, ako sa nám pri tých Plitvických jazerách darí. Nevieť, ako sa vtedy zatváril plukovník, ale po telefónnych linkách to prvý schytil Karel Blahna a potom ja. Bol to ostrý útok. Odrasil som ho napokon tým, že som pánovi plukovníkovi pripomenul, prečo aj on súhlasil s tým, aby jednotka mala svojho hovorca...

Slúži ku cti veliteľa i jednotky pplk. Karla Blahnu, že po tomto nezmyselnom incidente na mňa a na moju prácu nezanevrel. Dodnes som mu za to vďačný. Odmenil som sa mu tak, že neskôr som v pomerne krátkom čase najmä pre naše rádiá v Prahe a v Bratislave odoslal viacero správ o našom úspešnom pôsobení v misii. Obsahovo asi najcennejšie boli stretnutia velenia jednotky s veliteľom UNPROFOR s indickým generálom Satišom Nambijárom, či mimoriadne prospešné stretnutie s francúzskym ministrom obrany P. Joxom.

K informáciám otváralo cestu aj pivo

Pred dvadsiatimi rokmi to s telefonovaním z misie UNPROFOR k nám domov nebolo jednoduché. Mobily sme nemali, velenie a aj my „bojovníci“ sme sa so svojimi rodinami mohli rozprávať len cez špeciálne vysielačkové spojenie. A to malo uši... Ja som bol však hovorcem, rozhlasákom. Spása prišla od Holanďanov. Mali v našom tábore zriadené spojovacie pracovisko aj s mobilnou sieťou. Viackrát sme si priateľsky posedeli pri našom ohnisku U novinára, vypili nejaké to pivo a bolo... Mohol som telefonovať a faxovať bez cenzúry. A najmä po prvých týždňoch nášho pobytu pri Plitvických jazerách by ozaj bolo čo cenzurovať. Ajajajáj... Ale vnútorná sebareflexia, a najmä skutočnosť, že čs. jednotka v misii UNPROFOR začala písať novodobé tradície, mi jednoducho nedovolila písať a hovoriť viac. A to bolo myslím si, dobre.

ŠTÝL

PREČO?

Pýtate sa, prečo sa tu objavili strany, ktoré zdanlivo do Obrany nepatria? Podľa nás (a veríme, že aj podľa väčšiny čitateľov) patria, lebo ich obsah je každodennou súčasťou bežného človeka, profesionálnych vojakov nevynímajúc. S novými myšlienkami by mala aj Obrana postupne nabrať inú tvár. Tá nebude len o technike, histórii, tvárach a misiách, ale aj o oblasti, ktorá zdanlivo zasahuje do vojenskej problematiky veľmi okrajovo. ŠTÝL, ktorý je všeobecne braný ako forma vyjadrovania, správania alebo myslenia jednotlivca či skupiny, patrí aj do oblasti vojenstva, pretože aj vojak má záujmy. A či sa do nich trafíme nasledujúcimi článkami, ukáže vaša odozva. Vaše pripomienky a názory očakávame na e-mailovej adrese: redakcia@mod.gov.sk.

Posledné turné TEAMU

Jedna z najúspešnejších kapiel histórie domácej hudobnej scény ohlásila záverečnú koncertnú šnúru. A len v predpredaji sa na jej šesťnásť vystúpení predalo vyše 70-tisíc vstupeniek, z toho dvanásť tisícok v Prahe!

Team má za sebou jedenásť albumov a aj keď sa jeho frontman Pavol Habera prezentoval v poslednom čase skôr ako porotca speváckych a iných talentových súťaží, martinská formácia má evidentne dostatok fanúšikov, ktorí dokážu zaplniť aj veľké športové haly. Najmä, ak ich nechávajú čakať na vystúpenia viac rokov...

Dvojhodinová šou obsahuje dvadsaťdva pesničiek, mapujúcich celú doterajšiu, vyše štvrtsto-ročnú históriu, aj keď niektoré veľké hity absentovali. A naopak, iné sa dočkali po dlhom čase živej podoby – za všetky spomeňme Haberovu menej obľúbenú pesničku Lietam v tom tiež, či hymnickú Jeden kabát, jedna koža, jedna tvár.

Šou chystala kapela niekoľko mesiacov, pred divákmi predviedla okrem svojho tradične špičkového výkonu, aj jeden z najlepších zvukových a svetelných aparátov na svete, z ktorých hrala napríklad aj kapela Red Hot Chili Peppers. Desiatky svetelných efektov doplnili lasery a mohutné veľkoplošné LED-obrazovky s perfektnou grafikou.

Za zmienku istotne ešte stojí nielen skvelá muzikantská práca päťice Habera-Antalík-Válek-Tatár-Marček (čiže bez dlhoročného klavesáka Milana Dočekala), kolektívne spievanie najznámejších pesničiek Nároční, Držím ti miesto, Boli sme raz milovaní alebo Je to vo hviezdach spolu s početným obecenstvom, ale aj premiéra knihy dlhoročného spolupracovníka Teamu, textára Dana Heviera, ktorá pravdivo mapuje vyše tridsaťročnú históriu kapely. Okrem iného v nej nájdete aj množstvo doteraz neuverejnených fotografií, nechýbajú ani tie z vojenského prostredia! Team si podobnú publikáciu zaslúžil, rovnako ako dôstojnú rozlúčku s koncertnou scénou. Publikum z toho asi nadšené nebude, no na druhej strane sa môže spoliehať na to, že viacerí interpreti už párkrát oznámili koniec pódiovej kariéry a napokon sa ešte vrátili. Niečo môžu naznačovať aj Haberove slová v rodnom Brezne, kde spomenul, že „sa hádam ešte niekedy uvidíme“. A keďže Team patrí medzi najlepšie slovenské koncertné skupiny, bolo by to pre jej fanúšikovskú základňu len dobre!

film

Prometheus

Udalosť roka na poli filmovej zábavy sa blíži. Tridsať rokov po premiére sci-fi thrilleru Votrelce, sa producent a režisér Ridley Scott rozhodol vrátiť k téme a nakrútil vedecko-fantastickú drámu Prometheus, ktorá sa odohráva pred dejom Votrelca. Noomi Rapace, Guy Pearce, Michael Fassbender, Charlize Theron a ďalší účinkujú v príbehu o napínavom pátraní po koreňoch ľudskej rasy, ktoré zavedie vedcov až do neprebádaných končín vesmíru, kde musia viesť strašnú bitku o záchranu a budúcnosť ľudstva. Pozemské superveľmoci bojujú o prírodné zdroje v našej Slnecnej sústave. Vesmírna loď Prometheus má spraviť obývateľnou vzdialenú planétu Erix. Nikto však netuší, že Erix už obývaná je. Príbeh využíva aj motívy z diel amerického majstra hororu P. H. Lovecrafta. Scenár napísali Jon Spaihts (Čierna hodina) a Damon Lindelof (Nezvestní, Kovboji a votrelci). Hudbu zložil Marc Streitenfeld (Gladiátor, Hannibal, Kráľovstvo nebeské), kameramanom bol Dariusz Wolski (Piráti Karibiku 1 – 4). Nakrúcalo sa v Anglicku, Škótsku, Kanade, Španielsku i na Islande. Pre obraz 3D využili najnovšie technológie, vyvinuté po skúsenostiach Jamesa Camerona s Avatarom.

Fitnes po vojensky

Každý vojak síce nemusí hneď vyzeráť ako John Rambo, ale udržiavať sa vo forme je dnes módou nielen v civilnom živote. Bežné fitnesscentrá možno pripravia civilov na zvládnutie noriem pohybovej výkonnosti v prijímači [2 240 metrov beh za 12 minút, 38 sklapovačiek za minútu, 24 klukov za pol minúty a podobne], ale pravý vojenský „workout“ vyzerá inak. Prvým rozdielom oproti klasickému zdvíhaniu želez vo fitku je, že v tomto 20-minútovom cykle nie sú prestávky; a tým druhým – že všetky cviky sú na čas:

- 1) Benchpress alebo kluky – maximálny počet za 1:00
- 2) Drepy – max. za 1:00
- 3) Pritahovanie na hrazde - 1:00
- 4) Bicykel alebo beh - 3:00
- 5) Výtlačky v sede (military press) - 1:00
- 6) Zakopávačky - 1:00 každou nohou
- 7) Bicepsové zdvihy jednoručkou - 1:00
- 8) Bicykel alebo beh - 3:00
- 9) Tricepsové extenzie - 1:00
- 10) Predkopávačky - 1:00
- 11) Drepy - 1:00
- 12) Sklápačky - 2:00
- 13) Posilňovanie brušných svalov - 2:00

Výhodou je, že pri takomto vojenskom posilňovacom režime nemusí dodržiavať žiadnu diétu. Kalórie sa spália rekordným tempom. Vyskúšajte!

OBRANA 6 / JÚN 2012

Smrtonosný sedemdesiatnik

Možno len multifunkčný švajčiarsky vreckový nožík sa môže pochváliť väčšou popularitou ako svetoznámy americký bojový nôž KA-BAR, ktorý v tomto roku oslávi už 70. narodeniny. Ako prvá ho do svojej výzbroje zaviedla v roku 1942 americká námorná pechota pod označením 1219C2 (neskôr Mark 2). Nahradil ťažké útočné nože z rúčkami z bronzu alebo ocelových zliatin, ktorých dizajn sa datoval ešte do čias prvej svetovej vojny. Ich čepele sa často lámali a nedali sa použiť napríklad na prerezávanie drôtov, páčenie viek debničiek s muníciou či otváranie konzerv.

Už od začiatku sa KA-BAR odlišoval od ostatných špecifickým tvarom rúčky a dĺžkou čepele (17,8 cm), vyrábanej z uhlíkovej ocele. Jeho využitie tak bolo dvojité: ako zbraň v boji muž proti mužovi, a ako multifunkčný nástroj pre prežitie v džungli počas operácií v oblasti Tichého oceánu. Postupne ho do výzbroje zaradili aj v americkom námorníctve a armáde. Po druhej svetovej vojne sa KA-BAR začal vyrábať aj pre civilný trh a je populárny najmä medzi polovíčkami a zberateľmi zbraní. Od roku 1995 sa vyrába aj s rúčkami z tvrdeného umelého hmoty v pevnom puzdre pod označením „The Next Generation“.

dvd

Rambo (First Blood)

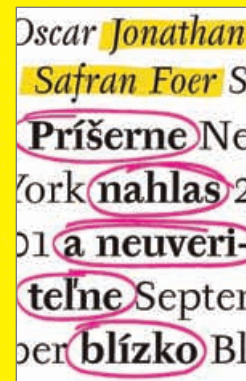
Už tridsať rokov uplynulo od premiéry drámy režiséra Tedda Kotcheffa so Sylvestrom Stallonom v role Johna J. Ramba, veterána vojny vo Vietname, bývalého príslušníka Special Forces. Prechod do civilu je preňho stresujúci. Po tom, ako ho šerif malého mestečka zatkne pre potulku, Rambo ujde z väzenia do hôr a začne s prenasledovateľmi boj na život a na smrť. Realistický akčný film, nakrútený podľa románu Davida Morrella z roku 1972, sa pôvodne končil Rambovou samovraždou. Napokon ho však aj na Stallonov zásah výrazne zmenili, prestrihali a v kinách bol mimoriadne úspešný. Dočkal sa zatiaľ štyroch pokračovaní. Pri príležitosti tridsiateho jubilea vychádza na DVD z edície Najväčšie filmové klenoty s českým dabingom (DD 5.1) a originálnym znením aj vo formáte DTS 5.1. Medzi bonusmi sú trailery a rozhovor so Sylvestrom Stallonom.

knih

Príšerne nahlas a neuveriteľne blízko

Azda najúspešnejším románom, stváňujúcim tému teroristických útokov na budovy Svetového obchodného centra v New Yorku 11. septembra 2001, je Extremely Loud and Incredibly Close amerického spisovateľa Jonathana Safrana Foera. Rozpráva o deväťročnom psychicky labilnom a mierne autistickom Oskaroví, ktorý pri útoku prišiel o milovaného otca. Keď doma nájde starý kľúč, rozhodne sa nájsť zámku, ku ktorej patrí. Začne sa tak sled udalostí, ktoré stmelia zvyšok Oskarovej rodiny a pomôžu mu vyrovnáť sa so stratou i so svojím postihnutím. Dej je písaný z pohľadu Oskara, jeho neznámeho starého otca a milovanej starej mamy. Knihu s rozsahom 368 strán v slovenskom preklade Pavla Lukáča vydal Slovart.

Jeden deň bez tabaku nestačí

/ Mgr. Zlatica PÔBIŠOVÁ

Svetová zdravotnícka organizácia WHO vyhlásila 31. máj ako Svetový deň bez tabaku. Tohtoročný sa niesol v duchu témy Stop zásahom tabakového priemyslu, s cieľom informovať verejnosť o neférových a nebezpečných taktikách tabakového priemyslu a jeho zásahoch do štátnych politík jednotlivých krajín.

Na Slovensku zomiera na choroby súvisiace s fajčením ročne asi 20 tisíc osôb. Život fajčiarov sa skracaje celkovo o 8 až 10 rokov. Slovensko so vstupom do Európskej únie prijalo jednu z hlavných priorít EÚ v oblasti ochrany verejného zdravia a to boj proti fajčeniu. Vláda SR uznesením č. 398 z roku 2007 prijala Národný program kontroly tabaku, v histórii komplexnej politiky kontroly tabaku na Slovensku prvý so zameraním na najdôležitejší rizikový faktor morbidity a mortality. V rámci tohto uznesenia Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky predložilo na rokovanie vlády Slovenskej republiky Národný akčný plán na kontrolu tabaku na obdobie rokov 2009 – 2010.

Vojenský ústav hygieny a epidemiológie so sídlom v Bratislave (VÚHE) v rokoch 2009-2010 vykonal monitoring prevalence fajčenia formou dotazníkov, pričom oslovil 866 zamestnancov a profesionálnych vojakov. Zároveň u nich vykonal objektivizáciu hladiny CO vo výdychom dychu prístrojom pico + Smoker-lyzer. Na určenie stupňa závislosti od nikotínu u fajčiarov bol použitý Fagerstromov dotazník.

Uvedený počet respondentov bol zastúpený 156 zamestnancami, profesionálnymi vojakmi z útvarov v počte 187 a profesionálnymi vojakmi slúžiacimi v misiách v počte 523.

Z celkového počtu bolo nefajčiarov 500, mužov 461 a 39 žien, fajčiarov z celkového počtu 366 bolo 350 mužov a žien bolo 16. Návratnosť dotazníkov 98,2 %. Zistené výsledky boli porovnávané s výskumom o uplatňovaní Zákona o ochrane nefajčiarov v rámci projektu Grantovej schémy podpory Národného programu boja proti drogám pre roky 2004 – 2008, realizovaného občianskym združením Stop fajčeniu (r. 2007) a projektom EUROBAROMETER 2009 – 2010.

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky na základe uznesenia vlády SR č. 266/2011 pokračuje v plnení úloh Národného programu kontroly tabaku v rokoch 2012 – 2014. Vojenský ústav hygieny a epidemiológie Bratislava monitoruje situáciu ohľadom fajčiarskeho návyku, jeho intenzitu a postoje študentov Akadémie ozbrojených síl (AOS) Milana Rastislava Štefánika so sídlom v Liptovskom Mikuláši. Skupina bola vybraná na základe výsledkov Záverečnej správy k prieskumu ESPAD 2008 – Európsky školský prieskum o alkohole a drogách u študentov vysokých škôl, ktoré poukázali na štatisticky významný rast v udávanom celoživotnom výskyte fajčenia. Študenti VŠ nie sú síce z hľadiska prevencie primárnou cieľovou skupinou, ale môžu sa ňou v budúcnosti stať. Len od každého z nás záleží, či si váži svoje zdravie.

KONTAKT: MUDR. Ivan ŠAVRDA, Riaditeľ ústavu – vedúci hygienik MO SR tel.: 0960 501 400 0903 820 691e-mail: ivan.savrda@mil.sk

Slovník anglicko-slovenský

- admonish** – napomenúť, pripomenúť
- pliancy** – poddajnosť, pružnosť, prispôboivosť
- ado** – okolky
- tragic** – žalosťný, smutný, tragický
- barefaced** – bezočivý, drzý
- scald** – obariť sa, vyvariť
- admirer** – obdivovateľ
- baptize** – pokrstiť
- barely** – sotva, biedne
- plethora** – nadbytok, nadmerné množstvo, spústa povinností, nadbytok
- detritus** – úlomky, zvyšky, zlomky, suť, drvina
- sender** – odosielať
- bounds** – hranice, medze
- porch** – krytý vchod, prístrešok, veranda
- seaweed** – morská rastlina, riasa
- frisky** – hravý, nezbedný, šantivý
- bounce** – rana, buchnutie, odraz, odsok, energia, verva
- detonation** – explózia, detonácia, výbuch
- play** – taktický manéver; tah, trik
- omission** – vynechanie, vypustenie, opomenutie, nezariadenie
- seminal** – dôležitý, významný
- devout** – zbožný, úprimný, vrúcny
- pliers** – kliešte
- seclusion** – ústranie, samota, izolácia, súkromie, zátšie
- tiring** – únavný, namáhavý, vyčerpávajúci

Prehliadače

/ kpt. Peter GARAJ

V dnešnej časti článkov venovaných IT a veciam okolo IT si povieme niečo o prehliadačoch. Na začiatok si povieďme, čo je to prehliadač. Prehliadač je to, čím prezeráme internetové stránky. Internetové stránky sú tie farebné obrázky, ktoré sa ukážu, ak do prehliadača zadáme webovú adresu, teda napríklad www.mosr.sk.

Od nepamäti sa zvädzal boj medzi výrobcami prehliadačov o to, aby čo najviac používateľov používalo práve ten ich výtvor. Mne tento boj nepripadá nejako dôležitý, no dôležitá je, že pri takomto zápasení ziskava vždy používateľ.

Prvými prehliadačmi boli textové programy. Napríklad lynx. Zobrazovali internetové stránky, keď ešte web bol v plienkach a bol iba textový. Až potom prišli farby a zvuky, obrázky a animácie. Pravdaže, prehliadače museli držať krok s technológiami (prípadne samy určovali, akým smerom sa vývoj posunie). Takže z lynxu sa stal links. A nakoniec prišli prehliadače, ako ich poznáme dnes. Prvotný súboj zvädzali Internet Explorer a Netscape Navigator. Oba prehliadače boli zadarmo, no Internet Explorer mal tú výhodu, že už bol integrovaný priamo v systéme. Vtedy bola podaná žaloba na Microsoft (Microsoft je tvorcom Internet Exploreru) o tom, že jeho praktiky sú monopolné a neférové voči ostatným dodávateľom prehliadačov. Minulý rok (či predminulý?) žaloba vyšla do súdneho príkazu, ktorý mal za následok tzv. obrazovku voľby. Tu si musel každý

používateľ Windows zvoliť, či naozaj chce používať Internet Explorer, alebo si zvoliť inú alternatívu. Pritom prvé žaloby prišli niekedy v roku 1997. Myslím si, že nútiť výrobcu, aby podporoval konkurenciu, je dosť nefér, ale to si necháme na iný článok.

Takže v roku 1998 prišli Windows 98 a s nimi zdokonalený prehliadač Internet Explorer, ktorý znamenal začiatok konca pre prehliadač Netscape. Chvilu sa zdalo, že to bude navždy, no potom sa objavili nové prehliadače. Mozilla prišla s Firefoxom, Opera vyvinula multiplatformový prehliadač, Google zasa Chrome. A preteky o najlepší prehliadač sa začali znova.

Nebudem zmieňovať o tom, ako Internet Explorer obchádza model siete ISO OSI, aby zvýšil praktickú prenosovú rýchlosť, ani ako podobné veci robia ďalšie prehliadače. Podľa sa skôr pozrieť na to, ako lákajú výrobcovia svojich klientov.

Bezpečnosť je hlavným negatívom Internet Exploreru. Dôvodom je historický vývoj. Internet Explorer je prehliadač, pre ktorý sa veľmi ľahko programujú doplnky. Ostatné prehliadače to teraz dotiahli do dokonalosti, no základom bol Internet Explorer a jeho funkcie typu BHO. V súčasnosti je to skôr škoda, a tak prešiel Internet Explorer k iným spôsobom programových výhod či ochrán. No nejaká tá chybička či diera sa stále nájde.

Rýchlosť je výsadou prehliadača Chrome. Google investoval veľa vývojárskych hodín do interných „motorov“ a výsledkom

Kniha aj historický dokument

Obranné spôsobilosti, výskum, vyzbrojovanie a obranný priemysel v kontexte európskej spolupráce – to je názov výnimočné diela, aké ešte slovenskí odborníci k dispozícii nemali. Publikácia sa venuje európskej obrannej a technologickej základni, mechanizmom spolupráce s dôrazom na Európsku obrannú agentúru, ako aj slovenskej participácii v tejto oblasti. 3. mája v rámci IDEB-u ju predstavil náčelník GŠ OS SR generálmajor Peter Vojtek. Autormi sú renomovaní odborníci: Ing. Ivan Koblen, CSc., plukovník v zálohe, jeden z najfun-dovanejších odborníkov rezortu obrany v oblasti vyzbrojovania a medzinárodnej spolupráce v tejto oblasti. Druhým autorom je doc. Ing. Stanislav Szabo, PhD., podplukovník v zálohe, ktorý tiež pôsobil v rezorte obrany a v súčasnosti je prodekanom Fakulty letectva Technickej univerzity Košice. Tretím odborníkom je doc. Ing. Pavel Bučka, CSc., podplukovník v zálohe, pro- rektor pre vzdelávanie Akadémie ozbrojených síl SR.

Krídla v boji je dokumentárny videofilm, ktorý prezentuje činnosť slovenských letcov v ro-koch 1939 – 1945. Anglicko-slovenská verzia prináša osudy slávnych slovenských pilotov a prezentuje aj leteckú techniku uvedeného obdobia. Ako uviedol scenárista dokumentu Ján Be-gala zo spoločnosti Magnet Press Slovakia, diváci sa zoznámia s letcom armády Slovenského štátu Jánom Režňákom, so slovenskými príslušníkmi západného odboja pôsobiacimi v RAF Iva-nom Schwarzmom či Ottom Smykom, ako aj s letcami bojujúcimi v Slovenskom národnom povstaní. Dokument Krídla v boji je pokračovaním filmu Krídla nad Slovenskom, ktorý mapo-val obdobie rokov 1918 – 1939.

/ Pavol VITKO

/ foto Ivan KELEMENT

je extrémne rýchly prehliadač. Teda, niežby si bežný človek všimol že skripty na stránke bežia o 0,1 sekundy dlhšie, ale sú prípady, keď rýchlosť pomôže.

Firefox je známy svojím systémom pluginov. Plugin je programová súčasť, ktorá zlepšuje pôvodný program. A tak sa vývojári nenechali odradiť a vznikol napríklad plugin, ktorý v náhodných intervaloch nechá zaznieť Tibetský zvon, aby sa používateľ dostal do stavu zen.

Opera je prehliadač, ktorý sa pýši prívlastkom bezpečný a rýchly. Opera je otvorený prehliadač, ktorý momentálne buduje najmä v mobilných zariadeniach.

Ktorý prehliadač je najlepší? Odpoveď je veľmi jednoduchá. Ten, s ktorým sa vám najlepšie prehliada internet. Ak je tu možnosť (napríklad u nás v Mile tá možnosť skôr nie je, ako je), vyberte si svoj obľúbený prehliadač podľa vášho gusta a ten používajte. Koniec koncov, prehliadač sa má prispôbiť vám, nie vy prehliadaču.

Keď prídu hostia

/ Miloš ARNOLD

/ oddelenie protokolu KaMO

Pre bezchybný priebeh zahraničnej návštevy v Slovenskej republike musíme myslieť aj na výber ubytovania a stravovania.

Ubytovanie vyberáme vždy podľa úrovne delegácie a našich možností, ale mali by sme sa usilovať, aby náš výber bol aj napriek nie veľkým finančným možnostiam na požadovanej úrovni. Pri výbere zvážime dostupnosť hotela (hostia radi po skončení oficiálneho programu ešte vo večerných hodinách navštívia mesto), parkovacie možnosti, možnosť poskytnutia salónika, bezpečnosť a ochranu hostí, ale aj ďalšie hote-lové služby. Ubytovaciemu zariadeniu včas zašleme mená členov delegácie tak, aby nám oni mohli včas zaslať čísla pridelených izieb. Vyhne sa zbytočnému čakaniu na recepcii alebo prípadným iným komplikáciami pri príchode návštevy do ubytova-cieho zariadenia. Ubytovaným hosťom ešte pred ich príchodom oznámime, kde budú ubytovaní a aké sú čísla ich izieb. Usilujeme sa, aby naši hostia boli ubytovaní spolu v rovnakej časti ubytovacieho zariadenia, aby sme ich v prípade potreby nemuseli hľ-dať. V rámci ubytovacích služieb je potrebné dohodnúť s ubytovacím zariadením, aké služby budeme platiť my a aké služby (telefonovanie, bar; žehlenie, wellness) budú pla-tiť hostia. O všetkých detailoch platby upozorníme organizačného pracovníka zahra-ničnej delegácie už vopred pri príchode do ubytovacieho zariadenia a nie na konci, aby sme predišli zbytočným nedorozumeniam na konci návštevy. Pri odchode z hotela v stanovený čas požiadame členov zahraničnej delegácie, aby svoju batožinu zhro-maždili do jednej z izieb alebo v určenom priestore, aby ju pracovník hotela mohol pre-sunúť do pripravených vozidiel určených na prepravu batožiny.

Počas programu zahraničnej delegácie v Slovenskej republike poskytujeme jej členom stravovanie. Pri výbere stravovacieho zariadenia v rámci našich možností dbáme, aby bol výber na požadovanej úrovni a aby, samozrejme, dobre reprezento-val aj našu krajinu. Pred príchodom treba vopred dohodnúť menu pre našich hostí. Zaužívaným spôsobom je výber spoločného menu, ktoré vopred konzultujeme a vy-beráme s pracovníkom stravovacieho zariadenia. Netreba nechať výber len na stra-vovacom zariadení, často majú sklon ponúkať jedlá a nápoje len medzinárodnej kuchyne a medzinárodnej výroby. My sme však na Slovensku a naša kuchyňa je bo-hatá na rôzne špeciality, preto nie je dôvod ponúkať hosťom medzinárodnú kuchyňu. Myslíme však aj na stravovacie návyky našich hostí (zdravotný stav, náboženstvo a iné). Rovnako zohľadníme čas podávaného jedla pri neskorších hodinách, neponú-kame jedlá veľmi masťné alebo pikantné, nie všetky krajiny sú zvyknuté na takto upra-vené jedlá v neskorších hodinách. Pred príchodom hostí do stravovacieho zariadenia spresníme s obsluhou protokolárny poriadok (správny čas naliatia aperitívu, založe-nia predjedla, ale aj časové prestávky medzi podávanými jedlami), správne vitanie hostí, správne oslovanie, aby všetci pracovníci podieľajúci sa na obsluhu našej návštevy presne vedeli, čo majú robiť a čo od nich vyžadujeme. Vyhne sa tak prí-padným nedorozumeniam.

Či?

/ kpt. Mgr. Marian BODOLLÓ,

/ dekan Ekumenickej pastoračnej služby
Veliteľstva síl výcviku a podpory Trenčín

V súčasnosti asi najčastejšie kladená otázka. V krátkosti zhmuté - či nie? Či áno? Alebo nie? Alebo áno? Už sa nám dostala úplne pod kožu a ide naprieč generáciami, naprieč rôznosti pohlaví, vyznaní...

No k nej som sa chcel dostať až na záver: Prv než ju položím, dovolil by som si krátku úvahu na známy biblický text. Je to príbeh o Zacheovi, colníkovi z Jericha. Žil v časoch Pána Ježiša Krista. Ako dnešní „daňováci“, ani on vtedy nepožíval žiadne sympatie. Naopak. Dostával to kvalitne zľava, sprava, a o to viac, čím lepšie sa mu darilo. A aby toho nebolo dosť, mal aj telesný handicap. Bol územčistej postavy. No ako by mohol takýto človek mať autoritu, keď navyše pracoval pre vtedajšiu okupačnú rímsku moc!? Ale raz okolo jeho stanovišta prechádzal Ježiš Kristus. Davy nadšencov sa tlačili k Nemu. Chceli Ho určite nielen vidieť, počuť, ale sa aj dotknúť. A Zacheus s nimi. Keďže bol malého veku, neostávalo mu nič iné, len vyliezť na divý figovník a odtiaľ sa pozrieť na prechádzajúceho Krista Pána. Vo chvíli, keď bol Ježiš pod figovníkom, zvolal na neho:

„Zacheus, poď dole, dnes musím s Tebou ostať v tvojom dome.“ On rýchlo zišiel a s radostou Ho prijal. A nielen to. Prišlo mu ľúto predošlého života. A tak sa rozhodol pre zmenu. Zmenu, o ktorú sa mnohí kresťania usilujeme, no mnohí o nej len hovoríme, alebo k nej už len z akéhosi zvyku nabádame iných. Zacheus zmenil svoje zaužívané stereotypy, svoje zlozvyky a návyky a pred Kristom vyriekol: „Pane, polovicu svojho majetku dávam chudobným, a ak som niekoho v niečom oklamal, vrátim to štvornásobne.“ Ježiš mu odpovedal: „Dnes prišla spása do tohto domu.“

Milý čitateľ, čitateľka, prenese sa teraz do súčasnosti. Onedlho začne obdobie dovolení, prázdnin a mnohí z nás pôjdu do zahraničia. Tiež budú prechádzať turniketmi, kde budú colníci. Ti budú skutoční, zjaví, ktorí nás budú musieť v mnohých krajinách veľmi dobre, preskenovať, skontrolovať batožinu, veci na prečlenie...

No tí druhí, sú medzi nami denno-denne. To sú tí ako Zacheus, ktorí sledujú zďaleka naše správanie, naše rozhodovanie. Môžu to byť nielen naši priami nadriadení, podriadení, susedia, rodinní príslušníci, ale aj úplne neznámi ľudia na Slovensku alebo v cudzine. Myslím si, že aj cez prázdniny a v čase dovoleník bude celkom pekná šanca jasne ukázať hodnoty vo vlastných životoch, ku ktorým sa hlásime nielen ako profesionáli, ale aj príslušníci Božej armády, Či?

Osobnosť - predpoklad zdravia i poruchy

/ kpt. Martin BITTNER

- V predchádzajúcom príspevku sme hovorili
- o psychickom zdraví a na ilustráciu sme uviedli
- prehľad kritérií, ktoré zdôrazňujú stavy
- telesnej, duševnej a sociálnej pohody a
- rovnováhy.

Základom stavu pohody a rovnováhy je súbor vlastností odzrkadľujúci nielen naše biologické predpoklady, ale aj proces dozrievania, socializácie a výchovy. Vo všeobecnosti sú tieto psychické vlastnosti spájané s termínom osobnosť a laicky povedané, informujú nás o tom, do akej miery je ten-ktorý človek pre nás príťažlivý, a to nielen vďaka svojej fyzickej krásy. Akákoľvek odborná definícia osobnosti operuje pojmami súbor, organizácia, celok, pričom za základ sa považujú emocionálne črty a správanie, ktoré sú relatívne stabilné a trvalé. Podľa toho ako dávame najavo svoje city a ako sa správame, tak sme inými vnímaní ako celok a hovorí to o nás, aké osobnostné predpoklady si do konkrétnych medziludských vzťahov prinášame. Ak sú základom psychického zdravia stavy pohody a rovnováhy, prameniace zo zdravej osobnosti, tak v protiklade k tomu sa psychické poruchy veľmi často vyvíjajú na nekonzistentnom a rozorvanom podklade, prameniacom zo zakorenenej a neflexibilných vzorcov skresleného chápania, myslenia, cítenia a správania, ktoré sa prejavujú vo väčšine sociálnych situácií. A ako sa konkrétne, v reálnom živote, ľudia s poruchami osobnosti odlišujú od nás ostatných?

Predstavme si, že väčšina črt osobnosti existuje na kontinuu od sotva postrehnutelných, až po extrémne badateľné. Zatiaľ čo mnohí z nás máme v sebe určitú mieru opatrnosti a sebaochrany, niektoré osoby sa nachádzajú na extrémnom póle tohto spektra a takmer v každej situácii sa okamžite správajú podozrievavo, očakávajú, že budú poškodení a obviňujú svoje okolie z falošnosti alebo nevery, a to dokonca vtedy, ak neexistuje ani najmenší dôvod na takéto vyjadrenia. Takáto osoba má paranoidnú poruchu osobnosti, môže ju nazvať chronickým pochybovačom, je chronicky podozrievavá vo všetkých vzťahoch, dôsledkom čoho spoločensky a pracovne trpí.

Mnohé narušenia osobnosti majú svoje korene v zážitkoch z detstva, pre ktoré bolo charakteristické znevažovanie, konflikty, emocionálne zneužívanie alebo dezorganizované správanie dospelých. Malé dieťa očakáva, že dôležité osoby v jeho živote budú spoľahlivé a dôveryhodné a nazerá

na svet ako na predpovedateľný a bezpečný. Ak, naopak, od dospelých očakávané reakcie neprichádzajú, dieťa reaguje obranou, emocionálnym odstupom, podozrievavou nedôverou alebo zlostnou reaktivitou na ním vnímané znehodnotenie alebo opustenie. Dieťa sa tým chráni, prispôsobuje sa situácii. Kým v detskom veku sú tieto reakcie adaptívne, v dospelosti sa stali nevhodnou jadrovou súčasťou osobnostnej štruktúry, prinášajú so sebou stres, nepohodu a dysfunkciu, sú rigidné a nepružné. Na lepšie porozumenie poruchám osobnosti uvádzame zoznam najbežnejších znakov:

- Spôsob, akým osoba prežíva svet, narába s emóciami a ako sa správa, je rigidný a silno vpečený. Úplne sa odlišuje od prežívania a správania väčšiny ostatných.
- Tento vzorec neobvyklého prežívania a správania je evidentný v spôsobe myslenia a emocionálneho prejavu danej osoby, v jej interpersonálnych vzťahoch a kontrole impulzov.
- Tento osobnostný vzorec je rigidný a nepružný. Je viditeľný v širokom rozpätí osobných a spoločenských situácií. Na rozdiel od väčšiny z nás, dospelý s poruchou osobnosti nie je schopný meniť alebo pružne ohýbať svoje vystupovanie alebo správanie, primerane rôznym situáciám.
- Tieto chronické a trvalé vzorce vedú k výraznej nepohode alebo k jasnému zhoršeniu sociálnych vzťahov, úspechov v povolani, alebo v iných dôležitých oblastiach fungovania.
- Tento osobnostný vzorec je stály a má dlhé trvanie, jeho začiatky možno vystopovať prinajmenšom v období dospievania alebo v období ranej dospelosti.
- Neadaptívne osobnostné vzorce sú u danej osoby samoudržiavajúce, jej štýl prináša stres, konflikty a dysfunkciu, na ktorú opäť odpovedá neadaptívne.
- Tento pretrvávajúci vzorec nie je výsledkom duševnej poruchy, ale je jedinečným vyjadrením osobnosti.
- Prežívanie a správanie, ktoré vymedzuje poruchu osobnosti, daná osoba paradoxne prežíva ako normálne, považuje ich dokonca za výhodnú a integrálnu súčasť svojej identity.
- Vzorec správania je extrémne odolný voči zmene a motivácia na zmenu je veľmi nízka.

Vojaci v Lurdoch

Medzi 30 tisícmi príslušníkmi ozbrojených síl a ozbrojených zborov z 34 krajín sveta, ktorí sa 11. až 13. mája zúčastnili na 54. Medzinárodnej vojenskej púti vo francúzskych Lurdoch nechýbali ani Slováci. Pod vedením Ordinára OS a OZ SR Mons. Františka Rábeka sa zúčastnilo 175 vojakov, policajtov, príslušníkov Hasičského záchranného zboru a Zväzu väzenskej a justičnej stráže s rodinnými príslušníkmi. Biskup Rábek bol okrem iného aj hlavným kazateľom na spoločnej sv. omši slovanských národov, na ktorej hovoril o význame sv. Cyrila a Metoda a spoločných kresťanských koreňoch týchto národov. Na omši sa zúčastnili uniformovaní pútnici zo Slovenska, Poľska, Chorvátska, Ukrajiny a Bosny a Hercegoviny. Zmysel a význam tohtoročnej púte zvýraznilo jej motto: Zdravas Mária – kráľovná pokoja, ktoré vyjadrovalo úsilie o celosvetový pokoj a mier medzi národmi bez vojen a vojnových konfliktov.

/ ThDr. Tibor UJLACKÝ, PhD.

Plukovník zdravotníctva MUDr. Štefan Ľudovít DARVAŠ

/ pplk. Mgr. Miloslav ČAPLOVIČ, PhD.

Vojenský historický ústav

- Narodil sa 13. marca 1909 v obci Hrádok, okres Nové
- Mesto nad Váhom, v rodine učiteľa Karola a Janky,
- rodenej Nitraiovej. Ľudovú školu navštevoval v Kálnici
- a Trenčianskych Biskupiciach, v rokoch 1919 – 1927
- študoval na Reálnom gymnáziu v Trenčíne a v rokoch
- 1927 – 1933 na Lekárskej fakulte Univerzity Karlovej
- v Prahe.

Tam bol Štefan Darvaš 18. decembra 1933 slávnostne promovany s akademickým titulom MUDr. V priebehu štúdia ho ako nováčika 4. marca 1931 odvedli do čs. brannej moci, s predurčením do náhradnej rotý hraničiarskeho práporu 8 v Šahách. Súčasne mu odložili vojenskú prezenčnú službu do 31. decembra 1933.

Ako vojak bol 15. januára 1934 prezentovaný v Škole pre dôstojníkov zdravotníctva v zálohe v Prahe. Dňom 1. júna 1934 ho povýšili na desiatnika aspiranta a ako sekundárneho lekára chirurgického oddelenia premiestnili do divíznej nemocnice 9 v Bratislave. V júli 1934 ho povýšili na podporučiaka zdravotníctva prezenčnej služby a koncom augusta 1934 bol premiestnený do divíznej nemocnice 1 v Prahe. K 1. aprílu 1935 bol preložený do stavovskej skupiny dôstojníkov zdravotníctva z povolania a povýšený na nadporučíka zdravotníctva. O tri mesiace neskôr nasledovalo premiestnenie do pešieho pluku 32 „Gardský“ v Košiciach, kde bol 1. októbra 1935 ustanovený do funkcie šéflekára pluku a 2. apríla 1938 povýšený na kapitána zdravotníctva. V čase všeobecnej mobilizácie čs. brannej moci, od 24. septembra do 16. decembra 1938, bol ako lekár pridelený do zdravotníckej služby VI. zboru „Rázus“ s veliteľským stanoviskom v Soběslavi a po Viedenskej arbitráži (2. 11. 1938) vo Vranove nad Topľou. V tejto funkcii sa prejavil ako svedomitý a spoľahlivý dôstojník. Od 17. decembra 1938 až do rozbitia Česko-Slovenska v polovici marca 1939 bol trvalo pridelený na Veliteľstvo VI. zboru v Spišskej Novej Vsi, s určením pre zdravotnícku službu. V priebehu služby v medzivojnej čs. armáde sa MUDr. Štefan Darvaš oženil s Annou, rodenou Ptáčkovou a v roku 1939 sa im narodil syn Ladislav.

Slovenský štát

Po vzniku Slovenského štátu bol kapitán Darvaš určený za prednostu zdravotnej služby VI. zboru v Spišskej Novej Vsi. Dňom 5. mája 1939 ho premiestnili na Veliteľstvo divíznej oblasti 3 (VDO 3) v Prešove a ustanovili do funkcie prednostu zdravotnej služby. Nasledovalo ďalšie premiestnenie na VDO 1 (od 15. 10. 1939 veliteľstvo 1. divízie) do Trenčína, kde od 20. mája 1939 do konca septembra 1940 zastával funkciu prednostu zdravotnej služby. Medzitým sa v rovnakom služobnom zadaní zúčastnil v septembri 1939 na ťažení slovenskej armády proti Poľsku. V apríli 1940 bol v rámci komisie slovenského MNO vyslaný na prehliadku vojenských nemocníc nemeckej armády v Magdeburgu a Döberltzi pri Berlíne a 1. júla 1940 povýšený na majora zdravotníctva. K 1. októbru 1940 ho premiestnili na Veliteľstvo pozemného vojska (VPV) v Banskej Bystrici a ustanovili za prednostu zdravotnej správy VPV. Po napadnutí ZSSR nacistickým Nemeckom v júni 1941 sa ako prednosta zdravotnej správy Veliteľstva armády „Bernolák“ a spojovacieho štábu zúčastnil od 26. júna do 11. októbra 1941 ťaženia slovenskej poľnej armády na východnom fronte. Od polovice mája do začiatku júna 1942 dočasne pôsobil ako prednosta zdravotnej správy Vojenskej správy v Bratislave. S účinnosťou od 1. januára 1943 bol povýšený na podplukovníka zdravotníctva. Od 9. septembra do 25. októbra 1943 znovu pôsobil na východnom fronte v priestore Minska ako prednosta zdravotnej správy veliteľstva 2. pešej divízie. Po jej reorganizácii na 2. technickú brigádu a premiestnení do Talianska zastával až do 8. decembra 1943 funkciu prednostu zdravotnej správy jej veliteľstva. Po návrate na Slovensko 11. decembra 1943, vykonával až do konca augusta 1944 funkciu prednostu zdravotnej správy Veliteľstva pozemného vojska v Banskej Bystrici.

Odbojové hnutie

Podplukovník Darvaš sa do odbojového hnutia v slovenskej armáde zapojil začiatkom leta 1943, keď ho pplk. gšt. Ján Golian vyzval, aby našiel vhodné priestory na uskladnenie zdravotníckeho materiálu v okolí Banskej Bystrice. V tom čase jestvoval jediný centrálny zdravotnícky sklad v Liptovskom Svätom Mikuláši. Túto úlohu splnil a zdravotnícky materiál decentralizoval do vojenských priestorov v strategickom trojuholníku Brezno – Banská Bystrica – Zvolen. V priebehu roka 1944 bol Štefan Darvaš ilegálnym Vojenským ústredím zapojený do plánov ozbrojeného Povstania, pričom mal na starosti prípravu a sústredenie čo najväčšieho množstva zdravotníckeho materiálu a liekov. Osobitne do štátnych nemocníc v Banskej Bystrici a vo Zvolene, ako aj doplnenie lôžok a personálu vo Vojenskom kúpeľnom ústave na Sliachi. Zároveň zodpovedal za vypracovanie podrobného výcvikového rozkazu a jeho realizáciu intenzívnym výcvikom pre zdravotnícke zabezpečenie boja v horách, a to vo všetkých vojenských jednotkách, ktoré podliehali VPV v Banskej Bystrici. Po vypuknutí Slovenského národného povstania zastával funkciu prednostu zdravotnej správy Veliteľstva 1. čs. armády na Slovensku. V spolupráci s Poverenictvom zdravotníctva mal na starosti zdravotnú službu na celom povstaleckom území. Zodpovedal za zabezpečenie zdravotného personálu a materiálu, zriadenie poľných nemocníc podľa potreby, zvyšovanie lôžkového fondu, ako aj evakuáciu nemocníc v čase ústupových bojov. Po potlačení Povstania sa podplukovník Darvaš spolu s ďalšími predstaviteľmi Veliteľstva 1. čs. armády presunul na Donovaly, odkiaľ s menšou skupinou prešiel cez Kozi chrbát do doliny Pohronia. Nedaleko Svätého Ondreja nad Hronom (dnes súčasť obce Pohronský Bukovec) ho 2. novembra 1944 zajali príslušníci Einsatzkommando 14 a odvedli do Slovenskej Lupče. Následne 3. novembra bol zaistený vo väznici v Banskej Bystrici. Vzhľadom na závažný zdravotný stav bol 17. decembra 1944 z väznice prepustený a až do oslobodenia Banskej Bystrice 25. marca 1945 hospitalizovaný v banskobystričkej štátnej nemocnici.

Dňa 5. apríla 1945 podplukovník Darvaš nastúpil do vojenskej činnosti služby v Košiciach, kde bol ustanovený za prednostu I./4. (zdravotníckeho) oddelenia čs. Ministerstva národnej obrany. Po ukončení 2. svetovej vojny pôsobil v tomto funkčnom zaradení aj na MNO v Prahe, kde zotrval do konca mája 1946. Od 31. mája 1946 do 20. septembra 1950 bol prednostom zdravotníckej služby 10. divízie v Košiciach. Medzitým ho k 1. októbru 1946 povýšili na plukovníka zdravotníctva. V rokoch 1951 – 1953 pracoval ako prednosta školského oddelenia vo Vojenskej lekárskej akadémii v Hradci Králové a v rokoch 1953 – 1960 zastával funkciu náčelníka vojenskej katedry pri Lekárskej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. K 1. októbru 1962 bol preložený do zálohy. MUDr. Štefan Darvaš pôsobil ďalej na čiastočný úväzok až do roku 1975, a to ako okresný lekár štatistik a námestník riaditeľa pre liečebno-preventívnu činnosť v Okresnom ústave národného zdravia (OÚNZ) v Košiciach, kde 2. júna 1984 aj zomrel.

